

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

**dla Ziemi Strzelińskiej
z perspektywą do roku 2023**

Załącznik nr 2 do Uchwały nr III/03/17 III Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik z dnia 10.04.2017 r.

Spis treści

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA LGD	3
ROZDZIAŁ II PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	9
ROZDZIAŁ III DIAGNOZA – OPIS OBSZARU i LUDNOŚCI LGD GROMNIK	12
ROZDZIAŁ IV ANALIZA SWOT	30
ROZDZIAŁ V CELE i WSKAŹNIKI	35
ROZDZIAŁ VI SPOSÓB WYBORU i OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	49
ROZDZIAŁ VII PLAN DZIAŁANIA	56
ROZDZIAŁ VIII BUDŻET LSR	56
ROZDZIAŁ IX PLAN KOMUNIKACJI.....	56
ROZDZIAŁ X ZINTEGROWANIE	57
ROZDZIAŁ XI MONITORING i EWALUACJA	60
ROZDZIAŁ XII STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	62
Spis tabel.....	63

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA LGD

1. Opis obszaru LGD Gromnik

Forma prawna i nazwa Stowarzyszenia

Lokalna Grupa Działania Gromnik jest Stowarzyszeniem, które powstało jako partnerstwo trójsektorowe na mocy Uchwały nr 1 z dnia 28.04.2008 r. W Strzelinie. Wniosek o rejestrację został złożony w Sądzie Rejestrowym dla Wrocławia-Fabrycznej, VI Wydział Gospodarczy – KRS w dniu 16.05.2008 r.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gromnik zostało zarejestrowane w dniu 30.09.2008 r. i otrzymało numer KRS 0000314411.

Charakterystyka obszaru

Obszar działania LGD Gromnik wyznaczony jest przez granice administracyjne powiatu strzelińskiego. Wszystkie gminy powiatu są jednocześnie członkami Lokalnej Grupy Działania Gromnik, są to:

1. Gmina miejsko - wiejska Strzelin
2. Gmina miejsko - wiejska Wiązów
3. Gmina wiejska Przeworno
4. Gmina wiejska Borów
5. Gmina wiejska Kondratowice

Gmina miejsko – wiejska Strzelin: Znajduje się w południowo – zachodniej części powiatu i zajmuje powierzchnię 171,4 km². Jest to największa gmina w powiecie strzelińskim, siedziba władz powiatowych i miejskich. Ponad 117 km² stanowią użytki rolne, lasy i grunty leśne zajmują ponad 16,4 km². Duży udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni Gminy oraz dobre gleby ukształtowały jej rolniczy charakter. Przemysł gminy skupia się głównie wokół miasta Strzelina. **Gminę Strzelin wg GUS zamieszkiwało 31 grudnia 2013r. 22 138 osób, w tym miasto Strzelin zamieszkiwały 12 556 osoby, obszary wiejskie gminy zamieszkiwało 9 582 osób**

Gmina miejsko – wiejska Wiązów leży we wschodniej części powiatu i zajmuje obszar 141,8 km², co daje 22,8 proc. powierzchni powiatu. Jest ona drugą, co do wielkości, gminą wchodzącą w skład powiatu strzelińskiego. Z powyższej powierzchni 9 km² zajmują tereny administracyjne miasta Wiązów. Niezwykle korzystne warunki klimatyczne, niemal płaskie ukształtowanie terenu oraz zasobność w wodę i wyjątkowo dobre gleby sprawiły, że region w którym znajduje się gmina Wiązów to jeden z najważniejszych obszarów rolniczych w Polsce. Grunty orne stanowią ponad 81 % powierzchni ogólnej, a wraz z pastwiskami, sadami i łąkami wszystkie użytki rolne to blisko 87 % powierzchni gminy. **Gminę Wiązów wg GUS w grudniu 2013r. zamieszkiwały 7 454 osoby, w tym miasto Wiązów zamieszkiwało 2 327 osoby, obszary wiejskie gminy zamieszkiwało 5 127 osób.**

Gmina wiejska Przeworno usytuowana jest w południowo-wschodniej części powiatu i zajmuje obszar 112 km², co daje 18% powierzchni powiatu strzelińskiego. W gminie dominuje przestrzeń rolnicza. Użytki rolne stanowią 74% powierzchni gminy, w tym grunty orne stanowią aż 86 % użytków rolnych. Trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) występują w dolinach cieków, obniżeniach terenu okresowo podmokłych i zajmują około 9,4%. Pozostałe grunty (sady, nieużytki, tereny zabudowane i komunikacyjne, wody itp.) oraz nieużytki zajmują łącznie 8,9%. Przez teren gminy przebiega gęsta sieć dróg publicznych. Gmina posiada korzystne połączenia drogowe z dużymi ośrodkami miejsko-przemysłowymi takimi, jak Wrocław i Opole. **Gminę Przeworno wg GUS na koniec grudnia 2013r. zamieszkiwało 5 035 osób.**

Gmina wiejska Borów położona jest w północnej części powiatu i obejmuje obszar 98,7 km² czyli 15,9% powierzchni powiatu strzelińskiego. Struktura użytkowania gruntów odpowiada uwarunkowaniom przyrodniczym i strukturze gospodarczej (wiodącym funkcjom) gminy. Przestrzeń rolnicza obejmuje 86,3% powierzchni gminy. Na grunty orne przypada ponad 92,5% arealu użytków rolnych, a na łąki i pastwiska – tylko około 7%. Trwałe użytki zielone skupiają się głównie w dnach dolin rzecznych. Lasy i zadrzewienia zajmują 5,4%. Na tereny osadnicze przypada 2,5%, a na tereny komunikacyjne – 3,9% obszaru gminy. Siedzibą Gminy jest wieś Borów, leżąca w centralnym obszarze

Gminy, spełniająca funkcję administracyjno - handlową i usługową w stosunku do pozostałych miejscowości. **Gminę Borów wg GUS na koniec grudnia 2013r. zamieszkiwało 5 281 osób.**

Gmina wiejska Kondratowice leży w zachodniej części powiatu strzelińskiego, a jej wielkość to 98,1 km², czyli 15,8% powiatu. Warunki przyrodnicze w znacznym stopniu wpłynęły na strukturę użytkowania w gminie. Przeważa przestrzeń rolnicza - 83% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, w tym 93% to grunty orne. Lasy zajmują jedynie 7,5% powierzchni. Pozostałe grunty w gminie to tereny osadnicze, tereny komunikacyjne, tereny eksploatacji surowców, wody powierzchniowe, nieużytki i inne stanowiące 9,5% obszaru gminy. **Gminę Kondratowice wg GUS na koniec grudnia 2013 r. zamieszkiwało 4 485 osób.**

Obszar Lokalnej Grupy Działania Gromnik jest tożsamy z obszarem administracyjnym powiatu strzelińskiego. Obszar LSR leży w południowo wschodniej części województwa dolnośląskiego, jego powierzchnia wynosi 622 km². Graniczy od zachodu z powiatem dzierzoniowskim i wrocławskim, od południa – z powiatem ząbkowickim, od północy – z powiatem oławskim. Wschodnia część powiatu strzelińskiego graniczy z powiatami brzeskim i nyskim (województwo opolskie). Obszary miejskie zajmują 20 km², a wiejskie 602 km², co warunkuje typowy wiejski charakter obszaru LGD. Ludność obszaru według stanu na 31.12.2013, wynosiła 44 393 osoby (Tabela 1)

Tabela 1 Ludność obszaru LGD Gromnik

Jednostka terytorialna	Ludność według lokalizacji terytorialnej	Gęstość zaludnienia ludność na 1km ²
Powiat strzeliński	44393	71
Borów	5281	54
Kondratowice	4485	46
Przeworno	5035	45
Strzelin	22138	129
Wiązów	7454	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL

2. Potencjał LGD Gromnik

2.1 Powstawanie partnerstwa

Stowarzyszenie LGD Gromnik jest stowarzyszeniem założonym w 2008 roku przez 27 przedstawicieli sektora społecznego, publicznego i gospodarczego, jako partnerstwo trójsektorowe mające na celu systematyzację działań odpowiadających za poprawienie sytuacji społeczno - gospodarczej obszarów wiejskich i ludności je zamieszkujących.

Zawiązanie się Lokalnej Grupy Działania Gromnik było odpowiedzią na chęć wypracowania wspólnych działań w różnych obszarach życia społecznego i gospodarczego na obszarze Gmin Powiatu Strzelińskiego.

Główną metodą pracy w trakcie scalania i konstituowania partnerstwa, było prowadzenie równolegle dwóch procesów:

- procesu tworzenia LGD w efekcie mobilizowania społeczności i jej aktywizacji na rzecz społeczności lokalnej
- procesu opracowywania strategii w oparciu o analizy eksperckie i wyniki warsztatów z udziałem liderów samorządów, organizacji pozarządowych i liderów środowiska przedsiębiorców oraz mieszkańców

Proces tworzenia strategii na lata 2008-2015 dla Ziemi Strzelińskiej trwał od października 2008 r. do stycznia 2009 r. Zorganizowano cykl warsztatów i konsultacji społecznych pobudzających do przyjrzenia się problemom obszarów wiejskich przez mieszkańców, liderów społeczności lokalnych, przedstawicieli stowarzyszeń i przedsiębiorców z terenu gmin. Realizacja zidentyfikowanych problemów obszarów wiejskich, a także próba określenia działań mających na celu ich przezwycięzenie, przebiegała z udziałem mieszkańców miejscowości znajdujących się na obszarze działania Lokalnej Grupy Działania. Stowarzyszenie realizowało założenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gromnik zostało zarejestrowane w dniu 30.09.2008 r.

2.2 Reprezentatywność

W skład Stowarzyszenia LGD Gromnik wchodzi przedstawiciele sektora społecznego, publicznego i gospodarczego. Jest to partnerstwo trójsektorowe. W okresie trwania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Lokalna Grupa Działania Gromnik stale poszerzała reprezentację Partnerstwa. Do Stowarzyszenia jako Członkowie przystępowali kolejni mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe. Od momentu założenia Stowarzyszenia liczba Członków zwiększyła się dwukrotnie. Obecnie Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gromnik liczy 98 członków, z czego większość osób była zaangażowana w realizację i wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007- 2013. Udział poszczególnych sektorów jest następujący:

- sektor społeczny 86,73%
- sektor gospodarczy 8,17%
- sektor publiczny 5,10%

Skład Rady Programowej wynosi od 5 do 10 członków. Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, Sekretarza oraz pozostałych członków Rady Programowej wybiera i odwołuje Walne Zebranie Członków w głosowaniu jawnym. Rada II kadencji, wybrana 7.05.2012 r. liczy 10 osób. Skład Rady Programowej stanowią przedstawiciele sektora społecznego i gospodarczego oraz mieszkańcy. Sektor publiczny w Radzie Programowej może stanowić do 30% reprezentantów. W składzie organu znajduje się 4 przedsiębiorców, 4 kobiety oraz 2 osoby poniżej 35 r.ż.

2.3 Podstawy funkcjonowania LGD Gromnik

Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków. Organem wykonawczym Stowarzyszenia jest Zarząd. Składa się z Prezesa, jednego Wiceprezesa, Skarbnika i 2 innych członków Zarządu wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków w głosowaniu jawnym.

W skład Komisji Rewizyjnej, będącym wewnętrznym organem kontrolnym wchodzi 5 członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków.

Organem decyzyjnym Stowarzyszenia jest Rada Programowa, której członkowie wybierani i odwoływani są przez Walne Zebranie Członków. W jej skład wchodzi od 5 do 10 członków.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gromnik, opracowało zasady funkcjonowania organów Stowarzyszenia, które zapisane zostały w Statucie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik, Regulaminie Organizacyjnym Rady Programowej (OD) Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik, Regulaminie Obrad Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik, Regulaminie Pracy Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik oraz Regulaminie Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik.

Wszystkie procedury, Statut, regulaminy, wzory dokumentów udostępniane są na stronie internetowej LGD. Informacje o naborach będą również dostępne na tablicy informacyjnej LGD oraz w lokalnej prasie.

Tabela 2 Charakterystyka podstawowych dokumentów określających zasady funkcjonowania LGD Gromnik

Statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik	Dokument uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Statut jest podstawowym aktem prawnym regulującym zadania, strukturę organizacyjną i sposób działania Stowarzyszenia, a w szczególności: - określa organ nadzoru - Marszałek Województwa Dolnośląskiego; - określa organ w Stowarzyszeniu tj. Walne Zebranie Członków w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji - opisuje zasady nabywania i utraty członkostwa w Stowarzyszeniu oraz jej organach. Reguluje wszystkie kwestie nieuregulowane w innych dokumentach wewnętrznych.
Regulamin Organizacyjny Rady Programowej (OD) Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik	Dokument uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Zawiera: - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego (sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, - szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączania z oceny operacji - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (ocena wniosków, zasady dokumentowania oceny, wzory dokumentów) - zasady protokołowania posiedzeń organu - zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego
Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik	Dokument uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Zawiera: szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC (sposób informowania członków o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD (sposób zgłaszania kandydatów, oddawania głosów, ograniczenia dotyczące możliwości łączenia różnych funkcji w LGD, wybory uzupełniające) - zasady protokołowania posiedzeń WZC
Regulamin Pracy Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik	Dokument uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Zawiera: - kompetencje zarządu - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń - sposób informowania członków o posiedzeniach - zasady protokołowania posiedzeń organu - zasady wynagradzania członków Zarządu
Regulamin Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik	Dokument uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Zawiera: - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń - zasady prowadzenia działań kontrolnych - zasady protokołowania posiedzeń Komisji
Regulamin Biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik	Regulamin pracy i organizacji biura określa całokształt pracy pracowników biura, a w szczególności: - zawiera zasady funkcjonowania biura, - zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników - określa uprawnienia kierownika biura i pozostałych pracowników

2.4 Doświadczenie LGD Gromnik

Lokalna Grupa Działania Gromnik jest organizacją, która doświadczenie w zakresie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju budowała już w poprzedniej perspektywie finansowej UE. LGD Gromnik w latach 2009 – 2014 ogłosiło dla Beneficjentów **18** konkursów na łączną kwotę 4 920 682,79 zł., a **procentowy udział wykorzystania budżetu finalnie wyniósł powyżej 90 %**. Stanowi to potwierdzenie efektywności oraz poprawności procesu oceny prowadzanego przez organ decyzyjny – Radę Programową, a jednocześnie świadczy o efektywnie prowadzonym doradztwie oraz poprawnej komunikacji wewnątrz organizacji jak również tej dyktowanej do potencjalnych Beneficjentów.

Równolegle do Wdrażania LSR LGD Gromnik **organizowała działania z zakresu aktywizacji i nabywania umiejętności**. Można wśród nich wyróżnić materiały i wydawnictwa, np. Foldery: Szlakiem krzyży pokutnych, Szlakiem pałaców, Szlakiem obiektów sakralnych, Katalog pereł lokalnych (edycje 2010, 2011, 2012, 2013, 2014), Folder z monetą okolicznościową, materiał filmowy Strzeliński Produkt Lokalny (2010, 2011, 2012), mapa Lokalne obiekty turystyczne i noclegowe obszaru Lokalnej Grupy Działania

Gromnik, Biuletyn Informacyjny 2012, Biuletyn Informacyjny – Katalog Dobrych Praktyk 2015, Katalog Questów, Kalendarz ścienny 2012, Materiały informacyjne – gadżety.

Działania informacyjno – promocyjne podejmowane przez LGD obejmowały: szkolenia organizowane każdorazowo przed naborem wniosków; szkolenia dla Członków Zarządu, Rady Programowej oraz Pracowników Biura. LGD organizowała również spotkania informacyjno – szkoleniowe: „Produkt lokalny a marka regionu – znaczenie dla rozwoju społeczności lokalnej LGD Gromnik” oraz „Od pomysłu do realizacji – wybrane zagadnienia prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie produktów i usług lokalnych”; „Budowanie marki regionu – od koncepcji do działania”, Wizyta studyjna do Stowarzyszenia LGD Wrzosowa Kraina, Szkolenie z zakresu Questingu, Szkolenie Funkcjonowanie oraz tworzenie organizacji pozarządowych, Mobilny inkubator, Konkurs fotograficzny LGD w obiektywie, Konkurs fotograficzny Szlakami Lokalnej Grupy Działania Gromnik.

LGD Gromnik posiada doświadczenie polegające na współpracy z innymi LGD. W **poprzedniej perspektywie finansowej zrealizowane zostały dwa Projekty współpracy. Pierwszy o nazwie „Lokalne Grupy Działania Lider A4, Gromnik, Ślężanie, Stareczerze Odry - obszar atrakcyjny turystycznie i rekreacyjnie. Drugi (wykonany z partnerami : LGD Lider A 4 oraz LGD Ślężanie) o nazwie WROTA LGD** . Polegający na wdrażaniu najnowszych narzędzi do promocji regionu jak portal turystyczny oraz aplikacja mobilna, uzupełnione o miejsca odpoczynkowe w każdej gminie.

Jako aktywny podmiot, LGD uczestniczyła w wydarzeniach, targach i wystawach lokalnych, regionalnych i międzynarodowych promując PROW 2007-2013, LSR i produkt lokalny.

LGD Gromnik wyróżnia się doświadczeniem oraz bardzo dobrą znajomością obszaru, który pozostał w niezmiennych granicach. Zgłębiona specyfika i potencjał obszaru dają podstawy do realizacji założonych celów w tym podejmowania określonych interwencji szczególnie w ujęciu grup defaworyzowanych.

Stowarzyszenie LGD Gromnik posiada merytorycznie wykwalifikowane oraz przygotowane do zarządzania organizacją kadry. Członkowie organów LGD oraz personel Biura odznacza się doświadczeniem nabytym przy realizacji LSR oraz bogatym doświadczeniem uzupełniającym tą wiedzę. Członkowie Zarządu posiadają doświadczenie w realizacji projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych służących rozwojowi obszarów wiejskich. Gminy członkowskie dysponują doświadczeniem w zakresie działań i projektów służących integracji mieszkańców oraz poprawy jakości ich życia.

Wszyscy pracownicy Biura posiadają doświadczenie we wdrażaniu LSR w ujęciu poprzedniego okresu programowania. Jako osoby bezpośrednio zaangażowane w proces wdrażania dokumentu mają wiedzę niezbędną do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym i lokalnym. W Biurze LGD pracują: Dyrektor Biura, Pracownik ds. Koordynacji Projektów oraz Pracownik ds. Monitoringu i ewaluacji. Wszyscy przeszkoleni pod kątem PROW 2007-2013.

Dyrektor Biura posiada ponad pięcioletnie doświadczenie obejmujące nadzór nad zatrudnionymi pracownikami. Dodatkowo doświadczenie w zakresie przygotowywania dokumentów odpowiednio dla: działania funkcjonowanie LGD, nabywania umiejętności i aktywizacji oraz projektów współpracy i konkursów ofert. Ponadto doświadczenie w zakresie opracowania dokumentów dotyczących aplikowania, wdrażania, rozliczania oraz monitoringu bieżących zadań, jak również ubiegania się, wykorzystania i rozliczania pożyczek z Banków lokalnych i regionalnych (BGK). Dyrektor Biura ma doświadczenie w zakresie organizowania pracy oraz przygotowywania dokumentów i opracowań dla statutowych ciał stowarzyszenia. Ponadto współpracy z organami i członkami LGD oraz organizacjami z obszaru.

Dyrektor Biura posiada doświadczenie w zakresie PROW 2004-2006 oraz PROW 2007-2013 potwierdzone świadectwem pracy oraz bieżącą umową. W latach 2004, 2005, 2006 jako pracownik ARiMR obsługiwała oprogramowanie aplikacyjne w zakresie ZSZK (Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli) – wersja OB.03 wykorzystywany w procesie weryfikacji oraz kontroli wniosków. Przywołane doświadczenie daje podstawy do należytego nadzorowania oraz wykonywania i/lub wspierania zadań w zakresie doradztwa oraz oceny, kontroli i monitoringu wniosków.

Pracownik ds. Koordynacji Projektów posiada wiedzę w zakresie PROW 2007-2013 wynikającą z zakresu obowiązków, wdrażania LSR, aktywizacji społeczności lokalnej, obsługi związanej z naborem wniosków, organizacji pracy Rady Stowarzyszenia oceniającej projekty, przygotowania i składania wniosków o pomoc na funkcjonowanie LGD i realizację przedsięwzięć, doradztwa w zakresie wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność.

Pracownik ds. monitoringu i ewaluacji posiada wynikające ze stosunku pracy oraz profilu studiów doświadczenie w zakresie weryfikowania problemów, potrzeb, zasobów oraz potencjału społecznego obszaru. Dodatkowo doświadczenie w zakresie animowania społeczności lokalnej obszaru oraz stosowania zasad ochrony danych osobowych w organizacji i dostępu do informacji publicznej. W ramach pracy w Biurze LGD Pracownik nabył wiedzę i umiejętności umożliwiające prowadzenie indywidualnego doradztwa projektowego oraz szkoleń. Koordynował promocję lokalnych walorów, produktów i usług podczas krajowych i międzynarodowych wydarzeń (targów). Przygotowywał, kompletował i archiwizował dokumentację naborową oraz współuczestniczył w realizacji projektów tworzonych w ramach LSR. Dodatkowo pracownik nabył wiedzę merytoryczną z zakresu przygotowania strategii i przeprowadzenia analizy SWOT, określania celów LSR i wskaźników realizacji strategii, metodologii wsparcia przygotowania projektów, ewaluacji LGD i LSR oraz z zakresu przygotowania strategii komunikacyjnej lgd i metod angażowania społeczności lokalnych w przygotowanie i realizację LSR.

ROZDZIAŁ II PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

1. Metodologia i przebieg działań konsultacyjnych na etapie przygotowania LSR

Partycypacyjny charakter LSR zapewniony został poprzez zapewnienie mieszkańcom, organizacjom pozarządowym, przedsiębiorcom oraz administracji publicznej dostępu do kształtowania strategii na każdym etapie jej przygotowywania. W procesie powstawania LSR uwzględniono liczne partycypacyjne metody konsultacji pozwalające włączać i/lub współdecydować interesariuszom LGD Gromnik o kształcie strategii. Były to: 1) badania ankietowe; 2) panel obywatelski; 3) warsztat przyszłościowy; 4) warsztat konsultacyjny; 5) publiczne wezwanie do zgłaszania opinii i uwag¹.

Tabela 3 Partycypacyjne metody konsultacji

METODA	UWAGI OGÓLNE NA TEMAT METODY	ZASTOSOWANIE NA OBSZARZE LGD GROMNIK
Badanie ankietowe	W toku prac nad LSR zdecydowano się na przeprowadzenie badania ankietowego, jako sposobu prowadzenia konsultacji społecznych. Badanie pozwoliło rozpoznać sytuację wyjściową na danym obszarze co następnie stanowiło punkt wyjścia do dalszych prac merytorycznych i organizacyjnych. Badanie ankietowe poprzedziło bezpośrednie zaangażowanie mieszkańców i dało możliwość w nieskrępowany sposób wypowiedzieć się zainteresowanym osobom, kategoriom społecznym i grupom.	Badanie ankietowe zostało przeprowadzone na obszarze całego LGD/ powiatu strzelińskiego. Każdy zainteresowany mieszkaniec obszaru przez okres 2 miesięcy, za pośrednictwem strony internetowej www.lgdgromnik.pl , mógł wypełnić kwestionariusz ankietowy. Dodatkowymi kanałami dystrybucji ankiety były instytucje publiczne funkcjonujące na terenie gmin partnerskich, odbywające się spotkania konsultacyjne, a także siedziba Stowarzyszenia, gdzie w godzinach pracy biura, zainteresowani mieszkańcy mogli wypełnić kwestionariusz. Ankieta poza informacjami dotyczącymi identyfikacji potencjału obszaru oraz jakości życia, pozwoliła ankietowanym wskazać obszary interwencji jakie powinna podejmować LSR, grupy docelowe, które powinny zostać wsparte interwencją LSR, jak również dostarczyła informacji na temat preferowanych przez mieszkańców kanałów komunikacji (co przyczyni się do lepszego przepływu informacji oraz na poziomie przygotowania planu komunikacji lepszego dotarcia do wyszczególnionych grup docelowych). Kwestionariusz ankiety wypełniło 305 osób, co stanowi 0,69% populacji obszaru.
Panel obywatelski	Panel obywatelski jest metodą badawczą umożliwiającą zbadanie problemów wykazanych przez mieszkańców. Założeniem badania jest powtarzanie go w okresie realizacji LSR, poprzez współpracę z określonymi grupami docelowymi na etapie przygotowania i realizacji, dzięki czemu możliwa jest obserwacja wyników dotycząca omawianych kwestii.	W trakcie zorganizowanych w Strzelinie 5 spotkań, wyszczególnić możemy 5 grup docelowych, w składzie których znaleźli się: 1) osoby starsze; 2) młodzież; 3) grupy defaworyzowane społecznie i zawodowo; 4) przedsiębiorcy (w tym rolnicy); oraz 5) przedstawiciele organizacji pozarządowych, administracji samorządowej i aktywni liderzy lokalni. Zadaniem każdej z grup było określenie swoich problemów i potrzeb, co następnie stanowiło podstawę analizy SWOT tworzonej na obszarze. Spotkania odbyły się w Strzelinie w dniach: 25-31.08.2015.

¹ Baza dobrych praktyk partycypacji, http://www.decdujmyrazem.pl/dobre_praktyki/baza_dobrych_praktyk.html

Warsztat konsultacyjny	Podstawowym zadaniem tej metody jest analiza sytuacji społecznej i gospodarczej danego obszaru oraz określenie jego priorytetów za pomocą aktywnych prac warsztatowych.	Metoda warsztatu konsultacyjnego wykorzystana została do opracowania pogłębionej analizy SWOT. Uczestnicy warsztatów określili słabe i mocne strony obszaru, oraz jego szanse i zagrożenia. Badane obszary funkcjonowania to: obszar gospodarczy (z uwzględnieniem kapitału ludzkiego), społeczny (z uwzględnieniem infrastruktury i dziedzictwa historycznego) oraz środowiska naturalnego (z uwzględnieniem oferty sportowej, rekreacyjnej i turystycznej). Na terenie LGD Gromnik zorganizowano 5 warsztatów konsultacyjnych – po jednym w każdej z gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia. Zaproszenie do udziału w spotkaniach skierowano do szerokiego grona mieszkańców oraz instytucji (publicznych i prywatnych). Spotkania odbyły się w: Strzelinie 7.09.2015, Wiązowie 8.09.2015, Przewornie 9.09.2015, Borowie 10.09.2015, Kondratowicach 11.09.2015 Ogółem w spotkaniach uczestniczyło 77 osób,
Warsztat przyszłościowy	Założeniem tej metody jest udział mieszanej grupy uczestników, którzy wspólnie określają potrzeby społeczności lokalnej oraz sposoby ich zaspokojenia.	Metoda warsztatu przyszłościowego wykorzystana została do opracowania drzewa celów – głównych i szczegółowych oraz propozycji przedsięwzięć. Zorganizowanych zostało 5 warsztatów przyszłościowych – w każdej z gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia. Grupę docelową stanowili mieszkańcy oraz reprezentanci właściwych jednostek administracji gminnej. Spotkania odbyły się w: Strzelinie 26.10.2015, Wiązowie 27.10.2015, Przewornie 28.10.2015, Borowie 29.10.2015, Kondratowicach 30.10.2015 Ogółem w spotkaniach uczestniczyło 35 osób,
Publiczne wezwanie do zgłaszania opinii i uwag	Metoda publicznego wezwania do zgłaszania opinii i uwag zakłada udział szerokiego grona mieszkańców. W okresie 10 dni. każdy zainteresowany omawianą tematyką ma okazję do wniesienia własnych uwag, propozycji zmian, potrzeby wyjaśnień. Metoda ta jest wykorzystywana na końcowym etapie przygotowywania dokumentacji.	Każdy zainteresowany mieszkaniec, reprezentant organizacji czy instytucji miał możliwość zapoznania się z projektem LSR, a następnie przekazania zwrotnych opinii i uwag do jego treści. Możliwość wglądu do projektu została zapewniona w Biurze LGD Gromnik oraz podczas dyżurów pełnionych w każdej Gminie obszaru LGD Gromnik. Uwagi do projektu LSR można było przygotować na specjalnie w tym celu przygotowanym formularzu w Biurze LGD. Spotkania odbyły się w: Strzelinie 18.12.2015, Wiązowie 16.12.2015, Przewornie 16.12.2015, Borowie 17.12.2015, Kondratowicach 17.12.2015 W publicznym wezwaniu do zgłaszania opinii i uwag wzięło 2 mieszkańców (osób fizycznych). Ogółem zgłoszono 1 uwagę, która została przedstawiona na WZC oraz zaakceptowana.

Prace nad LSR, poza informacjami uzyskanymi od mieszkańców i/lub wybranych grup docelowych, prowadzone były przez pracowników Biura LGD przy wsparciu Zespołu Roboczego ds. opracowania LSR. Przy opracowaniu dokumentu wykorzystano ponadto dane statystyczne (Bank Danych Lokalnych), informacje pozyskane od lokalnych instytucji pomocy społecznej czy z Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelinie. Na ich podstawie można było przeprowadzić analizę sytuacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD Gromnik. Po uzupełnieniu danych zastanych (obiektywnych) informacjami pochodzącymi od mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy wytypowanych grup docelowych i/lub defaworyzowanych, powstał dokument obejmujący diagnozę partycypacyjną, analizę SWOT (przygotowaną w głównej mierze przez mieszkańców), cele główne, szczegółowe oraz przedsięwzięcia, jak również założenia operacyjne (wskaźniki, kryteria wyboru) pozwalające właściwie wdrażać zaplanowane kierunki rozwoju. Informacje pozyskane od mieszkańców zostały zamieszczone w opisie części diagnostycznej, dodatkowo pod koniec każdego podrozdziału diagnozy – wskazano wnioski z przeprowadzonych konsultacji (oraz prac analitycznych). W matrycy przedstawiającej analizę SWOT wskazano powiązania zamieszczonych elementów z informacjami wynikającymi z toku konsultacji. W pozostałych rozdziałach także wskazano w jaki sposób mieszkańcy wnieśli swoje propozycje do LSR.

2. Partycypacja na poziomie wdrażania LSR

Lokalna Strategia Rozwoju przewidziana została do realizacji w latach 2016 – 2023. Podstawą a zarazem kluczowym obszarem działalności Stowarzyszenia będzie wdrażanie LSR uwzględniające udział mieszkańców i/lub grup docelowych i/lub defaworyzowanych. Udział interesariuszy zapewniony zostanie na trzech płaszczyznach:

1. Informacyjnej – poprzez prowadzenie określonych działań informacyjnych i animacyjnych;
2. Konsultacyjnej – poprzez udział mieszkańców i/lub grup docelowych i/lub defaworyzowanych przy opracowaniu rocznych planów pracy LGD;
3. Implementacyjnej – polegającej na realizacji projektów/grantów/operacji przez poszczególne typy beneficjentów – w tym organizacje społeczne oraz grupy mieszkańców.

Roczne plany pracy przygotowywane będą na każdy kolejny rok realizacji strategii. Będzie to dokument uszczegóławiający zapisy LSR w odniesieniu do poszczególnych naborów/konkursów. Wszyscy zainteresowani, w tym potencjalni beneficjenci uzyskają za jego sprawą informacje na temat przewidywanych naborów wniosków i planowanych działaniach LGD w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej. Poniższy schemat prezentuje harmonogram pracy LGD z wykorzystaniem instrumentu jakim będą roczne plany pracy.

Tabela 4 System planowania wdrażania LSR w ujęciu rocznych planów pracy, uwzględniający elementy partycypacji społecznej

2016-2017	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie rocznego planu pracy LGD na lata 2016 - 2017 • Podmioty zaangażowane: Biuro LGD, Zarząd LGD, Panel Obywatelski Gromnik (uspołecznienie)
2018	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena realizacji rocznego planu pracy LGD na lata 2016 - 2017 oraz Planu komunikacji (XII'17/I'18) • Przygotowanie rocznego planu pracy LGD na rok 2018 (I'18) oraz uszczegółowienie działań w ramach Planu komunikacji • Podmioty zaangażowane: Biuro LGD, Zarząd LGD, Panel Obywatelski Gromnik (uspołecznienie)
2019	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena realizacji rocznego planu pracy LGD na rok 2018 oraz Planu komunikacji (XII'18/I'19) • Przygotowanie rocznego planu pracy LGD na rok 2019 (I'19) oraz uszczegółowienie działań w ramach Planu komunikacji • Podmioty zaangażowane: Biuro LGD, Zarząd LGD, Panel Obywatelski Gromnik (uspołecznienie)
2020	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena realizacji rocznego planu pracy LGD na rok 2019 oraz Planu komunikacji (XII'19/I'20) • Przygotowanie rocznego planu pracy LGD na rok 2020 (I'20) oraz uszczegółowienie działań w ramach Planu komunikacji • Podmioty zaangażowane: Biuro LGD, Zarząd LGD, Panel Obywatelski Gromnik (uspołecznienie)
2021	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena realizacji rocznego planu pracy LGD na rok 2020 oraz Planu komunikacji (XII'20/I'21) • Przygotowanie rocznego planu pracy LGD na rok 2021 (I'21) oraz uszczegółowienie działań w ramach Planu komunikacji • Podmioty zaangażowane: Biuro LGD, Zarząd LGD, Panel Obywatelski Gromnik (uspołecznienie)
2022	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena realizacji rocznego planu pracy LGD na rok 2021 oraz Planu komunikacji (XII'21/I'22) • Przygotowanie rocznego planu pracy LGD na rok 2022 (I'22) oraz uszczegółowienie działań w ramach Planu komunikacji • Podmioty zaangażowane: Biuro LGD, Zarząd LGD, Panel Obywatelski Gromnik (uspołecznienie)
2023	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena realizacji rocznego planu pracy LGD na rok 2022 oraz Planu komunikacji (XII'22/I'23) • Podmioty zaangażowane: Biuro LGD, Zarząd LGD, Panel Obywatelski Gromnik (uspołecznienie)

Tabela 5 Metody partycypacyjne oraz grupy docelowe angażowane na poszczególnych etapach prac nad LSR oraz nad wdrażaniem LSR

Etap prac nad LSR	Metoda partycypacji	Grupa docelowa
Definiowanie potrzeb i problemów	<ul style="list-style-type: none"> • Panel obywatelski • Warsztat konsultacyjny (SWOT) 	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe • młodzież • administracja publiczna zajmująca się problemami wytypowanych grup defaworyzowanych (OPSy, PCPRy, PUPy) • przedsiębiorcy • ogół mieszkańców

Poszukiwanie rozwiązań stanowiących sposoby realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Warsztat przyszłościowy 	<ul style="list-style-type: none"> • ogół mieszkańców
Formułowanie wskaźników realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy 	<ul style="list-style-type: none"> • reprezentanci sektorów
Identyfikacja grup docelowych LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Panel Obywatelski Gromnik 	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problemami społecznymi • administracja publiczna zajmująca się pomocą społeczną i rynkiem pracy (OPS, PCPR, PUP) • organizacje pozarządowe • administracja samorządowa
Monitorowanie i ewaluacja realizacji LSR Aktualizacja LSR Opracowanie i zmiana lokalnych kryteriów wyboru	<ul style="list-style-type: none"> • Panel Obywatelski Gromnik • Fokus • Badania ankietowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Reprezentanci sektorów i/lub grup docelowych • Beneficjenci • Mieszkańcy

3. Metody animacji społeczności lokalnej planowane do wykorzystania

Przeprowadzone konsultacje ujawniły niski poziom aktywności społecznej na obszarze LGD Gromnik. Sytuacja taka wymaga działań zarówno w formie aktywnej informacji jak i działań skierowanych na pobudzenie aktywności oddolnej.

W ramach realizacji LSR przewidziano szereg działań o charakterze animacyjnym, których celem będzie: 1) edukacja o regionie; 2) komunikacja; 3) integracja; 4) partycypacja; 5) budowanie relacji społecznych.

Animacja w ramach LSR polegała będzie na wspieraniu i pomocy dla istniejących w społeczności lokalnej grup zorganizowanych lub na wspieraniu tworzenia nowych, które będą aktywnie współuczestniczyć w życiu społeczności. Działania wspierające będą realizowane zarówno przez Biuro LGD (np. W ramach działań i projektów Stowarzyszenia), jak i poprzez uruchamianie konkursów na realizację projektów o charakterze integracyjnym, wspierających partycypację w życiu społecznym oraz zwiększającym poziom tożsamości lokalnej. Animacja realizowana będzie za pomocą: (1) projektów parasolowych (grantowych); (2) działań i projektów Stowarzyszenia; (3) doradztwa świadczonego na rzecz sektora społecznego, w tym osób fizycznych; (4) prowadzenia aktywnych działań informacyjnych; (5) organizacji wydarzeń integracyjnych. Podmiotami odpowiedzialnymi za procesy animacji będzie zarówno Biuro LGD, jak i podmioty społeczne oraz administracja samorządowa, realizujące operacje w ramach drugiego i trzeciego celu głównego. Planowane działania zostały powiązane z przedsięwzięciami oraz planowanymi w ich ramach operacjami, bądź też z Planem komunikacji, w którym określono aktywność w obszarze polityki informacyjnej i/lub promocyjnej.

ROZDZIAŁ III DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI LGD GROMNIK

1. Grupy defaworyzowane oraz szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR

Dzięki zorganizowanym spotkaniom, badaniom ankietowym oraz po dokonaniu analizy danych obiektywnych udało się określić dwie kategorie osób defaworyzowanych – wykluczonych bądź też zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wykluczonych (zagrożonych) zawodowo. Wśród defaworyzowanych na rynku pracy przede wszystkim występują:

1) Osoby bezrobotne, w tym wszystkie kategorie bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy – ich charakterystyka, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet i osób niepełnosprawnych, została opisana w podrozdziałach dotyczących rynku pracy oraz problemów społecznych. Na obszarze LGD Gromnik występują wysokie wskaźniki bezrobocia i jednocześnie niskie wskaźniki zatrudnienia (osób pracujących), z tego względu osoby w wieku produkcyjnym, klasyfikowane jako będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy będą traktowane jako grupa defaworyzowana. Na koniec grudnia 2013 r. populacja tych osób wynosiła 2.459 osób, co stanowiło 92 proc. Były to przede wszystkim osoby: długotrwale bezrobotne (52 proc.); bez wykształcenia średniego (61 proc.); poniżej 25 roku życia (18 proc.); powyżej 50 roku życia (30 proc.); bez kwalifikacji zawodowych (21 proc.); bez doświadczenia zawodowego (20 proc.); samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia (12 proc.); niepełnosprawni (9 proc.).

W świetle obecnie obowiązujących przepisów (Ustawa z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Art. 49) zestawienie kategorii **osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy** obejmuje: (1) bezrobotnych do 30 roku życia; (2) bezrobotnych długotrwale; (3) bezrobotnych powyżej 50 roku życia; (4) bezrobotnych korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej; (5) bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia; (6) bezrobotnych niepełnosprawnych.

2) Młodzież (20 – 34 lata) – jako kategoria obejmująca osoby w przedziałach wiekowych: 20-24 i 25-34 czyli potencjalnie wchodzące na rynek pracy, bądź pozostające na nim na tyle krótko, że kryterium miejsca zamieszkania jest dla nich mniej

ważne niż miejsca pracy – uwzględniają więc w swoich planach łączenie migracji zarobkowej ze zmianą miejsca zamieszkania (na stałe). Skala migracji na obszarze objętym LSR jest bardzo duża – rokrocznie z powiatu migruje ponad 200 os. W wieku produkcyjnym. Wskazany „odpływ” osób nie bilansuje się na poziomie zameldowań osób „napływających” spoza powiatu. W konsekwencji saldo migracji od kilku lat jest ujemne (ok. 50 os.). Skalę problemu obrazuje współczynnik salda migracji², który w roku 2013 kilkunastokrotnie przewyższał poziom wojewódzki i był dwu i półkrotnie wyższy niż krajowy (**Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.**).

Tabela 6 Współczynnik salda migracji osób w wieku produkcyjnym w powiecie strzelińskim

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	-1,1	-1,8	-2,7	-3,4	-7,3	-6,0
DOLNOŚLĄSKIE	3,9	5,8	4,6	4,9	1,4	3,7
POWIAT STRZELIŃSKI	-12,2	-10,3	-19,3	-10,4	-17,5	-19,4

Wskazana grupa defaworyzowana, to populacja licząca (według kryterium funkcjonalnych grup wieku GUS) w roku 2013, nieco ponad 10 tys. osób w wieku 20 – 24 lata i 25 – 35 lat. Także podczas przeprowadzonych konsultacji zwracano uwagę, iż młodzi wchodzący na rynek pracy (czy też ci którzy funkcjonują na nim krótko), nie mają w powiecie zbyt dużych perspektyw rozwoju – pracy zaspokajającej ich oczekiwania. Z tego względu decydują się na migrację. Jednocześnie uwidoczniła się potrzeba stworzenia warunków indywidualnego rozwoju zawodowego dla tych osób – tak, aby miały szansę uruchamiać własną działalność gospodarczą. Druga kategoria osób defaworyzowanych została określona na podstawie **kryterium relacji społecznych. Chodzi o:**

- 1) **Seniorów – osoby starsze (60+)**, funkcjonujące poza rynkiem pracy, bądź też zbliżające się do wieku emerytalnego. Jest to grupa wyodrębniona ze względu na ich liczbę w skali powiatu (por. podrozdział dotyczący problemów społecznych, który wykazuje silną potrzebę aktywnego starzenia się. Jak wynika z konsultacji społecznych, osobom tym zależy przede wszystkim na organizacji życia społecznego, integracji wewnątrzgrupowej oraz międzypokoleniowej, wsparciu kondycji fizycznej i/lub usługach opiekuńczych.
- 2) **Młodzież (13-24 lata) nieaktywną zawodowo** – to segment osób młodych uczęszczających do szkół, studiujących lub niekiedy rozpoczynających aktywność zawodową, wskazywany przede wszystkim na poziomie konsultacji społecznych jako grupa bierna społecznie. Zarówno reprezentanci instytucji kultury, klubów sportowych jak i organizacji pozarządowych zwracali uwagę, że aktywność na poziomie społecznym najtrudniej jest wzbudzić właśnie wśród tych mieszkańców.

Skuteczna realizacja LSR wymaga zaangażowania różnych kategorii interesariuszy – zarówno społecznych jak i instytucjonalnych, którzy kwalifikowali się będą bądź to jako podmioty realizujące w sposób bezpośredni operacje (projektodawcy/grantodawcy) – **główne grupy beneficjentów**, bądź też jako beneficjenci końcowi – osoby/organizacje/grupy społeczne korzystające z konkretnego wsparcia/oferty dostarczanej w wyniku realizacji operacji – **główne grupy docelowe**. Obie kategorie będą pełniły różnorodne funkcje w procesie realizacji LSR, od wspomnianych powyżej aż po pełnienie funkcji dystrybutora informacji (kanału komunikacji) czy multiplikatora informacji – podmiotu, który szerzy informację na temat skutków interwencji podejmowanej w ramach LSR. Poszczególne kategorie interesariuszy będą miały okazję uaktywnić się na różnych etapach realizacji LSR oraz w różnym charakterze, np. osoby, które ukończą proces szkoleniowy jako grupa docelowa staną się multiplikatorem informacji na temat korzyści wynikających z udziału, itd. Mapę interesariuszy przedstawia Tabela 7, w której wskazano grupy szczególnie kategorie oraz obszary ich zaangażowania w realizację LSR oraz przewidywaną intensywność zaangażowania.

Tabela 7 Kategorie interesariuszy zaangażowanych w realizację LSR, ich rola oraz skala wpływu

Interesariusz	realizuje projekty	beneficjent docelowy realizowanych projektów	kanal komunikacji	multiplikator informacji
1. opinia publiczna				
2. przedsiębiorca				
3. osoby chcące uruchomić działalność gospodarczą				
4. osoby bezrobotne (znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy)				
5. osoby młode, poniżej 34 r.ż.				
6. fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne				
7. seniorzy				
8. młodzież (poniżej 24 r.ż.)				
9. wspólnoty samorządowe (sołectwa)				
10. nieformalne grupy mieszkańców				

² Współczynnik salda migracji: saldo migracji na pobyt stałej ludności o określonym wieku na 10 tys. osób w tym wieku.

11. Jednostki samorządu terytorialnego (JST)				
12. jednostki organizacyjne JST				
13. instytucje rynku pracy				
14. instytucje/organizacje działające w zakresie pomocy społecznej				
15. instytucje/organizacje działające w obszarze aktywności kulturalnej				
16. instytucje/organizacje działające w obszarze sportu i/lub rekreacji				
17. media				
silny wpływ/rola		Średnio silny wpływ/rola		słaby wpływ/rola

2. Gospodarka i przedsiębiorczość

Na obszarze LGD Gromnik, według stanu na dzień 31.12.2013 funkcjonowało 3775 podmiotów gospodarczych (Tabela 8), z tego 96 proc. stanowiły organizacje sektora prywatnego. W analizowanych latach widoczny jest nieznaczny wzrost liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych (w sektorze prywatnym) – o nieco ponad 130. Odnotowana poprawa koncentruje się na terenie Borowa i Strzelina. Większość przedsiębiorstw (60 proc.) zarejestrowana jest w gminie Strzelin.

Liczba podmiotów zarejestrowanych na 10 tys. ludności (Tabela 8) jest o 30 proc. niższa na obszarze LGD Gromnik (858), niż w skali województwa dolnośląskiego (1207). Najwyższy poziom wzrostu opisywanego wskaźnika (o blisko 10 proc.), na przestrzeni minionych pięciu lat widoczny jest w przypadku gminy Borów, co wiąże się z dogodnym położeniem względem Wrocławia.

Tabela 8 Zestawienie podmiotów zarejestrowanych w REGON oraz wskaźnik podmiotów zarejestrowanych na 10 tys. ludności, w latach 2010 – 2014, w gminach obszaru

Jednostka terytorialna	Ogółem podmioty zarejestrowane w REGON					Podmioty zarejestrowane na 10 tys. Ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
DOLNOŚLĄSKIE	331247	327625	336928	347561	351121	1135	1123	1156	1194	1207
Powiat strzeliński	3641	3643	3674	3775	3800	813	816	835	850	858
Borów	354	357	366	378	392	673	675	695	716	736
Kondratowice	313	287	289	297	299	681	629	636	662	669
Przeworno	311	309	311	316	310	606	605	612	628	623
Strzelin	2154	2192	2217	2287	2308	968	987	1000	1033	1043
Wiązów	509	498	491	497	491	676	664	657	667	666

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Średnio, w ciągu roku, w powiecie rejestruje się ponad 300 nowych podmiotów gospodarczych. W roku 2010 było to 399 przedsiębiorstw, natomiast w 2013 – 362. Tym samym można zaobserwować **spadek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON**. Wyjątek na mapie obszaru stanowi gmina Borów, gdzie występuje wzrost liczby noworejestrowanych podmiotów gospodarczych. Pomimo, że liczba nowo zarejestrowanych podmiotów jest wyższa od liczby podmiotów wyrejestrowanych, zauważyć można wzrost liczby wyrejestrowań na przestrzeni minionych pięciu lat (saldo wynosi 13).

Podobnie jak w województwie dolnośląskim (96,33 proc.) na terenie LGD Gromnik dominują mikroprzedsiębiorstwa, stanowiąc 95,02 proc. ogółu. Obecnie działa 3611 tego typu podmiotów. W skali analizowanych lat wystąpił przyrost o 150. Nieznaczny wzrost liczby przedsiębiorstw dotyczy także podmiotów małych (zatrudnienie pomiędzy 10-49 osób) - wzrost o 8 podmiotów. Liczba podmiotów średnich (50-249 zatrudnionych), utrzymuje się na stałym poziomie (ok. 30). Na obszarze LGD Gromnik istnieje jeden podmiot zatrudniający ponad 250 pracowników (Strzelin).

Tabela 9 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w latach 2010 – 2014 w gminach obszaru

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności					osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
DOLNOŚLĄSKIE	81	78	80	81	81	12,3	12,0	12,3	12,6	12,7

Powiat strzeliński	61	60	60	61	61	9,3	9,3	9,3	9,5	9,6
--------------------	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Poziom mikroprzedsiębiorczości w powiecie strzelińskim, mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności, wynosi 61 i od pięciu lat nie ulega wahaniom (podobnie jest w skali województwa). Najniższe i zarazem spadkowe tendencje w opisywanym zakresie występują w gminie Kondratowice, w pozostałych Gminach obszaru utrzymują się one na stałym poziomie. (Tabela 9) Biorąc pod uwagę **działalność gospodarczą prowadzoną przez osoby w wieku produkcyjnym** (Tabela 9), a więc populacji aktywnej zawodowo, wskaźniki są nieco lepsze, jednak **niższe niż w skali województwa**.

Problemy z dostępem do pracy zgłaszali także uczestnicy przeprowadzonych konsultacji społecznych. Podczas bezpośrednich spotkań zwracano uwagę na ograniczone możliwości podejmowania pracy na miejscu, ze względu na jej ograniczoną podaż. Za istotną niedogodność uznawano konieczność przemieszczania się do pracy – najczęściej do stref ekonomicznych zlokalizowanych w Bielanych Wrocławskich lub w Oławie/Jelczu Laskowicach. Także możliwości w zakresie uruchamiania własnej działalności gospodarczej zostały przez uczestników konsultacji uznane za niewystarczające. W takiej formie aktywności zawodowej dostrzegano dużą szansę do ograniczania odpływu młodych i przedsiębiorczych ludzi nieposiadających jednak **kapitału początkowego** do tego, aby rozwijać działalność „na własny rachunek”. Z drugiej strony, istniejące przedsiębiorstwa nie rozwijają się wystarczająco prędko, a co za tym idzie nie powstają tam nowe miejsca pracy.

Wśród przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie powiatu dominują podmioty działające w zakresie handlu detalicznego (599 – Sekcja G dział 47 PKD). Drugim najczęściej występującym rodzajem działalności jest budownictwo, gdzie występuje 577 organizacji. Trzeci w kolejności to przetwórstwo przemysłowe, gdzie aktywnych jest 337 podmiotów. Dominacja handlu detalicznego jest tendencją występującą zarówno w skali obszaru jak i województwa czy kraju. Jednak w przypadku powiatu i jego małych miejscowości zwraca uwagę potrzeba ochrony tej sfery aktywności gospodarczej, która zdaniem lokalnych przedsiębiorców jest zagrożona ekspansją tzw. spożywczych sklepów sieciowych. Pod tym względem niewykorzystany jest potencjał rolniczy obszaru – brakuje zarówno miejscowych towarów jak i infrastruktury pozwalającej je nabywać.

Istotna, ze względu na rolniczy profil obszaru, działalność gospodarcza w zakresie Sekcji A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, stanowi 2,41 proc. (118 podmiotów) w skali województwa. Na przestrzeni minionych pięciu lat w sekcji tej ilość zarejestrowanych podmiotów spadła o 35. Ponadto, na obszarze istnieje 52 przedsiębiorców działających w zakresie produkcji artykułów spożywczych (Sekcja C dział 10) – ich liczba na przestrzeni analizowanych lat wzrosła o 6. Pomimo spadku ogólnej liczby przedsiębiorstw w Sekcji A dziedzina ta wypada stosunkowo dobrze pod względem udziału nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno – spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (Tabela 10). Wskaźniki w tym zakresie, w minionych latach znacząco przewyższają poziom regionalny oraz krajowy. Jednocześnie podczas przeprowadzonych konsultacji lokalni przedsiębiorcy (rolnicy) sygnalizowali niewystarczający, z ich perspektywy, system przetwórstwa produktów rolnych. Oznaczać to może, że pomimo relatywnie dobrych wskaźników w porównaniu z wojewódzkimi, przy tak zaawansowanym poziomie i skali rolnictwa, istniejące w tym zakresie zaplecze nie jest wystarczające.

Tabela 10 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	0,69	0,77	0,65	0,51	0,52	0,51
DOLNOŚLĄSKIE	0,58	0,69	0,76	0,40	0,38	0,48
Powiat strzeliński	0,85	2,26	2,05	0,31	1,10	0,59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Działalność związana z obsługą ruchu turystycznego (potencjalnie istotna dla obszaru) świadczona jest przez 100 podmiotów (Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi). Z tego 9 firm świadczy usługi związane z zakwaterowaniem, a 91 – z wyżywieniem. Liczba tych pierwszych nie uległa zmianie na przestrzeni minionych pięciu lat. Nieznaczny wzrost, o 8 podmiotów, odnotowano natomiast w przypadku działalności gastronomicznej. Działalność związaną z organizacją turystyki (pośredników, agentów turystycznych) jest świadczona na terenie LGD Gromnik przez 3 podmioty – ich liczba spadła o 2 na przestrzeni analizowanych lat. Tym samym ofertę turystyczną należy uznać za niewystarczająco rozwiniętą. Na ten negatywny aspekt funkcjonowania powiatu zwracali uwagę mieszkańcy podczas przeprowadzonych konsultacji. Ich zdaniem brak zaplecza w postaci hoteli, dobrych restauracji czy kompleksów i atrakcji wypoczynkowych sprawia, że obszar jest zupełnie pomijany przez turystów.

Określenie **potencjału innowacyjnego** przedsiębiorstw na poziomie powiatowym nie jest możliwe bez pogłębionych badań z tego względu, że mikroprzedsiębiorstwa nie są objęte sprawozdawczością w tym zakresie. Dane opracowywane dla województw wskazują, że im mniejsze jest przedsiębiorstwo, tym rzadziej korzysta z rozwiązań innowacyjnych. Niemniej jednak na przestrzeni ostatnich lat zwiększa się skala zastosowania innowacji, które dotyczą głównie działalności wewnętrznej organizacji –

nabywania nowych lub istotnie ulepszonych produktów czy też procesów. Rzadziej realizowane są innowacje oferujące nowe lub istotnie ulepszone produkty dla rynku.

Na obszarze LGD Gromnik nie rozwinęła się w dużym stopniu przedsiębiorczość socjalna. Obecnie funkcjonuje jedna spółdzielnia socjalna, uruchomiona w 2014 r., świadcząca usługi ogólnobudowlane, sprzątanie oraz opiekuńcze. Istotnym podmiotem działającym w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych jest Zakład Aktywności Zawodowej Celestyn z siedzibą w Mikoszowie koło Strzelina, istniejący od około 10 lat.

Tabela 11 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie rozwoju gospodarczego obszaru, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektywnych	Wnioski z konsultacji
1. niski poziom aktywności gospodarczej	tak	Tak
2. niski poziom indywidualnej przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku produkcyjnym	tak	Tak
3. brak miejsc pracy zlokalizowanych na terenie powiatu	częściowo	Tak
4. słabo rozwinięta branża usług turystycznych i okołoturystycznych	tak	Tak
5. potencjał do rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o lokalne produkty rolne	tak	Tak
6. potencjał do rozwoju przedsiębiorczości kreatywnej w oparciu o produkty lokalne	tak	

Źródło: opracowanie własne

3. Rynek pracy

Na podstawie danych publicznej statystyki, na koniec 2013 r. na rynku pracy obszaru LGD Gromnik funkcjonowało 6 627 osób. Liczba osób pracujących ulegała znacznym wahaniom – od kilkudziesięciu do kilkuset osób w poszczególnych latach. Niezależnie od tego większość osób pracujących stanowią mężczyźni – 52,08 proc. Jest to wartość nieco wyższa niż średnia dla województwa dolnośląskiego (o blisko 2 proc.). W ostatnich latach daje się zauważyć malejącą różnicę pomiędzy odsetkiem pracujących kobiet i mężczyzn. Odsetek tych pierwszych wzrósł z 45,32 proc. W 2009 r. do 47,92 proc. W roku 2013.

Osoby pracujące to w pierwszej kolejności zatrudnieni w sekcji „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” – 33,49 proc. ogółu zatrudnionych. Niespełna ¼ (24,36 proc.) to pracownicy przemysłu i budownictwa. W handlu, naprawie samochodów, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii oraz informacji i komunikacji pracowało 11,81 proc. populacji aktywnej zawodowo. W działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz w obsłudze rynku nieruchomości – 2,13 proc. Natomiast w pozostałych usługach – 28,18 proc. Pomimo, że poziom zatrudnienia we wszystkich wskazanych sekcjach jest stosunkowo stabilny i nie ulega większym zmianom na przestrzeni minionych lat, to można zaobserwować nieznaczny (blisko 2-procentowy) wzrost zatrudnionych w rolnictwie oraz blisko 3-procentowy systematyczny spadek poziomu zatrudnienia w przemyśle i budownictwie. Taka sytuacja może świadczyć o istnieniu zjawiska bezrobocia ukrytego na wsi szczególnie, że postęp jaki dokonał się w ostatnich latach w rolnictwie – związany z jego mechanizacją oraz specjalizacją upraw – nie wymaga już tak dużych nakładów siły roboczej jak dawniej. Na stan taki zwracali uwagę rolnicy podczas spotkań konsultacyjnych.

Tabela 12 Pracujący na 1000 ludności w gminach obszaru LGD Gromnik

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
DOLNOŚLĄSKIE	240	240	241	239	244	251
Powiat strzeliński	153	154	156	147	149	159
Borów	94	95	86	91	91	98
Kondratowice	85	81	95	85	90	96
Przeworno	69	68	76	73	71	82
Strzelin	228	226	229	211	211	230
Wiązów	76	83	84	87	95	79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Wskaźnik zatrudnienia, mierzony relacją pracujących na 1000 ludności przejawia nieznaczną tendencję spadkową (aby w roku 2014 wzrosnąć). W roku 2013 osiągnął wartość 149 i był **dużo niższy niż średnia wojewódzka** (244). Najniższy jego poziom występuje w Wiązowie (79) i Przewornie (82).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (brutto) w powiecie strzelińskim wyniosło na koniec 2014 r. 3485,97 zł i było niższe od średniej wojewódzkiej 14 pp. Koszty pracy na obszarze LGD Gromnik są również niższe niż w skali ogólnopolskiej – o 13 pp.

Poziom bezrobocie w powiecie strzelińskim wyraźnie przekracza wskaźniki regionalne oraz ogólnopolskie (Tabela 13). Na koniec 2013 roku stopa bezrobocia osiągnęła 18,00 proc. i była nieznacznie niższa w stosunku do roku poprzedniego. Na przestrzeni analizowanych lat spadki stopy bezrobocia miały miejsce w roku 2011 oraz 2014 – w obu przypadkach było to 15,6 proc. W pozostałych latach poziom bezrobocia przekraczał 17 proc.

Tabela 13 Stopa bezrobocia w powiecie strzelińskim (w %), w wybranych latach

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5
DOLNOŚLĄSKIE	12,8	13,1	12,4	13,5	13,1	10,6
Powiat strzeliński	17,2	17,3	15,6	18,8	18,0	15,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Udział bezrobotnych obszaru, w ogólnej liczbie ludności wyniósł na koniec 2013 r. 9,3 proc. i przekroczył wskaźnik charakteryzujący Dolny Śląsk oraz ogólnopolski, przejawiając jednocześnie nieznaczny wzrost na przestrzeni analizowanych lat. Najkorzystniej przedstawia się sytuacja w gminie Borów, gdzie analizowany wskaźnik był każdorocznie niższy niż w regionie czy kraju (średnio o 2 pp.). W Strzelinie i Wiązowie udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców był zbliżony do poziomu ponadlokalnego. Najmniej korzystna była sytuacja w gminach Kondratowice i Przeworno, gdzie wskaźniki były wyższe od wojewódzkich i ogólnopolskich o ok. 4 pp. W każdym roku odsetek bezrobotnych kobiet był wyższy niż w odniesieniu do bezrobotnych mężczyzn (Tabela 14). Podczas konsultacji mieszkańcy obszaru zwracali uwagę na niską kulturę pracy oraz dziedziczenie bezrobocia – szczególnie na terenach popegeerowskich. Natomiast młodzież uczestnicząca w spotkaniach zwracała uwagę na niedostosowanie własnych kompetencji do wykonywania zawodu i/lub brak doświadczenia, które oczekiwane jest przez pracodawców. W tym kontekście uczestnicy zorganizowanych konsultacji – przede wszystkim podkreślali potrzebę wsparcia ludzi młodych, którzy chcieliby/mogliby uruchamiać własną działalność gospodarczą, co skłaniałoby ich do pozostania na miejscu, a nie migrowania zarobkowego. Także respondenci badań ankietowych wskazywali problem bezrobotnych młodych jako istotny do rozwiązania.

Tabela 14 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności, w podziale na płeć, w wybranych latach (w %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5
DOLNOŚLĄSKIE	7,7	7,8	7,5	8,3	8,2	6,6
Powiat strzeliński	9,1	8,9	8,1	9,7	9,3	7,9
KOBIETY	9,2	9,2	8,9	10,2	9,7	8,3
MĘŻCZYŹNI	8,9	8,7	7,3	9,3	9,0	7,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Jak wynika z monitoringu prowadzonego przez Powiatowy Urząd Pracy w Strzelinie³ na koniec grudnia 2013 r., na obszarze LGD Gromnik, zarejestrowanych było 2 670 osób bezrobotnych - w tym 1 271 kobiet, które stanowią 47,6 proc. ogółu bezrobotnych. Osoby zamieszkałe na wsi stanowią 67 proc. bezrobotnych i jest to liczba 1 802 osoby. Ponadto zanotowano 24 osoby poszukujące pracy, co razem daje 2 694 osoby w rejestrach urzędu. Z grupy bezrobotnych, uprawnione do zasiłku było 328 osób, co stanowi 12 proc. ogółu bezrobotnych. Na koniec grudnia 2013 r. z liczby bezrobotnych ogółem tj. z 2.670 osób, 2.459 osób tj. 92 proc. to bezrobotni znajdujący się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym:

- 1 377 osób długotrwale bezrobotnych (52 proc.);
- 1 622 osoby bez wykształcenia średniego (61 proc.);
- 468 osób poniżej 25 roku życia (18 proc.);
- 806 osób powyżej 50 roku życia (30 proc.);
- 566 osób bez kwalifikacji zawodowych (21 proc.);
- 531 osób bez doświadczenia zawodowego (20 proc.);
- 325 osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia (12 proc.);
- 215 osób niepełnosprawnych (9 proc.).

Dane pozyskane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Strzelinie dotyczące podziału bezrobotnych na profile⁴, wskazują, iż spośród 2 205 osób o ustalonym profilu (na koniec roku 2014), połowa to beneficjenci reprezentujący średnią gotowość do pracy i średnie oddalenie od rynku pracy (II Profil). Dużą część bezrobotnych – 45,03 proc. stanowią osoby znacznie oddalone od rynku pracy lub

³ Informacja o sytuacji na rynku pracy w powiecie strzelińskim w 2013 r. W porównaniu do lat 2010 – 2012, Strzelin, luty 2014, <http://pupstrzelin.pl/strona/statystyka-stopa-bezrobocia/172> [20.09.2015].

⁴ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach na rynku pracy: Profil I - osoby blisko rynku pracy i gotowe do powrotu na rynek. Profil II - średnia gotowość do pracy i średnie oddalenie od rynku pracy. Profil III - osoby oddalone znacznie od rynku pracy lub niegotowe do podjęcia zatrudnienia.

też niegotowe do podjęcia zatrudnienia (III Profil). Zaledwie 4,76 proc. stanowią bezrobotni znajdujący się blisko rynku pracy i gotowe do powrotu na ten rynek (I Profil). Wśród bezrobotnych z ustalonym profilem, zakwalifikowanych jako kategoria „najtrudniejsza” (III Profil) dominują kobiety – 52,46 proc. Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku II Profilu – tam dominują mężczyźni (56,72 proc.). Tym samym widoczna jest tutaj gorsza sytuacja kobiet na rynku bezrobotnych.

System profilowania oparty jest m.in. na wywiadach przeprowadzanych z bezrobotnymi. Ich wyniki, udostępnione przez PUP w Strzelinie, dostarczają istotnych informacji. Okazuje się, że dla osób zakwalifikowanych do I Profilu główny problem związany z podjęciem pracy stanowi brak odpowiednich ofert (45,71 proc. wskazań) i/lub zbyt niskie wynagrodzenie proponowane przez pracodawcę (24,76 proc. wskazań). Osoby z II Profilu najczęściej wskazywały przeszkody w postaci utrudnionego dojazdu do pracy (33,15 proc.) oraz braku odpowiednich ofert pracy (26,01 proc.). Zakwalifikowani do III Profilu za najistotniejsze przyczyny pozostawania poza rynkiem pracy uznawali: utrudniony dojazd do pracy (40,08 proc.), ograniczenia zdrowotne (36,85 proc.) oraz brak dyspozycyjności związany z potrzebą zapewnienia opieki osobom zależnym (32,72 proc.).

Pod względem płci u bezrobotnych widoczne są znaczne różnice w zakresie ograniczeń związanych z funkcjonowaniem na rynku pracy. Przede wszystkim kobiety okazały się mniej wybredne jeśli chodzi o jakość ofert pracy. Stanowiły one mniejszość w grupie osób wskazujących jako przyczynę bezrobocia brak odpowiednich ofert pracy czy zbyt niskie wynagrodzenie – sytuacja taka wystąpiła zarówno w populacji zakwalifikowanej do II Profilu, jak i III-go. Najistotniejszym ograniczeniem dla kobiet jest brak dyspozycyjności spowodowany koniecznością sprawowania opieki nad osobą/osobami zależnymi – taką przyczynę niepodjęcia aktywności zawodowej wskazywało 92,30 proc. kobiet z III Profilu (wśród osób wskazujących tą właśnie przyczynę). Zbliżona proporcja wystąpiła w II Profilu – 87,28 proc. kobiet vs. 12,71 proc. mężczyzn. Natomiast mężczyźni, częściej niż kobiety, jako przyczynę pozostawiania poza rynkiem pracy wskazywali stan zdrowia. W II Profilu relacja kształtowała się tutaj na poziomie 60,69 proc. mężczyzn do 39,30 proc. kobiet, zaś w III Profilu odpowiednio: 62,84 proc. do 37,15 proc.

Bezrobotni niepełnosprawni (zarejestrowani) na koniec 2013 r. stanowili 9,0 proc. (202 os.). Jak wynika z danych w podziale na Profile (za rok 2014), większość beneficjentów PUP w Strzelinie stanowiły osoby niepełnosprawne w stopniu lekkim – $\frac{2}{3}$ populacji bezrobotnych niepełnosprawnych. Umiarkowany stopień niepełnosprawności deklarowała niespełna $\frac{1}{3}$ populacji, zaś poziom znaczny charakteryzował kilka osób (4 os.). **Problemy związane z aktywnością zawodową tego segmentu wiążą się zarówno z ograniczeniami fizycznymi tych osób (w tym ich mobilnością), posiadanymi przez nich kwalifikacjami (bądź też ich brakiem), ich kompetencjami społecznymi oraz negatywną postawą pracodawców wobec pracowników z niepełnosprawnościami.**

W 2014 r. PUP w Strzelinie odnotował następujące zawody deficytowe: operator zautomatyzowanej i zrobotyzowanej linii produkcyjnej w przemyśle elektromaszynowym, pozostali magazynierzy i pokrewni, opiekun osoby starszej, pracownik ochrony fizycznej bez licencji, kierowca autobusu, operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego, sekretarka, opiekunka dziecięca domowa i inne⁵.

Uczestnicy konsultacji jakie miały miejsce na etapie przygotowania strategii w szczególności zwracali uwagę na problemy, z jakimi na lokalnym rynku pracy borykają się osoby bezrobotne, niepełnosprawni (dla których brakuje oferty), jak i osoby młode, które decydują się na migrację zarobkową z braku większych perspektyw na miejscu.

Tabela 15 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie rynku pracy obszaru, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektywnych	Wnioski z konsultacji
1. niski wskaźnik zatrudnienia	tak	
2. wysoki poziom bezrobocia	tak	Tak
3. brak perspektyw rozwoju dla ludzi młodych		Tak
4. złożone przyczyny pozostawiania na bezrobociu	tak	Tak
5. trudna sytuacja kobiet na lokalnym rynku pracy	tak	Tak
6. niewystarczająca oferta wsparcia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych	tak	Tak

4. Sektor społeczny

Sektor społeczny, który najczęściej identyfikowany jest poprzez funkcjonujące na danym obszarze organizacje nienastawione na zysk, może obejmować szereg podmiotów, zarówno jeśli weźmiemy pod uwagę kryterium podmiotowe jak i przedmiotowe. Ten pierwszy wariant będzie przede wszystkim odzwierciedlał formę prawną (stowarzyszenie, stowarzyszenie zarejestrowane w KRS, związek stowarzyszeń, kluby sportowe, fundacja). Jeśli chodzi o przedmiot, to będzie to obszar w jakim działalność prowadzą organizacje, np. oświata, pomoc społeczna, sport, aktywizacja osób starszych, itp. Jak wynika z ogólnie dostępnej statystyki sektor

⁵ Zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie strzelińskim za rok 2014, Powiatowy Urząd Pracy w Strzelinie, marzec 2015.

społeczny na terenie obszaru LGD Gromnik, jest rozwinięty w stopniu zbliżonym do wskaźników wojewódzkich (Tabela 16). Sytuacja taka występuje zarówno w przypadku ogólnej liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców, jak i w odniesieniu do nowo rejestrowanych podmiotów. W ostatnich latach zaobserwować można nawet zmniejszenie dystansu pomiędzy obszarem powiatu a poziomem wojewódzkim do jednego punktu różnicy (w latach 2012-2014). Statystycznie, największa liczba organizacji społecznych występuje w Przewornie. Nieco niższy wskaźnik odnotowano w Strzelinie (38) i w Wiązowie (33). Najmniej podmiotów występuje natomiast w Kondratowicach (25) i w Borowie (23).

Tabela 16 Wskaźniki dotyczące funkcjonujących na terenie powiatu strzelińskiego organizacji pozarządowych

Jednostka terytorialna	nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców					fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
DOLNOŚLĄSKIE	2	2	2	2	2	28	30	32	34	36
Powiat strzeliński	2	2	2	3	2	26	28	30	33	35
Borów	2	2	0	0	2	19	21	21	21	23
Kondratowice	0	0	4	2	0	17	18	22	25	25
Przeworno	2	2	2	4	0	35	37	39	44	44
Strzelin	4	3	1	4	3	28	30	32	36	38
Wiązów	0	1	1	1	1	27	28	29	31	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

W bazach danych Starostwa Powiatowego w Strzelinie (za 2015 r.) funkcjonują 183 podmioty społeczne, na które składa się 125 stowarzyszeń, 9 fundacji, 49 stowarzyszeń kultury fizycznej (kluby sportowe). Na liście stowarzyszeń dominują Ochotnicze Straże Pożarne – w rejestrze znajduje się ich 28, jednak nie wszystkie przeszły stosowną procedurę rejestracyjną czy też rozliczają się z prowadzonej działalności (takich podmiotów jest 12). Ponadto odnotowano liczną grupę (21) stowarzyszeń działających w obszarze kultury i/lub oświaty i/lub turystyki i rekreacji, 15 stowarzyszeń aktywnych na polu szeroko rozumianej pomocy społecznej. Kilka stowarzyszeń prowadzi swoją działalność w obszarze gospodarki, wsparcia seniorów oraz działalności obywatelskiej. 13 podmiotów to organizacje zajmujące się odnową wsi. Najwięcej stowarzyszeń kultury fizycznej działa na terenie gminy Strzelin (28), po 6 podmiotów odnotowano w Borowie i Wiązowie, 5 w Kondratowicach i 4 w Przewornie.

W Krajowym Rejestrze Sądowym funkcjonuje 128 podmiotów, których siedziba zlokalizowana jest w powiecie strzelińskim⁶. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w Strzelinie (70), najmniej w Borowie (7). W pozostałych jednostkach gminnych dominują lokalne kluby sportowe (ogółem 24) – jest ich relatywnie więcej niż pozostałych organizacji. W ogólnej liczbie organizacji zarejestrowanych w KRS ponad ¾ nie posiada statusu organizacji pożytku publicznego. Tym samym wyższy poziom instytucjonalizacji oraz wyższą kulturę organizacyjną można przypisać zaledwie niespełna ¼ podmiotów sektora społecznego.

Jak wynika ze spotkań zorganizowanych w ramach opracowywania diagnozy partycypacyjnej obszaru, w których uczestniczyli reprezentanci sektora społecznego, ich aktywność wiąże się z licznymi ograniczeniami, które dotyczą zarówno wewnętrznej słabości organizacyjnej poszczególnych podmiotów, jak i braku otwartości ze strony otoczenia, przejawiającej się w nie dość aktywnym reagowaniu na ofertę stwarzaną przez stowarzyszenia czy fundacje. Wśród problemów organizacyjnych zwracano w głównej mierze uwagę na potrzebę posiadania większej wiedzy z zakresu prawa obowiązującego organizacje pozarządowe (ogólnych reguł funkcjonowania trzeciego sektora) jak i przepisów dotyczących obszaru funkcjonowania organizacji (np. oświaty, pomocy społecznej, kultury). Istotnym problemem okazuje się także brak chęci do angażowania się w działalność organizacji ze strony potencjalnych członków, w szczególności za mało aktywne uznawano środowiska młodzieży. Podkreślano także niski poziom wykorzystania/popularności instytucji wolontariatu. Organizacje pozarządowe nie są także aktywne na płaszczyźnie tworzenia lokalnych polityk publicznych – co przejawia się w znikomej aktywności przy opracowywaniu rocznych/wieloletnich programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, przygotowywanych przez władze gminne i powiatowe

Tabela 17 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie funkcjonowania sektora społecznego, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektywnych	Wnioski z konsultacji
1. ilość podmiotów pozarządowych zbliżona do średniej wojewódzkiej	tak	

⁶ <https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu?t:lb=t> [1.10.2015]

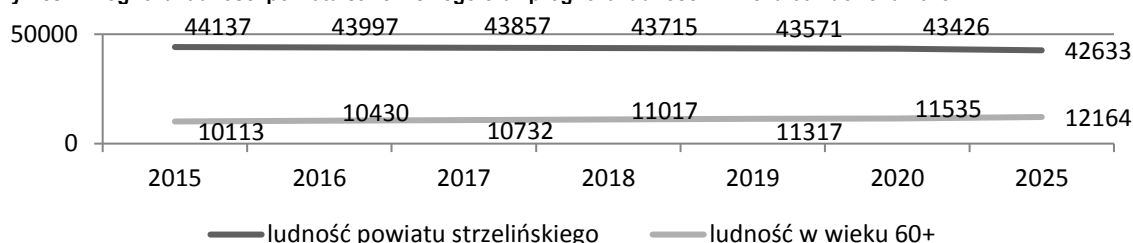
2. mało zróżnicowana struktura obszarów aktywności funkcjonujących organizacji pozarządowych	tak	Tak
3. problemy związane z prowadzeniem bieżącej działalności organizacji pozarządowych (fachowa wiedza, dostęp do finansów, itp.) oraz aktywnością na rzecz III sektora	częściowo	Tak
4. niski poziom aktywności społecznej mieszkańców obszaru		Tak
5. niski poziom aktywności społecznej młodzieży		Tak

5. Problemy społeczne

Problemy społeczne jakie można zidentyfikować na obszarze LGD Gromnik związane są z dokonującymi się zmianami demograficznymi, trendami społeczno – kulturowymi (charakterystycznych dla większej części społeczeństwa) oraz z biernością społeczną i życiową określonych kategorii mieszkańców.

Populacja powiatu strzelińskiego na przestrzeni lat uległa zwiększeniu. W 2014 r. stan ludności wyniósł 44 274 os. Tempo wzrostu liczby ludności jest podobne jak w regionie. Trzeba jednak wskazać, iż największy wzrost dotyczy dwóch gmin – Borowa oraz Strzelina. W pozostałych gminach obszaru LGD Gromnik widoczny jest bilans ujemny. Prognoza (GUS) stanu ludności na najbliższe lata nie jest już tak optymistyczna – wskazuje na stopniowy spadek populacji (Wykres 1). W 2025 roku różnica wyniesie nieco ponad 1500 os. Taka sytuacja będzie stwarzała nowe wyzwania pod względem zapotrzebowania na dobra i usługi jakie powinny znaleźć się na lokalnym rynku.

Wykres 1 Prognoza ludności powiatu strzelińskiego oraz prognoza ludności w wieku 60+ do roku 2025.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Istotne dane uzyskano po analizie wieku populacji. Najmłodsi mieszkańcy (kategorie wiekowe 0-2 lata oraz 3-6 lat) stanowią obecnie 6,85 proc. populacji powiatu. Dzieci szkolne (uczęszczające do szkół podstawowych) to 5,57 proc. zaś gimnazjaliści – 2,97 proc. Licealiści oraz młodzież studiująca to 11,14 proc. Osoby pracujące (wiek produkcyjny mobilny) stanowią 58,74 proc. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 14,79 proc.

Wśród problemów społecznych, związanych z trendami demograficznymi, przede wszystkim należy zwrócić uwagę na **zwiększającą się liczbę osób powyżej 60 roku życia**. Obecnie ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 22,91 proc. (Wykres 1). Do 2025 r. przewiduje się znaczny wzrost tej grupy społeczeństwa – do 28,53 proc. Podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych, zwracano uwagę na niewystarczającą ofertę związaną z obsługą osób starszych. Potrzeby w tym zakresie dotyczą zarówno poziomu egzystencjalnego (np. sprawności fizycznej), jak i włączenia w życie społeczne (tzw. aktywnego starzenia się). Dodatkową kwestią jest potrzeba zapewnienia opieki części seniorów – jako kategorii tzw. osób zależnych. Często opieki tej podejmuje się najbliższa rodzina, niekiedy rezygnując z własnej aktywności zawodowej. W odniesieniu do kategorii seniorów podczas konsultacji w szczególności zwracano uwagę na otwartość osób starszych na aktywne starzenie się. Obecnie istnieją dobre praktyki aktywizacji społecznej seniorów w powiecie strzelińskim – które w głównej mierze koncentrują się wokół aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych – w Strzelinie, Wiązowie oraz Kondratowicach.

Dynamika wzrostu liczby najmłodszych obywateli nie będzie tak duża jak w przypadku seniorów, jednak w odniesieniu do tej kategorii również należy zwrócić uwagę na potrzebę opieki i zapewnienie właściwych warunków rozwoju społecznego. Podczas warsztatów konsultacyjnych zwracano uwagę na niewystarczającą i niedostosowaną ofertę spędzania wolnego czasu przez młodzież – w szczególności uwagi te dotyczyły młodzieży starszej (uczącej się i studiującej) – **braku zaangażowania nastolatków i osób w wieku 20 – 24 lata w działania społeczne**.

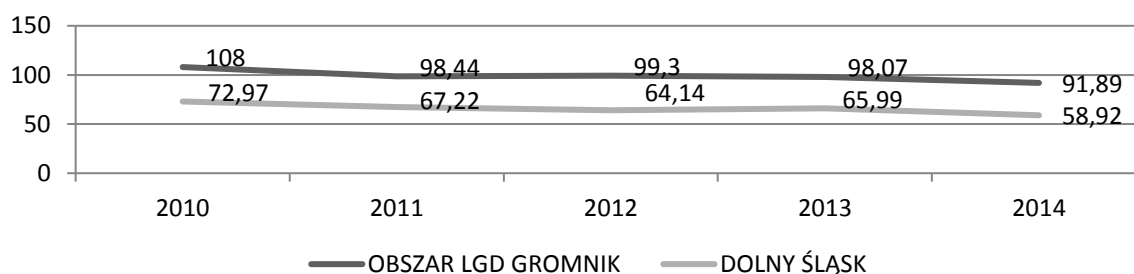
Na obszarze LGD Gromnik występuje ujemne saldo migracji, wynoszące w roku 2014 -42 (ogółem wymeldowało się 614 os.). Są to migracje do innych miast, jak również za granicę. W porównaniu z sytuacją na Dolnym Śląsku **saldo migracji na 1000 os. jest wyższe**. Dla obszaru LGD wskaźnik ten wynosi -0,9, podczas gdy dla województwa +0,2. Natomiast saldo migracji za granicę jest niemal o połowę niższe niż w województwie dolnośląskim – odpowiednio wynosi: -0,38 i -0,64.

Wskaźnik deprywacji lokalnej obszaru, mierzony liczbą udzielonych świadczeń (pomocy społecznej) w ogólnej liczbie ludności, obrazujący skalę problemów społecznych w powiecie, jest niekorzystny dla pięciu analizowanych gmin. Okazuje się, że jego wysokość (Wykres 2) znacznie odbiega od wskaźnika charakteryzującego Dolny Śląsk. Pomimo wyraźnego trendu malejącego,

każdorocznie jest o ponad 30 punktów wyższy niż w regionie. Najmniej korzystna jest sytuacja w gminie Przeworno – tam występują niemal dwukrotne przekroczenia średniej wojewódzkiej (na przestrzeni wszystkich analizowanych lat). Najkorzystniej przedstawia się sytuacja w gminie Strzelin – jednak odnotowane tam wartości wskaźnika deprywacji, również przewyższają poziom wojewódzki.

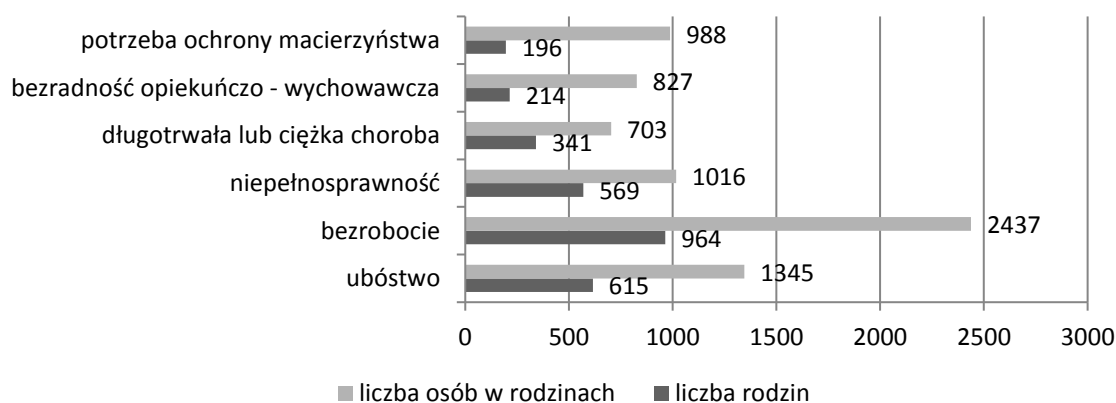
Wykres 2 Wskaźnik deprywacji lokalnej obszaru LGD Gromnik na tle województwa dolnośląskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS oraz informacji pozyskanych w Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej.

Główne wyzwania społeczne koncentrują się wokół pięciu problemów, wykorzystywanych w ramach pomocy społecznej jako uzasadnienie dla jej udzielenia (Wykres 3). Są to: 1) bezrobocie; 2) ubóstwo; 3) niepełnosprawność; 4) długotrwała lub ciężka choroba; 5) bezradność opiekuńczo – wychowawcza; 6) potrzeba ochrony macierzyństwa.

Wykres 3 Główne przyczyny udzielania pomocy społecznej na obszarze powiatu strzelińskiego (w roku 2014)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS oraz informacji pozyskanych w Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej.

Najczęstszą przyczyną udzielania pomocy społecznej jest bezrobocie – na tej podstawie udzielono wsparcia 964 rodzinom. Skala zjawiska jest większa, kiedy uwzględniona zostanie liczba osób w rodzinach dotkniętych bezrobociem – 2 437 (co daje 5,50 populacji powiatu). Drugim powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo – z tej przyczyny 615 rodzin (1 345 osób w rodzinach) korzystało ze wsparcia. Pomimo, że ubóstwo może mieć charakter wtórny (np. do bezrobocia) i stanowić skutek określonej negatywnej sytuacji życiowej, to trzeba pamiętać, że może ono dotyczyć np. osoby starsze dysponujące bardzo niskimi emeryturami lub rencistów.

Niepełnosprawność stanowiła powód przyznania pomocy społecznej w przypadku 569 rodzin (1 016 osób w rodzinach). W 2011 r. na obszarze LGD Gromnik funkcjonowały 4 733 osoby posiadające orzeczenie o **niepełnosprawności** (Tabela 18), co stanowiło **10,59 proc. populacji**. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające umiarkowany stopień niepełnosprawności (4,16 proc.). Ponadto odnotowano także blisko 2,5 tys. osób (5,49 proc.) charakteryzujących się tzw. niepełnosprawnością biologiczną – bez orzeczenia z ograniczoną zdolnością do wykonywania czynności podstawowych. Funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie wiąże się zarówno w potrzebą ich zawodowego włączenia, rewitalizacji społecznej jak i likwidacji barier fizycznych.

Tabela 18 Osoby niepełnosprawne w powiecie strzelińskim (na podstawie spisu powszechnego 2011)

Osoby niepełnosprawne prawnie	

	Osoby niepełno- sprawne razem	razem	stopień znaczny	stopień umiar- kowany	stopień lekki	stopień nie- ustalony
DOLNOŚLĄSKIE	383758	253489	70425	92749	72145	8477
Powiat strzeliński	7180	4733	1529	1860	1006	129
Udział niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności powiatu	16,07	10,59	3,42	4,16	2,25	0,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Czwartą istotną przyczyną przyznawania pomocy społecznej na obszarze LGD Gromnik była długotrwała lub ciężka choroba – z tej podstawy korzystało 341 osób (703 osoby w rodzinach). Relatywnie dużo osób korzystało także z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (196 rodzin i 988 osób w rodzinach) oraz ze względu na bezradność opiekuńczo – wychowawczą (214 rodzin i 927 osób w rodzinach).

Wśród problemów natury społecznej, poza wskazanymi w podrozdziale dotyczącym rynku pracy, jako kwestie poruszane podczas spotkań konsultacyjnych zwracano uwagę na słabe zaangażowanie społeczne mieszkańców, zanik więzi międzyludzkich, sąsiedzkich, międzypokoleniowych oraz brak oferty spędzania wolnego czasu, jak i aktywności ze strony młodzieży.

Tabela 19 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie problemów społecznych, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza da- nych obiek- tywnych	Wnioski z kon- sultacji
1. niekorzystne prognozy ludności	tak	
2. niekorzystna struktura wieku – starzenie się społeczeństwa	tak	tak
3. niekorzystne trendy migracyjne	tak	tak
4. wysoki wskaźnik deprywacji lokalnej	tak	tak
5. niski poziom aktywności społecznej młodzieży		tak
6. trudna sytuacja niepełnosprawnych	tak	tak
7. niski poziom zaangażowania ogółu mieszkańców w życie społeczne		tak
8. otwartość seniorów na aktywne starzenie się		tak

6. Infrastruktura i przestrzeń

Obszar LGD Gromnik stanowi przestrzeń spójną administracyjnie, gospodarczo oraz przyrodniczo (Tabela 20). Powiat charakteryzuje się bardzo wysokim udziałem gruntów rolnych, wykorzystywanych pod produkcję rolniczą, niskim poziomem zurbanizowania oraz nieznacznym udziałem lasów w powierzchni ogółem. Najbardziej zalesioną gminą (20,35 proc.) jest Przeworno, chociaż występujący tam wskaźnik intensywności zalesienia jest o 10 pp. niższy niż wojewódzki.

Tabela 20 Udział lasów, powierzchni wód, terenów zurbanizowanych oraz gruntów rolnych w ogólnej powierzchni obszaru (w %)

	lasy	wody	ter. zurbanizowane	grunty rolne
DOLNOŚLĄSKIE	31,34	0,90	6,89	59,61
Powiat strzeliński	9,61	0,69	5,10	84,13
Borów	5,49	0,32	4,12	89,43
Kondratowice	8,44	0,46	4,08	86,58
Przeworno	20,35	1,21	3,98	74,22
Strzelin	9,75	0,79	7,00	81,85
Wiązów	4,63	0,57	5,00	89,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL (2014)

Także wskaźnik gęstości zaludnienia czyni analizowany obszar spójnym przestrzennie, gdyż poza Gminą Strzelin (najintensywniej zurbanizowaną), przyjmuje on wartość zbliżoną (około 50 os./km²). Dla całego obszaru gęstość zaludnienia wynosi 71. W badanym okresie czasu nie ulegała zmianom i jest o ponad połowę niższa niż wartość jaką charakteryzuje się poziom województwa dolnośląskiego (146).

Powiat strzeliński jest ubogi jeśli chodzi o walory przyrodnicze – nie występują tutaj formy ochrony prawnej świadczące o wysokiej skali zjawisk środowiska naturalnego (parki narodowe, rezerваты przyrody czy parki krajobrazowe). Ogólna powierzchnia obszarów chronionych jest wyraźnie niższa niż średnia dla Dolnego Śląska i o połowę niższa w stosunku do wskaźników ogólnopolskich (Tabela 21).

Tabela 21 Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem (w %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	32,31	32,44	32,46	32,46	32,5	32,5
DOLNOŚLĄSKIE	18,17	18,54	18,60	18,60	18,6	18,6
Powiat strzeliński	2,41	14,64	14,64	14,64	14,6	14,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL (2014)

Najcenniejsze występujące tereny chronione to obszar chronionego krajobrazu w Gminie Przeworno oraz zespół przyrodniczo – krajobrazowy (Wzgórza Strzelińskie) w Gminie Strzelin. Ponadto specjalną formą ochrony przyrodniczej (Natura 2000) objęto: 1) Ostoję „Karszówek” – 486,3 ha w gminie Strzelin; 2) Wzgórza Strzelińskie – ogółem 3 836,2 ha w gminach Strzelin, Przeworno oraz Ziębice (powiat ząbkowicki); 3) Ludów Śląski – 82,1 ha w gminie Borów. Dodatkowo na terenie powiatu istnieją 24 pomniki przyrody (w Kondratowicach, Przewornie i Strzelinie).

Polityka przestrzenna w gminach powiatu jest uporządkowana, o czym świadczy udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w ogólnej powierzchni obszaru (Tabela 22). Wskaźnik ten przewyższa wskaźniki charakteryzujące Dolny Śląsk (odpowiednio: 69,5% do 59,2 %) oraz jest ponad dwukrotnie wyższy w porównaniu z poziomem ogólnopolskim (29,2 %).

Tabela 22 Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (w %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	25,6	26,5	27,2	28,0	28,8	29,2
DOLNOŚLĄSKIE	51,7	53,5	55,4	56,9	58,9	59,2
Powiat strzeliński	50,3	54,5	60,0	64,5	64,5	69,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL (2014)

Występująca na terenie powiatu infrastruktura techniczna (sieciowa) nie jest rozwinięta w wystarczającym stopniu, co znajduje swoje przełożenie m.in. na poziom świadomości ekologicznej oraz zmniejszanie wpływu człowieka na środowisko. Wskaźniki dotyczące ilości oraz wykorzystania infrastruktury sieciowej, choć wzrastają w ostatnich latach, to jednak są wyraźnie niższe niż w skali całego województwa. Odbiegają także od skali ogólnopolskiej. Okazuje się, że na obszarze powiatu, długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej (Tabela 23), na koniec 2014 r. była o 0,3 punktu niższa niż w województwie i o 0,1 w stosunku do wartości ogólnopolskiej.

Tabela 23 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
DOLNOŚLĄSKIE	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
Powiat strzeliński	0,3	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL (2014)

O dostępności do infrastruktury technicznej świadczą także wskaźniki dotyczące udziału ludności korzystającej z poszczególnych jej rodzajów (Tabela 24). Okazuje się, że na obszarze LGD Gromnik, na koniec 2013 r. z sieci wodociągowej korzystało 89,9 proc. ludności, co jest wartością nieco gorszą od regionalnej (92,1 proc.), natomiast lepszą od wskaźnika ogólnopolskiego o blisko 2 pp. Na niskim poziomie rozwinięta jest gospodarka ściekowa – 38,3 proc. korzystających. Odzwierciedla to porównanie sytuacji powiatu zarówno do skali wojewódzkiej (70,8 proc.) jak i krajowej (65,1 proc.) – niemal o połowę mniej ludności korzysta z instalacji kanalizacyjnej. Także korzystanie z instalacji gazowej nie jest zaawansowane na obszarze LGD Gromnik (26,4 proc.) – zaopatrzenie w tym zakresie występuje na terenie gminy Strzelin i przede wszystkim skoncentrowane jest w mieście, gdzie z ludność korzystająca z sieci szacowana jest na niespełna 12 tys., a odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania tym paliwem na 1 125 gospodarstw domowych.

Tabela 24 Korzystający z instalacji sieciowych w % ogółu ludności

	wodociąg					kanalizacja					gaz				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
POLSKA	87,3	87,4	87,6	87,9	88,0	61,5	62,0	63,5	64,3	65,1	52,6	52,5	52,5	52,4	52,4
DOLNOŚLĄSKIE	91,4	91,5	91,6	91,9	92,1	67,8	68,1	69,3	70,1	70,8	63,1	62,8	62,7	61,8	61,7
Powiat strzeliński	89,4	89,5	89,5	89,8	89,9	34,8	35,5	35,8	36,5	38,3	27,0	27,6	27,5	26,6	26,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL (2013)

O ile rozwój infrastruktury sieciowej nie mieści się w obszarze interwencji przewidzianym w ramach PROW 2014 – 2020 – w działaniu (M 19) „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność)”, o tyle informacje dotyczące jej rozwoju powiązane są z poziomem wiedzy na temat oddziaływania człowieka na środowisko naturalne. Powiązanie to polega na świadomym wykorzystywaniu istniejących rozwiązań oraz włączaniu się w system powstającej infrastruktury (jeśli np. powstaje nowa sieć). Kwestie te są o tyle istotne, że podczas przeprowadzonych warsztatów we wszystkich gminach obszaru zgłaszano problem **niskiej świadomości ekologicznej** przejawiającej się w: niskiej kulturze segregacji odpadów, nieracjonalnej gospodarce ściekowej (nieszczelne szamba), negatywnym oddziaływaniu na jakość powietrza (niska emisja) ze względu na wykorzystywanie niewłaściwych źródeł energii cieplnej (np. palenie plastiku), wypalaniu traw, nadużywaniu chemii w rolnictwie, itp. Istotnym, występującym na obszarze LGD Gromnik problemem są także znajdujące się tutaj elementy/inсталacje zawierające azbest.

Istotnym elementem publicznej infrastruktury technicznej są drogi znajdujące się na terenie powiatu. Ich sieć obejmuje zarówno trasy wojewódzkie, powiatowe, gminne jak i drogi śródpolne. Na terenie obszaru LGD Gromnik istnieje 129,5 km dróg gminnych o nawierzchni utwardzonej, 107,6 km dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej oraz 59,1 km o nawierzchni gruntowej. Drogi powiatowe zajmują 761,8 km. Ponadto przez teren powiatu przebiegają drogi wojewódzkie (nr 395, 396, 378 i 385), droga krajowa nr 39 oraz niewielki fragment autostrady A4 (na terenie Gminy Wiązów). Stan i dbałość o drogi leży w gestii instytucji, pod zarządem których dana kategoria drogi funkcjonuje. Niezadowolający stan dróg oraz towarzyszącej im infrastruktury (której często brakuje) jest powszechnie występującym problemem. Na takie słabe strony obszaru zwracali również uwagę mieszkańcy powiatu podczas organizowanych spotkań konsultacyjnych. Obok złej jakości dróg (nawierzchni), braku chodników, braku oświetlenia, braku tras rowerowych wskazywano także na degradację sieci dróg śródpolnych, które mogłyby stanowić bezpieczną alternatywę poruszania się rowerem. Kwestie dotyczące jakości dróg związane są nieodłącznie z bezpieczeństwem mieszkańców.

Tabela 25 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie infrastruktury i przestrzeni, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektywnych	Wnioski z konsultacji
1. względnie uporządkowana gospodarka przestrzenna	tak	
2. niski poziom dostępności do infrastruktury sieciowej	tak	tak
3. zła jakość dróg oraz towarzyszącej im infrastruktury		tak
4. niski poziom świadomości ekologicznej		tak

7. Dziedzictwo kulturowe

Powiat strzeliński, z racji wielowiekowej działalności człowieka, **obfituje w zabytki architektury**. Najczęściej są to wiejskie kościołki, dworki, pałace i folwarki. Według informacji Wydziału Budownictwa Starostwa Powiatowego w rejestrze zabytków znajduje się 1392 obiekty. Zestawienie najcenniejszych obiektów zamieszczono w Tabeli 26.

Jednym z najcenniejszych zabytków jest rotunda św. Gotarda w Strzelinie. Obiekt ten zbudowany został z granitu i pierwsze wzmianki o nim pojawiły się już w 1223 roku. Oprócz rotundy, warto zobaczyć w Strzelinie Dom Księżąt Brzeskich, który powstał w XVI w. Obiektami o znacznej wartości historycznej i kulturowej są zabytki średniowiecznego prawa. Uwagę zwraca znaczna liczba krzyży pokutnych np. trzy krzyże stoją przy drodze Borek Strzeliński - Jaksin, słupów granicznych czy tzw. kamiennych stołów sędziowskich. Zachowała się również znaczna ilość zabytków architektury przemysłowej np. ruiny wiatraka typu holenderskiego we wsi Doboszów czy zachowane z XIX wieku ruiny cukrowni w Krajinie koło Wiązowa.

Tabela 26 Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie poszczególnych gmin powiatu strzelińskiego

GMINA	Liczba obiektów	najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego
-------	-----------------	---

BORÓW	220	Zespoły pałacowe w Borku Strzelińskim (XIX w.), Mańczycach (XVII w.), Boreczku (XIX w.), Brzezicy (XIX w.) i Borowie (XIX w.). Parki dworskie: Opatowice (XIX w.) Kościoły w Borowie (XV w.), Borku (XIII i XVIII w.), Ludowie Śląskim (XVI w.) i Zielenicach (XVI w.).
KONDRATOWICE	96	Zespoły pałacowe: w Kondratowicach (XVII i późn. w.), Komorowicach (XX w.), Lipowej (XVI w.) i Żelowicach (XVII w.), Jezierzycy Małe (XVIII-XX w.), Zespoły dworskie: Białobrzezie (XVIII-XIX w.), Prusy (XVII-XVIII w.), Zarzycy (XVII w.) Kościoły w: Żelowicach (XIX w. wraz z epitafiami z XIV w. i późn.), Zarzycy (od XV w.), Prusach (od XIII w.) i Księginicach (od XIV w.), zespół dawnej cukrowni w Kondratowicach (XIX w.), spichlerz w Prusach (XVIII w.)
PRZEWORNO	612	Zespoły pałacowe/zamkowe/dworskie: Jagielnica (XX w.), Jagielno (XVII w.), Konary (XVIII w.), Konary-Stanica (XIX w.), Przeworno (XVI w.), Samborowice (XIX w.), Strużyna (XVII w.) Kościoły: Cierpice (XIV w.), Dobroszów (XVIII w.), Jegłowa (XIX w.), Siemistawice (XVIII w.) Parki/ogrody dworskie: Cierpice (XVII w.), Ruiny rotundy na Gromniku
STRZELIN	366	Zabytki Strzelina: mury obronne, Rotunda św. Gotarda (XII w.), Dom Książąt Brzeskich (XVII w.), kościół Podwyższenia Krzyża (XV w.), kościół Braci Czeskich (XV w.), kościoły w Białym Kościele, Nowolesiu, Żeleźniku, Brozcu, Nieszkowicach, pałace w Żeleźniku, Gębczycach, Dobrogoszczy, Ludowie Polskim,
WIĄZÓW	98	Centrum Wiązowa z Rynkiem i Ratuszem (XVII w.), Kościoły w Wiązowie (XV w.), Jutrzynie (od XIII w.), Jaworowie (XVI w.), Kucharzowicach (od XIV w.), Starym Wiązowie), pałace w Łojowicach, Wyszonowicach (XVII w.), Krajnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie:

Większość zabytków powiatu strzelińskiego jest w złym stanie technicznym. Tylko niektóre obiekty zostały w ostatnich latach wyremontowane i przywrócono im dawną świetność. Niektóre z nich stanowią własność prywatną, pozostałe są obiektami publicznymi. Potrzeby w zakresie ich rewitalizacji są zróżnicowane – w zależności od stopnia zniszczeń – od potrzeby zabezpieczenia (także ruin) i umożliwienia ich zwiedzania, poprzez drobne prace remontowe, aż po kapitalne remonty.

Na ziemi strzelińskiej sąsiedowali ze sobą przez wieki katolicy i ewangelicy, Polacy, Niemcy, Czesi, Żydzi. Ziemie te były czeskie, pruskie, austriackie, a nawet francuskie. Po 1945 r. nowi mieszkańcy tu znaleźli Polacy z Buga i Wileńszczyzny. Jest to więc obszar historycznie wielokulturowy, na którym stykają się różnorodne tradycje i zwyczaje.

Działalność na rzecz krzewienia kultury prowadzą instytucje publiczne zlokalizowane w poszczególnych gminach powiatu – ośrodki kultury (w trzech gminach), biblioteki, lokalne izby pamięci. Istnieje także kilka organizacji pozarządowych aktywnych w obszarze krzewienia kultury – np. Towarzystwo Miłośników Ziemi Wiązowskiej, Towarzystwo Miłośników Ziemi Strzelińskiej, Dolnośląski Inkubator Sztuki (Komorowice, gm. Kondratowice), i in. W 2013 r., w świetle publicznej statystyki, w powiecie strzelińskim funkcjonowało zaledwie 5 zespołów artystycznych skupiających 55 członków. Były to zespoły taneczne, muzyczne i teatralne – nie było żadnego podmiotu kultywującego folklor. Także oferta instytucji kultury nie jest rozwinięta – jak bowiem pokazuje Bank Danych Lokalnych – w powiecie działają 3 koła (kluby), które skupiają 45 uczestników oraz 4 pracownice specjalistyczne. Podczas organizowanych warsztatów, reprezentanci instytucji publicznych podkreślali brak zaangażowania ze strony mieszkańców oraz młodzieży w życie społeczne, integrację. Z drugiej strony mieszkańcy zwracali uwagę na brak oferty spędzania wolnego czasu. W imprezach organizowanych przez instytucje kultury, których w 2013 r. odnotowano 386, uczestniczyło nieco ponad 25 tys. mieszkańców.

W powiecie funkcjonuje sieć świetlic wiejskich (90), jednak ich ilość, wyposażenie, oraz działalność na rzecz wspólnoty lokalnej nie są wystarczające. W wielu miejscowościach brakuje obiektów, które na poziomie wioski służyłyby jako miejsce publiczne dostępne wykorzystywane w celu rozwoju i integracji mieszkańców. Tam gdzie świetlice istnieją, nie zawsze są wyposażone w wystarczającym zakresie bądź też ich stan nie pozwala na właściwe ich zagospodarowanie. Problemem większości istniejących obiektów jest brak oferty spędzania wolnego czasu – szczególnie tej dedykowanej dzieciom i młodzieży, jako miejsca nauki i zabawy, spędzania wolnego czasu, organizacji spotkań integracyjnych, gdzie mieszkańcy rozwijają swoje zainteresowania. Tam powinny odbywać się zebrania wiejskie, zajęcia kulturalne, rozrywkowe i sportowe, spotkania Kół Gospodyń Wiejskich (9), imprezy okolicznościowe czy plenerowe. Świetlice powinny pełnić funkcje kulturotwórcze, wychowawcze, dydaktyczne oraz opiekuńcze. Dlatego powinna tam funkcjonować oferta dająca możliwość rozwijania umiejętności czy twórczych poczynąń, np. zajęcia plastyczne, muzyczne, sportowe, taneczne, kulinarne, teatralne, seanse filmowe, wycieczki, pomoc w nauce, robótki ręczne, gry i zabawy na powietrzu, ogniska, itp.

Tabela 27 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie istniejącego dziedzictwa kulturowego, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektowych	Wnioski z konsultacji
1. liczne zabytki architektury	tak	
2. zły stan istniejących obiektów (materialnych) dziedzictwa kulturowego obszaru	tak	tak
3. niewystarczająca promocja niematerialnych elementów dziedzictwa kulturowego obszaru		tak
4. dziedzictwo obszaru związane z funkcjonowaniem wielu kultur	tak	tak
5. niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu (również w oparciu o dziedzictwo kulturowe)	tak	tak
6. niewystarczająca sieć, jakość oraz oferta świetlic wiejskich		Tak

8. Potencjał turystyczny

Na chwilę obecną oferta turystyczna jak również zaplecze związane z obsługą ruchu turystycznego obszaru LGD Gromnik nie są rozwinięte. Tymczasem charakter powiatu czyni go **ciekawym z perspektywy turystyki aktywnej oraz wiejskiej**. Aby można było rozwijać tego rodzaju profil turystyczny niezbędne jest ukierunkowane kształtowanie oferty.

W powiecie **brakuje miejsc noclegowych**. Jak wskazano w podrozdziale dotyczącym gospodarki i przedsiębiorczości, oferta podmiotów gospodarczych świadczących usługi hotelarskie/noclegowe nie jest rozwinięta. Na poziomie PKD działalność w tym zakresie prowadzi 9 podmiotów. Publiczna statystyka operuje mniejszą liczbą obiektów – funkcjonuje tutaj jeden hotel (w Strzelinie), dysponujący 30 pokojami i 60 miejscami noclegowymi. Ponadto funkcjonują dwa dodatkowe obiekty noclegowe oferujące 95 miejsc noclegowych. We wskazanych obiektach, w 2013 roku, skorzystało z noclegu 4 675 osób (rezydentów Polaków), którym udzielono 9456 noclegów. W tym samym czasie z usług noclegowych skorzystało 684 turystów zagranicznych, którym udzielono 1704 noclegi.

Potencjał **świadczenia usług noclegowych**, mierzony miejscami noclegowymi na 1000 ludności (Tabela 28), na obszarze LGD Gromnik **jest bardzo niski** (3,90), **wyказuje tendencję spadkową** na przestrzeni ostatnich lat i wykazuje znaczny dystans jaki dzieli obszar od średniej wojewódzkiej (20,74) oraz krajowej (18,03). Sytuacja nie ulega większej zmianie jeśli weźmiemy pod uwagę wyłącznie obszary wiejskie Dolnego Śląska (11,65) czy Polski (17,83). Istniejące zaplecze kształtuje niski **wskaźnik Schneidera** – pozwalający dokonać analizy ruchu turystycznego na podstawie relacji korzystających z noclegów w relacji do 1000 mieszkańców – jest on wyraźnie niższy w powiecie strzelińskim (Tabela 28) osiągając poziom 122,02, w porównaniu z poziomem regionu (830,81) i kraju (651,80).

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy zwracali uwagę na ubogą ofertę w opisywanym zakresie, zwracając jednocześnie uwagę na potrzebę pozyskania większych inwestorów z branży hotelarskiej/rekreacyjnej, którzy uruchomiliby działalność gospodarczą przyciągającą turystów.

Tabela 28 Miejsca noclegowe, udzielone noclegi oraz korzystający z noclegów na 1000 ludności w powiecie strzelińskim

	miejsca noclegowe					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	15,90	15,84	15,74	17,53	17,65	18,03
DOLNOŚLĄSKIE	17,78	16,82	16,99	20,26	20,08	20,74
POWIAT STRZELIŃSKI	4,83	5,70	4,74	5,49	3,89	3,90
	WSKAŹNIK SCHNEIDERA (korzystający z noclegów na 1000 ludności)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	507,26	531,24	557,46	587,42	607,78	651,80
DOLNOŚLĄSKIE	626,57	649,93	695,08	749,94	754,12	830,81
POWIAT STRZELIŃSKI	156,97	119,47	108,57	99,48	123,38	122,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL (2014)

Wskazane powyżej różnice wyrównuje częściowo **oferta obiektów noclegowych o charakterze agroturystycznym**, których jest na obszarze LGD Gromnik 8 – każda gmina (z wyjątkiem Borowa) ma tutaj swojego reprezentanta. Warto podkreślić, iż istniejąca oferta agroturystyczna jest spójna z rolniczym charakterem obszaru i wpływa na zintegrowany rozwój oferty tzw. turystyki wiejskiej.

Placówki gastronomiczne funkcjonujące na terenie powiatu to, według rejestru podmiotów gospodarczych (na podstawie deklarowanego PKD), 91 przedsiębiorstw świadczących usługi związane z żywnością. Najwięcej tego typu usług występuje

w Gminie Strzelin (47). W Wiążowie odnotowano 17 podmiotów z tego działu, w Kondratowicach – 11, w Borowie – 9, a w Przewornie – 7. Na przestrzeni minionych lat nie odnotowano dużego wzrostu liczby podmiotów świadczących usługi w zakresie wyżywienia – jest ich więcej o 10.

Istotnym aspektem rozwoju turystycznego obszaru LGD Gromnik są **walory przestrzenne** (przyrodniczo – krajoznawcze) **pozwalające rozwijać turystykę aktywną również w oparciu o dziedzictwo kulturowe i historyczne, w tym także o produkty lokalne**. Na terenie powiatu występują liczne malownicze, **niezbyt wysokie wzgórza stwarzające dobre warunki (naturalne) dla uprawiania turystyki pieszej i rowerowej**. Wzgórza Strzeleńskie są uważane za jedną z kolebek biegów i marszów na orientację. **Zalane kamieniołomy** (szczególnie w Gębczycach) stanowią atrakcję dla nurków – grotolazów. Z czynnego wypoczynku można skorzystać w ośrodku wypoczynkowym znajdującym się w Białym Kościele – funkcjonuje tam kąpielisko wraz z wypożyczalnią sprzętów wodnych.

Przez teren powiatu przebiega **kilkadziesiąt kilometrów tras turystycznych** wytyczonych na obszarze Wzgórz Niemczańsko – Strzeleńskich. Część z nich ma swój początek na stacji PKP w Strzelinie. Są to:

- szlak czerwony: Strzelin – Gromnik – Ziębice (25 km);
- szlak niebieski: Ząbkowice Śląskie – Muszkowice – Henryków – Nowoleska Kopa – Przeworno – Krzywizna – Białą Kościół (30 km);
- szlak żółty: Gilów – Niemcza – Żelowice – Czerwieniec – Nieszkowice – Białą Kościół – Jegłowa kamieniołom – Kaszówka – Strużyna – Przeworno (40 km);
- szlak zielony I: Henryków – Bożnowice – Gromnik – Jegłowa – Wawrzyszów – Grodków (30 km);
- szlak zielony II Kuropatnik – Trzy Dęby – Nowoleska Kopa (10 km);

Na terenie powiatu wytyczono także ścieżkę dydaktyczną po Wzgórzach Strzeleńskich oraz tzw. Strzeleński Szlak Historyczny. Ścieżka dydaktyczna przebiega na opisanych powyżej trasach turystycznych, liczy 61,5 km i jest źródłem wiedzy na temat historii powiatu, jego flory i fauny (jest to głównie teren gmin Przeworno i Strzelin). Strzeleński Szlak Historyczny to zaczynająca i kończąca się przy dworcu PKP, żółto – czerwona trasa oprowadzająca po najważniejszych i najciekawszych miejscach w samym mieście Strzelinie.

W ramach projektu współpracy realizowanego pomiędzy Lokalnymi Grupami Działania powstała aplikacja mobilna WROTA LGD, w której wyznaczonych zostało 45 gotowych tras turystycznych na terenie partnerów projektu (LGD Ślężanie i LGD Lider A4). W każdej gminie powstały również wiaty turystyczne jako miejsca odpoczynku przy głównych szlakach turystycznych. Dodatkową atrakcją związaną z rekreacją są **gry terenowe** tzw. Questy. Wydane przez LGD wędrówki to rodzaj podchodów które prowadzą do ukrytego skarbu. Jest to ciekawa forma spędzania wolnego czasu zarówno dla dzieci jak i dorosłych, jak również istotny element kształtowania wiedzy o regionie wśród młodych mieszkańców. Wskazane szlaki nie są znane części mieszkańców – na co zwracano uwagę podczas przeprowadzonych konsultacji. Okazuje się, że na obszarze powiatu istnieje **zapotrzebowanie na większą ilość/ lepszą dystrybucję informacji** (w tym oznakowanie) na temat szlaków i atrakcji turystycznych.

Obszar LGD Gromnik jest również **przyjazny dla wędkarzy**. Można skorzystać z łowisk w Strachowie oraz w Kaszówce. W ostatnich latach powstały kolejne obiekty agroturystyczne, miejsca odpoczynku i rekreacji. Wśród najciekawszych miejsc, sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi, można wskazać: (1) Białą Kościół – jedną z najstarszych wsi obszaru, znajdującą się nad rzeką Oławą, 6 km na południe od Strzelina, z gotyckim kościołem, ośrodkiem wypoczynkowym z dwoma stawami zasilanymi wodami rzeki Podgórką, domkami kempingowymi i polem namiotowym; (2) **Dolina Krynk** – Zespół Przyrodniczo – Krajoznawczy obejmujący 14-kilometrowy odcinek rzeki Krynk, obszar zachował sporo cech pierwotnych; (3) **Gęsiniec** – wieś sąsiadująca ze Strzelinem, której historia jest bardzo mocno związana z obecnością prześladowanych za przekonania religijne Czechów (XVII-XVIII w.); (4) **Gromnik** – najwyższy szczyt Wzgórz Strzeleńskich – 393 m n.p.m.; (5) **Nowoleska Kopa** – jedno z najwyższych wzniesień Wzgórz Strzeleńskich (383 m n.p.m.); (6) **Kryształowa Góra** – to kolejne wzniesienie Wzgórz Strzeleńskich (199 m n.p.m.). Jest to miejsce gdzie można natrafić na górskie kryształy; (7) **Zakrzowskie Wąwozy** – fragment Wzgórz Strzeleńskich, gdzie można natrafić na głębokie lessowe wąwozy wyżłobione przez lodowiec; (8) **Liczne kopalnie, wyrobiska i kamieniołomy** stanowią najbardziej charakterystyczny element krajobrazu Ziemi Strzeleńskiej. Na tym stosunkowo niewielkim obszarze występuje najbardziej różnorodny skład skał i minerałów – granity, łupki kwarcytowe, bazalty, wapienie krystaliczne, kaolin, tonalit, grafit, marmur. Na terenie powiatu znajduje się kilkadziesiąt wyrobisk (w większości już nieczynnych). Za unikatowe, w skali światowej, uznawane są kamieniołomy w Jegłowej i na Kryształowej Górze (występują tam kryształy górskie). Wyjątkową malowniczością charakteryzuje się 6 wyrobisk w okolicy Gębczyc z dwoma potężnymi wapiennikami z końca XIX w. (piecami do wypalania wydobywanych surowców). Na obszarze Ziemi Strzeleńskiej istnieją stosunkowo liczne zasoby, możliwe do wykorzystania jako atrakcje turystyczne. Jest to zaplecze mogące stanowić bazę dla rozwoju różnych form turystyki. Stanowią o tym zarówno walory historyczne i przyrodniczo – krajoznawcze, jak również położenie powiatu, zarówno w kontekście bliskości Wrocławia jak i autostrady A4.

W ostatnich latach zwiększył się potencjał turystyczny obszaru LGD Gromnik. Przede wszystkim powstał Agropark Granit w Strzelinie, przyciągający również użytkowników z Wrocławia, poprawiono publicznie dostępną infrastrukturę sportową (np. boiska) i rekreacyjną (np. place zabaw, wspomniane wyżej szlaki). Na terenie powiatu funkcjonują obiekty służące uprawianiu sportu, place zabaw, i inne miejsca sprzyjające rekreacji niewymagające stosowania specjalnej infrastruktury. Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy zwracali uwagę na potrzebę wzmocnienia infrastruktury sportowej i turystycznej, poprzez np. budowę/modernizację tego typu obiektów, ich doposażenie (np. oświetlenie, uzupełnienia towarzyszącej im

infrastruktury, wyposażenie w sprzęt, itp.), aby były bardziej przyjazne oraz bezpieczniejsze w użytkowaniu. Zwracano także uwagę na potrzebę tworzenia dodatkowych miejsc rekreacji (np. poprzez porządkowanie terenu, instalowanie urządzeń, itp.), co sprzyjałoby integracji społeczeństwa oraz aktywności fizycznej.

Tabela 29 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie istniejącego potencjału turystycznego, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektywnych	Wnioski z konsultacji
1. słabo rozwinięta oferta noclegowa	tak	tak
2. niewystarczająca oferta gastronomiczna	tak	tak
3. potencjał sprzyjający rozwojowi oferty z zakresu turystyki aktywnej oraz wiejskiej	tak	tak
4. niewystarczająca oferta (zaplecze) do uprawiania aktywności sportowej i rekreacyjnej		tak
5. brak wystarczającej ilości miejsc rekreacji		tak
6. niewystarczająca informacja na temat istniejącej oferty sportowej, rekreacyjnej, turystycznej		tak

9. Produkty lokalne obszaru LGD Gromnik

Produkt lokalny to najczęściej wyrób lub usługa, z którą utożsamiają się mieszkańcy regionu. Jest on produkowany w sposób nieprzemysłowy, niemasowy, z surowców lokalnych lub przy użyciu lokalnych metod wytwarzania. Produkt taki często dla mieszkańców danego regionu jest codzienny, pospolity, natomiast dla osób z zewnątrz stanowi coś wyjątkowego i specyficznego.

Na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia LGD Gromnik wyszczególnić można produkty spożywcze, gastronomiczne, rzemieślnicze i rękodzielnicze oraz inicjatywy kulturalne i usługi turystyczne i rekreacyjne. Wyjątkowe miody, wyroby piekarskie, przetwory z owoców i warzyw jak również swojskie wędliny i kompletne dania lokalnych restauracji i organizacji społecznych to tylko przykłady pomysłu na wykorzystanie walorów i inwencji twórczej. Potwierdzeniem tego jest np. „Szynka strzelińska”, „zupa germańska” lub „dziadówka” do tego udziec wieprzowy i korona ze schabu, „Solijanka”, pasta z dzikiej róży a także paleta ciast, miodów i przetworów. Wszystko lokalne i wyjątkowe.

Robótki ręczne, malarstwo, decoupage lub haft to z kolei najczęściej występujące przykłady form rękodzielniczych praktykowane z powodzeniem przez mieszkańców naszego regionu. Do tego ceramika, biżuteria oraz unikatowe wyroby ze szkła i metalu. Tło dla nich stanowi lokalna agroturystyka i rekreacja – elementy składowe **specyfiki obszaru LGD Gromnik**.

Wśród najbardziej rozpoznawalnych form promocji produktów i usług lokalnych wyszczególnić można organizowany co roku przez Starostwo Powiatowe i Powiatowy Urząd Pracy we współpracy z Gminami, „Jarmark Produktu Lokalnego” oraz organizowany przez Gminę Strzelin i Strzeliński Ośrodek Kultury „Jarmark Bożonarodzeniowy”. Wydarzenia te mają na celu aktywizację oraz integrację uczestników, wymianę pomysłów, przepisów i receptur a także możliwość nawiązania nowych kontaktów promocyjnych oraz biznesowych.

Stowarzyszenie LGD Gromnik od początku funkcjonowania szczególną opieką otacza lokalnych producentów i wytwórców. Z myślą o ich aktywizacji i coraz szerszej promocji powstało dotychczas pięć edycji Katalogu Perle Lokalne oraz trzy materiały filmowe promujące lokalną twórczość. Do tego zorganizowano wyjazd na wizytę studyjną a także liczne targi i jarmarki o charakterze lokalnym, regionalnym i międzynarodowym

W poprzedniej perspektywie finansowej LGD Gromnik w dużym zakresie postawiło na identyfikację oraz promocję lokalnych produktów i usług czego przykładem przywołane działania. Podjęto również kroki w celu wypracowania większej formy identyfikacji obszaru pod szyldem jednej wspólnej marki. Poświęcony temu został cykl spotkań w zakresie podstaw do wypracowania formuły promocji obszaru i wspólnego znaku promocyjnego w oparciu o zidentyfikowanych producentów, usługodawców oraz twórców z regionu, tzw. „marka LGD”.

W obecnym okresie programowania potencjał lokalnych produktów i usług oraz walory obszaru determinują Stowarzyszenie aby kontynuować działania z zakresu aktywizacji i promocji producentów i wytwórców. Ważne aby dotychczas wypracowane podstawy i kierunki przełożyły się na nowe produkty, profesjonalizację obecnych oraz działania i inicjatywy mieszkańców oraz organizacji.

Tabela 30 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie produktów lokalnych obszaru, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektywnych	Wnioski z konsultacji
1. istniejący potencjał oparty na dziedzictwie wiejskim		tak
2. istniejący potencjał oparty na zasobach naturalnych (granit)		tak

3. niewystarczający zakres promocji w zakresie wytwarzania i nabywania produktów lokalnych

tak

10. Rolnictwo

Obszar LGD Gromnik obejmuje powierzchnię 62 206 ha. Znaczną większość tego terenu (84,13 proc.) stanowią użytki rolne, wśród których dominują grunty orne (87,79 proc.). Bardzo małą powierzchnię obszaru zajmują sady (0,85 proc.) łąki trwałe (4,44 proc.), pastwiska trwałe (3,65 proc.), grunty rolne zabudowane (2,38 proc.), a nawet lasy (11,42 proc.). W powiecie strzelińskim występują gleby o bardzo wysokiej wartości bonitacyjnej i – IV klasy,

Na obszarze LGD funkcjonują 3383 gospodarstwa rolne. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego kształtuje się na poziomie 15,48 ha, co przesądza o ich rozdrobnieniu. Najmniejsze gospodarstwa rolne o wielkości 1 – 5 ha zajmują niewielki obszar (4,60 proc.) ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych. Gospodarstwa w przedziale 5 – 15 ha stanowią 15,76 proc. obszaru, a gospodarstwa o areale większym jak 15 ha zajmują 78,26 proc. Wśród tych gospodarstw znajduje się kilka dysponujących powierzchnią ponad 1 tys. ha., co odzwierciedla sytuację w regionie, gdzie udział tzw. gospodarstw wielko powierzchniowych wyniósł w 2013 2,21 proc. Na terenie powiatu funkcjonują gospodarstwa kilkusethektarowe a nawet takie, które prowadzą działalność rolną na obszarze kilku tys. ha. Większość obszarów rolnych powiatu strzelińskiego jest użytkowana przez indywidualne gospodarstwa rolne (71,93 proc.) z czego 99,48 proc. prowadzi działalność rolniczą. Analizując dane powszechnego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 r., na obszarze powiatu strzelińskiego 85,01 proc. ogółu gospodarstw domowych czerpało dochody z działalności rolniczej

Na terenie LGD Gromnik, według rejestru prowadzonego przez UMWD, funkcjonuje 7 grup producentów rolnych (ziaren zbóż, roślin oleistych, ziemniaków), co przekłada się na 5,38% udział w skali Dolnego Śląska.

Małą popularnością cieszy się rolnictwo ekologiczne. Na terenie powiatu strzelińskiego funkcjonują obecnie 2 gospodarstwa produkujące zdrową żywność (współpracujące z miejscowym Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego)

Korzystne warunki glebowe, umiarkowany klimat i kultura rolna rozwinięta na wysokim poziomie, sprawiają, że od wielu lat gospodarka rolna jest jedną z ważniejszych gałęzi na obszarze.

Kwestie dotyczące działalności gospodarczej powiązanej z rolnictwem opisane zostały w podrozdziale gospodarka i przedsiębiorczość.

Tabela 31 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie rolnictwa, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej

Zidentyfikowane problemy i zasoby	Analiza danych obiektywnych	Wnioski z konsultacji
1. tradycje rolnicze	tak	tak
1. rozdrobniona struktura gospodarstw rolnych	tak	tak
2. potencjał do produkcji żywności ekologicznej (warunki glebowe oraz klimatyczne)	tak	tak
3. brak gospodarstw prowadzących produkcję ekologiczną		tak

11. Wewnętrzna spójność obszaru

Obszar LGD Gromnik wykazuje wysoki poziom spójności, zarówno pod względem administracyjnym, społecznym jak i gospodarczym.

Obszar jest **spójny administracyjnie**, co jest pochodną funkcjonowania wszystkich wchodzących w skład LGD Gromnik samorządów gminnych, jako powiatu strzelińskiego. Owa spójność administracyjna przekłada się zarówno na poziom instytucjonalny, związany z funkcjonowaniem różnego rodzaju urzędów i organizacji na tym właśnie poziomie, jak i na poziom identyfikacji i tożsamości lokalnej mieszkańców.

Obszar jest **spójny społecznie**. Spójność społeczną determinuje przeszłość – wspólna historia, doświadczenia przodków – mieszkańcy obszaru są potomkami przesiedleńców, dziedzictwo nawiązujące do kultury kresowej oraz wielokulturowości. Na poziomie społecznym spójność znajduje swoje odzwierciedlenie także w czynnikach negatywnych – wysokim poziomie problemów społecznych (ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność), ograniczonym dostępie do pracy, negatywnymi trendami demograficznymi.

Obszar jest **spójny gospodarczo**. W całym powiecie dominuje **gospodarka oparta na rolnictwie**, co znajduje swoje odzwierciedlenie zarówno w tradycjach rolniczych, zatrudnieniu w rolnictwie jak i wysokiej kulturze agrarnej tego terenu, będącej pochodną bardzo dobrej jakości gleb, dogodnego klimatu. Powiat, poza rolnictwem, nie posiada wyraźnego profilu/kierunku rozwoju. We wszystkich gminach powiatu występują pewne aspiracje, aby kształtować tutaj ofertę turystyczną w oparciu o potencjał krajoznawczy – przyrodniczy, w nawiązaniu do dziedzictwa historycznego oraz tradycji związanych z wydobyciem granitu. Na chwilę obecną oferta w tym zakresie nie jest ukształtowana i dotyczy to niemal w takim samym zakresie całego obszaru.

ROZDZIAŁ IV ANALIZA SWOT

SWOT

*Umiejscowienie czynnika w diagnozie obszaru i ludności LGD GROMNIK – według numerów podrozdziałów.

** Umiejscowienie czynnika w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD GROMNIK (CO = cel ogólny; CS = cel szczegółowy; P = przedsięwzięcie)

***Wyszczególnione jako KS - Konsultacje społeczne przeprowadzone na obszarze i/ lub DO - Dane obiektywne

**** Związek SWOT z wyszczególnioną w LSR grupą defaworyzowaną (obszar interwencji LSR).

Wykorzystany w tabeli skrót „N” oznacza dane/kwestie neutralnie.

Tabela 32 Sfera społeczna w tym dziedzictwo kulturowe i historyczne

		miejsce w diagnozie *	miejsce w LSR **	źródło infor- macji ***	defawory- zowani ****
	MOCNE STRONY				
1	Istniejąca sieć świetlic wiejskich	6	CO3/CS3.1/P.3.1.1	KS	X
2	Rozwijająca się działalność instytucji kultury	6	CO2/CS2.1/P 2.1.2	KS	X
3	Istniejąca sieć placów zabaw	7	CO3/ CS 3.1 / P.3.1.1	KS	-
4	Odżywiająca tradycja wielokulturowości	6	CO2/ CS2.2/ P 2.2.1	KS	-
5	Liczne zabytki (zamki, ruiny, kościoły, pozostałości parkowe itp.)	6	CO2/CS2.2/P 2.2.1	KS	-
6	Potencjał do rozwoju produktu lokalnego	8	CO3/ CS3.2/P.3.2.1, P 3.2.2 CO1/ CS1.1/ P.1.1.1, P 1.1.2	KS	-
7	Zainteresowanie społeczności lokalnej imprezami plenerowymi	6	CO2/CS2.1/P 2.1.2	KS	-
8	Otwartość seniorów na aktywne starzenie się	4	CO2/ CS2.1/P 2.1.1/P 2.1.2	KS	X
9	Organizacje społeczne z potencjałem rozwoju	3	CO2/CS2.1/ P 2.1.1/P 2.1.2	KS	-
	SŁABE STRONY				
10	Niezadowalający stan infrastruktury kulturalnej i społecznej	6	CO3/ CS3.1/ P.3.1.1	KS	-
11	Niewystarczające zaplecze obiektów publicznych (świetlic, boisk)	6	CO3/CS3.1/P.3.1.1	KS	X
12	Niewielka ilość atrakcji i zabytków większej skali	N	N	KS/DO	-
13	Niezadowalający stan istniejących zabytków	6	CO2/CS2.2/ P 2.2.1	KS	-
14	Niewystarczające wykorzystanie potencjału tradycji wielokulturowości	6	CO2/CS2.2/P 2.2.1	KS	-
15	Niedostosowanie oferty kulturalnej do wzorów spędzania wolnego czasu	4	CO/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2	KS	-
16	Niewykorzystana infrastruktura świetlic wiejskich	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2	KS	X
17	Brak profesjonalnych animatorów w świetlicach wiejskich	4	CO2/CS2.1/ P2.1.1/P 2.1.2	KS	X
18	Brak zaangażowania mieszkańców w organizowane wydarzenia	4	C.O.2, CS.2.1/P2.1.1/P 2.1.2	KS	X
19	Atomizacja społeczeństwa (seniorzy, młodzież, niepełnosprawni)	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2	KS	X
20	Oslabienie więzi międzysąsiedzkich	4	CO2/CS2.1/P2.1.2	KS	X
21	Starzejące się społeczeństwo	4	CO2/CS2.1/P 2.1.1/P 2.1.2	KS	X
22	Niewystarczająca oferta aktywizacji seniorów	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2	KS	X
23	Niewystarczająca ilość usług opiekuńczych nad osobami zależnymi	4	CO1/CS1.1/P.1.1.1/P.1.1.2,	KS	X
24	Oslabienie więzi międzypokoleniowych	4	CO2/CS2.1/P 2.1.2	KS	X

25	Niski poziom aktywności społecznej ludzi młodych	3, 4	CO.2/CS2.1/P 2.1.1/P 2.1.2	KS	X
26	Niewystarczająca oferta aktywizacji młodzieży	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2	KS	X
27	Wysoki wskaźnik deprywacji lokalnej (beneficjentów pomocy społecznej)	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2 CO1/CS1.1/P.1.1.1/P.1.1.2	KS	X
28	Wykluczenie (zawodowe i społeczne) niepełnosprawnych	4	CO2/CS2.1/P 2.1.1/P2.1.2 CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
29	Niewystarczający poziom kompetencji organizacyjnych i merytorycznych org. pozarządowych	3	CO2/CS2.1/P2.1.1	KS	-
30	Niski poziom zrzeszania się w Kołach, sekcjach, klubach	3	CO2/CS2.1/P2.1.1/P2.1.2	KS	-
31	Brak zintegrowanej (spójnej) promocji obszaru/powiatu	7	CO3/CS3.2/P3.2.1, P3.2.2,P.3.2.3	KS	-
32	Słaby przepływ informacji na temat wydarzeń lokalnych	4	CO2/CS2.1/P 2.1.2 CO3/CS3.2/P 3.2.1/P 3.2.2	KS	-
SZANSE					
33	Napływ nowych mieszkańców (zwiększenie populacji)	N	N	DO/KS	-
34	Rozwój budownictwa mieszkaniowego	N	N	DO/KS	-
35	Promocja znaczenia III sektora oraz wolontariatu	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P2.1.2	KS	X
36	Dostępność środków zewnętrznych wspierających rozwój organizacji pozarządowych	N	N	DO/KS	-
37	Wzrost poziomu zaufania społecznego	N	N	DO/KS	-
37	Wzrost zainteresowania lokalnymi produktami i kulturą	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2 CO3/CS3.2/P3.2.1/P3.2.2	KS	-
ZAGROŻENIA					
39	Starzenie się społeczeństwa	4	CO2/CS2.1/P2.1.2	KS	X
40	Negatywny wpływ współczesnych mediów	N	N	DO/KS	-
41	Brak powszechnej świadomości znaczenia kapitału społecznego dla rozwoju	3	CO2/CS2.1/P2.1.1/P 2.1.2	DO/KS	X
42	Wzrost skali wykluczenia społecznego	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P2.1.2 CO1/C.S.1.1/P1.1.1/P1.1.1	KS	X

Tabela 33 Gospodarka w tym kapitał ludzki

		miejsce w diagno- zie*	miejsce w lsr**	źródło in- formacji***	defawory zowani ****
MOCNE STRONY					
1	Korzystne położenie względem Wrocławia jako rynku pracy i zbytu	1	N	DO/KS	-
2	Korzystne położenie w układzie międzynarodowym	1	N	DO/KS	-
3	Korzystne położenie względem ważnych szlaków komunikacyjnych (drogowych i kolejowych)	1	N	DO/KS	-
4	Dostępność kolejowa (transport osobowy)	1	N	DO/KS	-
5	Wysoka klasa gruntów rolnych jako czynnik sprzyjający rozwojowi rolnictwa i przedsiębiorczości	1	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
6	Wysoka kultura agrarna	1	N	KS	-
7	Zasoby naturalne (granit, kaolin)	1	N	KS	-

8	Istnienie przemysłu związanego z wydobywaniem i obróbką granitu	1	N	KS	
9	Dogodne warunki naturalne dla rozwoju lokalnych produktów spożywczych	1	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
10	Potencjał do rozwoju produktu lokalnego (w aspekcie przedsiębiorczym)	1, 8	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
11	Liczne tereny przeznaczone pod inwestycje	1	N	DO/KS	-
12	Istnienie podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej	1	N	DO/KS	-
SŁABE STRONY					
13	Brak instytucji wspomagającej zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej	1	CO2/CS2.1/P2.1.1.	KS	X
14	Mała ilość przedsiębiorców	1	CO1/CS1.1/P1.1.1,	KS	X
15	Niski poziom przedsiębiorczości indywidualnej	1	CO1/CS1.1/P1.1.1 CO2/CS2.1/P2.1.1.	DO/KS	X
16	Niski poziom dynamiki uruchamiania działalności gospodarczej	1	CO1/CS1.1/P1.1.1 CO2/CS2.1/P2.1.1.	DO/KS	X
17	Brak chęci podejmowania działalności gospodarczej przez ludzi młodych	1, 2, 3	CO1/CS1.1/P1.1.1 CO2/CS2.1/P2.1.1.	KS	X
18	Niski potencjał w zakresie innowacji	1	CO1/CO2/CO3	DO/KS	
19	Brak miejsc pracy na miejscu (dojazd)	1	CO1/CS1.1/P 1.1.1/P1.1.2	KS	X
20	Niski poziom przedsiębiorczości w zakresie zawodów wymierających	1	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
21	Wysoki poziom bezrobocia	1	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	DO/KS	X
22	Ukryte bezrobocie na wsi i wśród osób niepełnosprawnych	1	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2/C O2/CS2.1/P2.1.1/P2.1.2	KS	X
23	Niski poziom motywacji do pracy	4	CO2/CS2.1/P2.1.1/P2.1.2	KS	X
24	Trudna sytuacja zawodowa kobiet ze względu na realizację opieki nad osobami zależnymi	4	CO1/CS1.1/P1.1.1/P 1.1.2	KS	X
25	Brak wykwalifikowanych pracowników	2	CO1/CS1.1/P 1.1.2	KS	X
26	Niechęć potencjalnych kadr do doksztalcenia się	4	CO2/CS2.1/P.2.1.1,	KS	X
27	Niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy	1,2	CO2/CS2.1/P.2.1.1,	KS	X
28	Emigracja ludności w wieku produkcyjnym	N	N	DO/KS	-
29	Niewystarczająca ilość połączeń komunikacji zbiorowej z odleglejszych miejscowości	N	N	KS	-
30	Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna (gaz i kanalizacja)	5	N	DO/KS	-
31	Zły stan dróg gminnych i powiatowych oraz towarzyszącej im infrastruktury	5	-	KS	-
32	Złej jakości drogi śródpolne (lub ich brak)	N	N	KS	-

3 3	Wysoka klasa gleb jako czynnik niesprzyjający przekwalifikowaniu gruntów	N	N	DO/KS	-
3 4	Brak infrastruktury nawadniania pól (dla zwiększenia zakresu upraw)	N	N	KS	-
3 5	Ograniczona wiedza na temat dostępnych środków pomocowych oraz związanych z nimi procedur	1	CO2/CS2.1/P2.1.1,	KS	-
3 6	Brak potrzeby innowacyjności i rozwoju istniejących przedsiębiorstw	1	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	-
SZANSE					
3 7	Rozwój aglomeracji wrocławskiej	N	N	DO/KS	
3 8	Zainteresowanie nowych inwestorów obszarem	1	CO1/CS1/CS2 CO3/CS3.2/P3.2.1/P3.2.2	KS	
3 9	Zewnętrzne środki finansowe na wsparcie dla MŚP	N	N	DO/KS	
4 0	Dostępność oferty podnoszenia kwalifikacji (kursy, szkolenia, studia)	N	N	DO/KS	
4 1	Współpraca z sąsiednimi gminami i powiatem	N	N	DO/KS	
4 2	Wykorzystanie kolei jako środka transportu towarowego	N	N	DO/KS	
4 3	Rozwój przetwórstwa rolnego oraz nowych rynków zbytu	1	CO1/CS1/CS2	DO/KS	
4 4	Wzrost popytu na produkty lokalne	1	CO3/CS32/P321/P322/P3.2 3	KS	
4 5	Dobrze rozwinięty system doradztwa rolniczego	N	N	KS	
ZAGROŻENIA					
4 6	Niski poziom (ilość i jakość) usług transportu kolejowego	N	N	KS	
4 7	Pogłębianie się dysproporcji w poziomie życia ludności	N	N	KS	
4 8	Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej	N	N	KS	
4 9	Napływ marketów (sklepów wielkopowierzchniowych)	N	N	KS	
5 0	Nieprzystosowanie programów kształcenia młodzieży do potrzeb rynku pracy	N	N	KS	
5 1	Umowy „śmieciowe”	N	N	KS	
5 2	Niska świadomość konsumentów (np. W zakresie jakości żywności)	N	N	KS	
5 3	Ograniczony dostęp do rynków zbytu	N	N	KS	
5 4	Niestabilna polityka wobec przedsiębiorstw	N	N	DO/KS	
5 5	Skomplikowane procedury ubiegania się o środki UE	N	N	DO/KS	

Tabela 34 Środowisko naturalne w tym potencjał turystyczny

		miejsce w diagnozie	miejsce w lsr	źródło inform- acji**	defawory- zowani***
	MOCNE STRONY				
1	Niski poziom zanieczyszczenia środowiska	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
2	Obszary Natura 2000 (wysoka jakość środowiska)	5	CO2/CS2.3/P2.3.1 CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
3	Występujące na obszarze pomniki przyrody	5	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
4	Brak przemysłu ciężkiego	5	N	KS	-
5	Ukształtowanie terenu (częściowo równinne, częściowo górzy- ste) sprzyjające turystyce aktywnej i rodzinnej	5	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
6	Nieczynne wyrobiska pokopane (np. Janowiczki)	5	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
7	Istniejące zbiorniki wodne	5	CO3/CS3.2/P3.2.2 CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
8	Istniejąca sieć szlaków turystycznych.	7	CO3/CS3.2/P3.2.2 CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
9	Istniejąca sieć obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	7	CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
10	Tereny leśne w południowej części obszaru	7	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
11	Bogactwo runa leśnego	7	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
12	Występowanie atrakcji turystycznych na obszarze (np. Góra Gromnik)	7	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
	SŁABE STRONY				
13	Niewystarczająca ilość i jakość infrastruktury turystycznej i re- kreacyjnej w tym w szczególności rekreacji na świeżym powie- trzu	7	CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
14	Niedostatecznie rozwinięty system oczyszczania ścieków	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
15	Brak drożnych rowów	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
16	Duże ilości materiałów zawierających azbest	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
17	Brak dużych kompleksów leśnych	7	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
18	Niski poziom świadomości ekologicznej (ścieki, spalanie śmieci, dzikie wysypiska, wypalanie nieużytków, złe traktowa- nie zwierząt)	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
19	Niski poziom świadomości mieszkańców na temat występują- cych na obszarze walorów	7	CO3/CS3.2/P3.2.2	KS	-
20	Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i okolo turystyczna	7	CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
21	Niewystarczająca ilość szlaków turystycznych (pieszych, rowe- rowych, konnych, itp.)	7	CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
22	Niewystarczająca ilość działań promocyjno –informacyjnych skierowanych na rozwój i promocję lokalnych zasobów	7	CO3/CS3.2/P3.2.1/P3.2.2	KS	-
23	Słabe oznakowanie turystyczne	7	CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
24	Niewystarczający stan zagospodarowania przestrzeni publicz- nych	5,7	CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	-
25	Niski poziom estetyki na wsiach	5	CO3/CS3.1P3.1.1	KS	-
26	Niewystarczająca oferta sportowa i rekreacyjna	7	CO2/CS2.1/P2.1.2	KS	-
27	Zaniedbane parki	7	CO3/CS3.1/P3.1.1	KS	X
28	Słabo rozwinięta oferta noclegowa	7	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X

29	Słabo rozwinięta oferta gastronomiczna na obszarze	7	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
30	Brak oferty rolnictwa ekologicznego	5	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
31	Niedostatecznie rozwinięta oferta i promocja obszaru LGD jako całości	7	CO3/CS3.2/P3.2.1/P3.2.2/ P3.2.3	KS	-
SZANSE					
32	Rozwój bazy noclegowej	7	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
33	Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz turystycznej	7	CO3/CS3.1/P3.1.1,	KS	-
34	Rosnąca popularność aktywnych form spędzania wolnego czasu i wzrost popytu na usługi temu towarzyszące	7	CO3/CS3.2/P3.2.1/P3.2.2	KS	X
35	Promocja krótkich jednodniowych/weekendowych wyjazdów rekreacyjnych	7	CO3/CS3.2/P3.2.1/P3.2.2	KS	-
36	Rozwój sieci szlaków rowerowych na bazie infrastruktury kolejowej	7	CO3/C.S3.2/P3.2.1/P3.2.2	KS	-
37	Wykorzystanie potencjału lokalnych walorów krajobrazowych, historycznych, kulturowych	7	CO3/CS3.2/P3.2.1/P3.2.2	KS	-
38	Rosnący popyt na zdrową (ekologiczną) żywność	8	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	-
39	Promocja odnawialnych źródeł energii w tym programy wspierające inwestycje w tym zakresie	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
40	Wzrost popularności postaw proekologicznych	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
41	Wzrost zapotrzebowania na usługi okotourystyczne	7	CO1/CS1.1/P1.1.1/P1.1.2	KS	X
ZAGROŻENIA					
42	Wysoki poziom chemizacji rolnictwa	5	CO2/CS2.3/P 2.3.1	KS	-
43	Negatywne oddziaływanie transportu z kamieniołomów	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
44	Rozwój przemysłu	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
45	Presja człowieka na środowisko	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
46	Brak programów wsparcia dla przedsięwzięć prośrodowiskowych	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
47	Kłęski żywiołowe i niekorzystne sytuacje pogodowe	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-
48	Zanieczyszczenie środowiska naturalnego	5	CO2/CS2.3/P2.3.1	KS	-

ROZDZIAŁ V CELE I WSKAŹNIKI

1. Charakterystyka celów i przedsięwzięć

Zgodnie z założeniami zarządzania strategicznego oraz wytycznych dotyczących struktury Lokalnych Strategii Rozwoju cele rozwoju niniejszej strategii ujęto w ramy długookresowe, średniookresowe oraz krótkookresowe (Schemat 1). Najwyższy poziom posiadają cele ogólne, których jest 3. Poszczególnym celom ogólnym przypisano cele szczegółowe – ogółem jest ich 5. Cele szczegółowe rozpisane zostały na przedsięwzięcia posiadające najwyższy poziom szczegółowości – jest ich ogółem 10.

Cel ogólny nr 1 – Rozwój potencjału gospodarczego w oparciu o walory i zasoby lokalne obszaru LGD Gromnik to kierunek rozwoju, który znajduje swoje uzasadnienie zarówno w informacjach pozyskanych podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych jak i na podstawie ogólnie dostępnych danych obiektywnych. Obie perspektywy znalazły swoje odzwierciedlenie w części diagnostycznej jak i w analizie SWOT (por. Tabela SWOT z celami). Realizacja tego celu jest uzasadniona niskim poziomem rozwoju gospodarczego obszaru (w tym innowacyjności), wyraźnie dominującą branżą rolniczą, która w obecnych czasach nie wymaga dużych zasobów siły roboczej oraz ograniczoną podażą miejsc pracy.

Wskazany cel ogólny, realizowany będzie przez jeden cel szczegółowy **1.1. – Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD Gromnik**. Ze względu na ograniczone możliwości interwencji prowadzonej w ramach niniejszej LSR, która nie stwarza szerokich perspektyw do przyciągania inwestorów na ten teren, co dodatkowo wykraczałoby także poza kompetencje Stowarzyszenia LGD Gromnik, wytyczono taki właśnie cel szczegółowy. Zakres interwencji koncentruje się tutaj na wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości lokalnych mikro i małych przedsiębiorstw⁷. Jest to o tyle uzasadnione, że poziom przedsiębiorczości na obszarze nie jest wysoki –

⁷ w rozumieniu Rozporządzenia Komisji (WE) nr 800.2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (Dz. Urz. UE L 214 z 9.08.2008, str.3), które stosuje się w przypadku udzielania MŚP pomocy publicznej oraz we właściwych przepisach krajowych za **małe przedsiębiorstwo** uznaje się przedsiębiorstwo, które: 1) zatrudnia mniej niż 50 pracowników oraz 2) jego roczny obrót nie przekracza 10 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie

świadczą o tym zarówno dane obiektywne (por. Rozdz.III), jak i nastroje wśród mieszkańców, którzy w braku pracy na miejscu wskazują przyczyny wielu problemów natury społecznej (bezrobocie, ubóstwo).

Tak sformatowany cel szczegółowy realizowały będą dwa kierunki wsparcia – **przedsięwzięcie 1.1.1. Wsparcie podmiotów podejmujących działalność gospodarczą** oraz **przedsięwzięcie 1.1.2. Wzmocnienie potencjału rozwojowego przedsiębiorstw**. Podejmowanie działalności gospodarczej to przede wszystkim oferta dla osób kreatywnych posiadających pomysł na samorozwój, a niekiedy także niezależność. Obecne wskaźniki w zakresie przedsiębiorczości indywidualnej (mikroprzedsiębiorczości i/lub samozatrudnienia) są dodatnie na terenie obszaru, jednak znacznie niższe jak w regionie. Dodatkową kwestią, a zarazem także wartością dodaną tego przedsięwzięcia jest stworzenie propozycji rozwoju osobom, które z braku perspektyw decydują się na migrację zarobkową, a w ostateczności także i na zmianę miejsca zamieszkania. Przedsięwzięcie stwarza możliwość rewitalizacji zawodowej osobom bezrobotnym (z uwzględnieniem kategorii znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy⁸), dla których podjęcie własnej działalności może się wiązać z wejściem w zarówno w relacje zawodowe jak i społeczne. Priorytetowe operacje planowane do realizacji odnoszą się do tworzenia miejsc pracy przez podmioty podejmujące działalność gospodarczą.

Przedsięwzięcie 1.1.2. będzie wspierało potencjał rozwojowy istniejących mikro i małych przedsiębiorstw. Uruchomienie tego rodzaju interwencji wiąże się z możliwością wzmocnienia zdolności rozwojowych przedsiębiorstw np. poprzez zakup sprzętu, urządzeń, materiałów służących rozwojowi produktów/produkcji, podnoszenie kompetencji przedsiębiorców, działania związane z budową lub przebudową obiektów. Priorytetowe operacje planowane do realizacji obejmują: operacje zakładające utworzenie nowego miejsca pracy.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach Celu szczegółowego 1.1. przewidują szczególne wsparcie (na poziomie kryteriów oceny) dla osób defaworyzowanych na rynku pracy (bezrobotnych, oraz osób młodych – poniżej 34 r.ż.), branż działalności gospodarczej, uznanej na poziomie diagnozy za kluczowe dla rozwoju obszaru i społeczeństwa (usługi na rzecz osób zależnych, usługi z zakresu obsługi ruchu turystycznego, działalność z wykorzystaniem lokalnych zasobów – w tym rolniczych) oraz celów przekrojowych PROW 2014 – 2020 (ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu, innowacje).

Cel ogólny nr 2 – Rozwój kapitału społecznego na obszarze LGD Gromnik nawiązuje do wzmocnienia zasobów ludzkich oraz społecznych funkcjonujących na terenie powiatu strzelińskiego. Ze względu na niewystarczający potencjał III sektora jak i poziom zaangażowania społecznego mieszkańców istnieje potrzeba wzmocnienia wskazanej sfery funkcjonowania obszaru. Deficyty w tym zakresie zostały ujawnione przede wszystkim przez mieszkańców – w procesie konsultacji społecznych (por. R III oraz SWOT). Także dane obiektywne, np. W zakresie trendów związanych ze starzeniem się społeczeństwa nakazują wychodzić na przeciw zidentyfikowanym problemom.

Wskazany cel ogólny realizowany będzie przez dwa cele szczegółowe zapewniające wzrost włączenia społecznego na obszarze LGD Gromnik. Przede wszystkim więc realizowany będzie **cel szczegółowy 2.1. Wzmocnienie aktywności i włączenia społecznego na obszarze LGD Gromnik**. Zakres interwencji będzie się tutaj odnosił zarówno do grup zidentyfikowanych jako defaworyzowane społecznie (seniorzy oraz młodzież szkolna i studenci) jak i ogółu społeczeństwa.

Wskazany cel szczegółowy realizowały będą dwa przedsięwzięcia: **2.1.1. Podniesienie kompetencji indywidualnych i społecznych mieszkańców oraz organizacji pozarządowych** oraz **2.1.2. Integracja i aktywizacja mieszkańców**. Interwencja w zakresie podniesienia kompetencji mieszkańców oraz organizacji społecznych odnosi się do niewystarczających zasobów merytorycznych, organizacyjnych oraz finansowych (np. W aspekcie dostępu do informacji na ten temat) jakimi dysponują istniejące na obszarze powiatu organizacje społeczne – problemy w tym zakresie zgłaszano podczas spotkań sektorowych w których uczestniczyły podmioty pozarządowe, także skala profesjonalizacji organizacji obszaru nie jest wystarczająca. Wsparcia wymagają także indywidualne i społeczne kompetencje mieszkańców obszaru – liderów lokalnych, (potencjalnych) animatorów, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Priorytetowe operacje planowane do realizacji obejmują: działania edukacyjne w tym np. szkolenia i warsztaty podnoszące kompetencje.

Integracja i aktywizacja mieszkańców to obszar interwencji, w ramach którego wspierane będą działania angażujące obywateli powiatu w życie zbiorowe (wspólnotowe). Uwzględnić należy tutaj rozwój oferty organizacji pozarządowych, instytucji kultury czy innych instytucji publicznych, dotyczącej zagrożonych wykluczeniem społecznym ale także integracji na poziomie wspólnot lokalnych czy nawet całej społeczności powiatu. Istotnym wymiarem integracji będzie podejmowanie działań mających na celu wzmocnianie świadomości ekologicznej mieszkańców – działania te będą miały charakter przekrojowy. Priorytetowe operacje planowane do realizacji obejmują: różne działania i wydarzenia o podłożu integracyjnym i/lub aktywizującym w tym np. konkursy lub targi.

Drugim celem szczegółowym realizowanym w ramach opisywanego celu ogólnego jest **2.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej na obszarze LGD Gromnik**. Tak zarysowany cel zmierza do podtrzymywania identyfikacji obywateli z miejscem zamieszkania (obszarem) w oparciu o istniejące dziedzictwo kulturowe i historyczne – zarówno materialne, jak i niematerialne. W toku konsultacji zwracano uwagę na istniejące zasoby (obiekty, budowle), które nie są wystarczająco eksponowane, są w stanie (technicznym)

przekracza 10 milionów euro; **mikroprzedsiębiorstwo:** 1) zatrudnia mniej niż 10 pracowników oraz 2) jego roczny obrót nie przekracza 2 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 milionów euro.

⁸ Podstawę prawną stanowi tutaj Ustawa z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w której w Art. 49. Określony katalog osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy: (1) bezrobotni do 30 roku życia; (2) bezrobotni długotrwale; (3) bezrobotni powyżej 50 roku życia; (4) bezrobotnym korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej; (5) bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia; (6) bezrobotny niepełnosprawny.

uniemożliwiającym udostępnianie, niszczenia (przez co wymagają np. prac konserwatorskich). Zwracano również uwagę na dziedzictwo niematerialne – takie jak zwyczaje, tradycje, obyczaje, które również stanowią podstawę do kształtowania tożsamości. Cel szczegółowy 2.2. realizowany będzie poprzez interwencję w postaci przedsięwzięcia **2.2.1. Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa lokalnego** oraz **2.2.2. Zachowanie niematerialnego dziedzictwa lokalnego**. Priorytetowe operacje planowane do realizacji obejmują: np. drobne prace konserwatorskie i restauratorskie, a w zakresie działań nastawionych na zachowanie dziedzictwa niematerialnego organizację projektów utrwalaających istniejące dziedzictwo.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach Celów szczegółowych 2.1. i/lub 2.2. przewidują szczególne wsparcie (na poziomie kryteriów oceny) dla osób defaworyzowanych społecznie (seniorów, młodzieży uczącej się i studiującej – poniżej 24 r.ż.) oraz celów przekrojowych PROW 2014 – 2020 (ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu, innowacje).

Cel ogólny nr 3 Wzrost atrakcyjności obszaru LGD Gromnik i poprawa jakości życia mieszkańców wiąże się z poprawą niekomercyjnej, ogólnie dostępnej infrastruktury, która służyła będzie poprawie jakości życia mieszkańców, ale zarazem też będzie wzmacniała walory turystyczne czy rekreacyjne obszaru. Z drugiej strony nieodzownym warunkiem podniesienia atrakcyjności jest aktywna promocja występujących tutaj walorów. Wskazany kierunek rozwoju będzie realizowany przez cel szczegółowy **3.1. Rozwój potencjału oraz standardu infrastruktury na obszarze LGD Gromnik**. Niniejszy cel stanowi odpowiedź na zidentyfikowane problemy w zakresie ilości i jakości infrastruktury, z której mogliby korzystać mieszkańcy obszaru. Podczas konsultacji społecznych zgłaszano zapotrzebowanie na dodatkową infrastrukturę w miejscach, które służyłyby rekreacji czy aktywności kulturalnej społeczności lokalnych. Pomimo postępów w dostępie do tego rodzaju dóbr, zapotrzebowanie wciąż jest duże. W wielu miejscowościach wciąż brakuje świetlic, placów zabaw, zagospodarowanych przestrzeni publicznych, które służyłyby rekreacji. Naprzeciw takim problemom i potrzebom wychodzi przedsięwzięcie **3.1.1. Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej**. Priorytetowe operacje planowane do realizacji obejmują: budowę i/lub rozbudowę obiektów wskazanej infrastruktury. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach Celu szczegółowego 3.1. przewidują wsparcie (na poziomie kryteriów oceny) celów przekrojowych PROW 2014 – 2020 (ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu, innowacje).

Cel szczegółowy 3.2. Aktywna promocja obszaru LGD Gromnik i jego walorów. Aktywna promocja obszaru to pakiet działań, które będą komunikowały otoczeniu o walorach, jakie występują na terenie powiatu strzelińskiego. Zapotrzebowanie na tego rodzaju informację wnoszono podczas spotkań konsultacyjnych, zwracając uwagę, że promocja potrzebna jest nie tylko w odniesieniu do potencjalnych użytkowników oferty z zewnątrz, ale również powinna dotyczyć środowisk lokalnych partnerskich gmin. Promowanie zasobów obszaru ma wymiar przekrojowy (horyzontalny) i będzie wzmacniało działania podejmowane w ramach pozostałych wytyczonych w LSR przedsięwzięć, tworząc wartość dodaną dla rozwoju obszaru. Działalność promocyjna, jaka realizowana będzie w ramach niniejszego celu szczegółowego LSR, będzie prowadzona w oparciu o kryterium przedmiotowe i tutaj wytyczono dwa przedsięwzięcia. Dodatkowo ze względu na zasięg – w tym aspekcie realizowany będzie tzw. projekt współpracy. Pierwsze dwa przedsięwzięcia to: **3.2.1. Promocja lokalnych produktów oraz usług** oraz **3.2.2. Promocja obszaru w oparciu o lokalne walory krajobrazowe, historyczne oraz kulturowe**. Podczas konsultacji mieszkańcy zgłaszali problem niewystarczającej informacji na temat bieżącej oferty. Także zasoby występujące na terenie powiatu uznawano za niewystarczająco eksponowane – na poziomie informacji. Priorytetowe operacje planowane do realizacji obejmują: różnorodne działania i formy promocji w tym np. broszury, foldery lub materiały filmowe.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach Celu szczegółowego 3.2. przewidują szczególne wsparcie (na poziomie kryteriów oceny) dla operacji zasięgiem oddziaływania obejmującym obszar jak największej liczby gmin LGD oraz celów przekrojowych PROW 2014 – 2020 (ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu, innowacje).

Dodatkowy komponent LSR stanowi projekt współpracy, który uwzględniony został jako oddzielne przedsięwzięcie **3.2.3. Regionalna i międzynarodowa promocja oraz współpraca**. Realizacja założonego przedsięwzięcia stanowiła będzie kontynuację podjętych w poprzednim okresie programowania działań promocyjnych.

Schemat 1: Struktura celów LSR

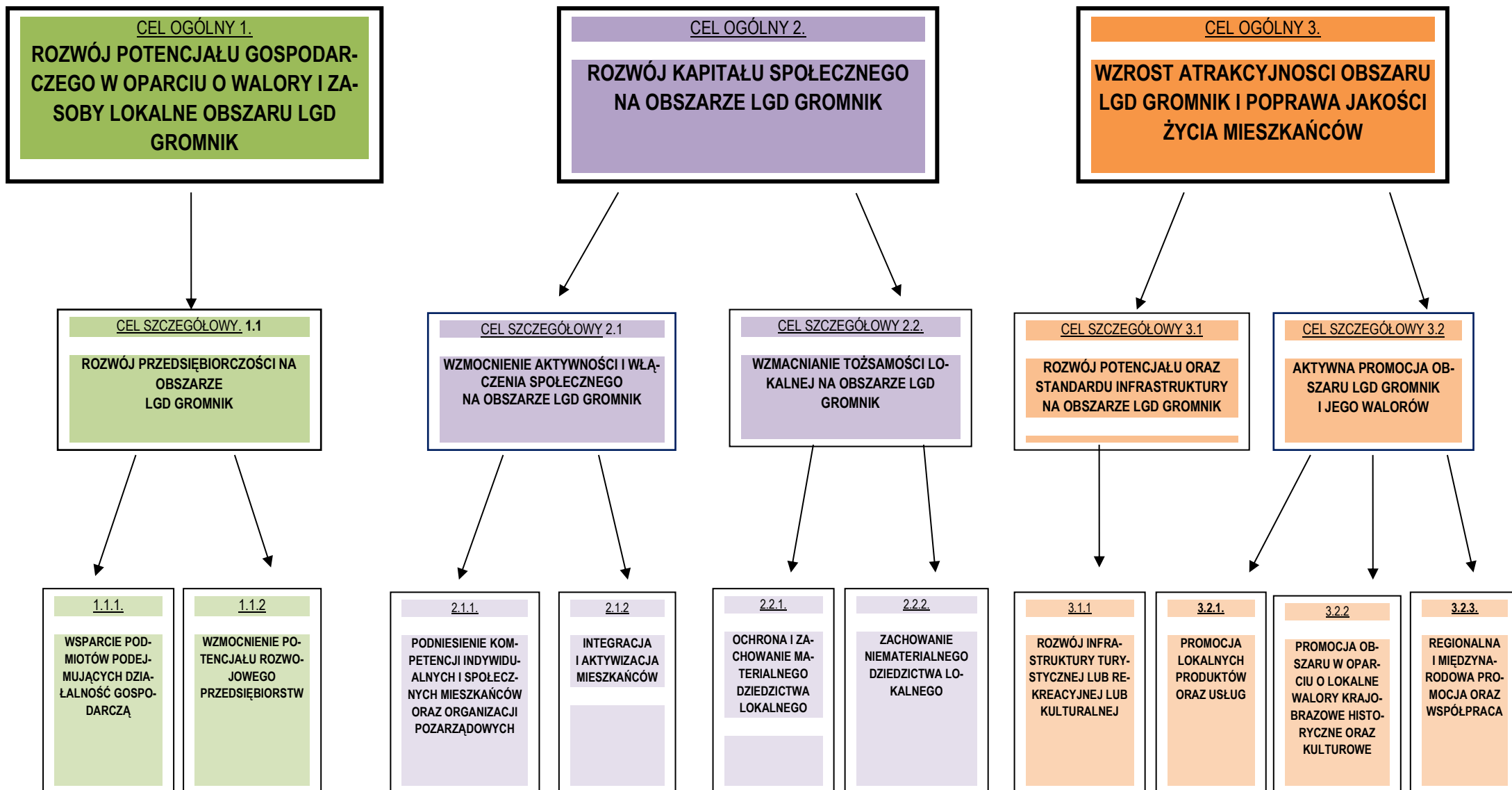

Tabela 35 Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

PROBLEM	R III ⁽¹⁾	SWOT ⁽²⁾	CO ⁽³⁾	CS ⁽⁴⁾	PRZED. ⁽⁵⁾	PRODUKT ⁽⁶⁾	REZULTAT	ODDZIAŁYWANIE	CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE
Niski poziom przedsiębiorczości indywidualnej	2	SG	1	1.1	1.1.1	WP1 WP4 WP5	WR1.1 WR1.2	WO1A	(1) poziom wzrostu gospodarczego (2) poziom wzrostu gospodarczego w skali powiatu (podaż miejsc pracy – jako decyzja dot. rozwoju firmy) (3) system edukacji niedostosowany do wzmacniania kompetencji z zakresu przedsiębiorczości (4) wysoki poziom atrakcyjności ofert pracy poza powiatem
Niski potencjał rozwojowy mikro i małych przedsiębiorstw obszaru	2,8	SG	1	1.1	1.1.2	WP2 WP4	WR1.2 WR1.3	WO1A	(1) załamanie rozwoju gospodarczego (2) oferta zasilania rozwoju ze źródeł zewnętrznych (3) brak dostępu do rozwiązań innowacyjnych oraz wsparcia pozwalającego wdrażać innowacje (4) niekorzystne rozwiązania legislacyjne w zakresie polityki zatrudnienia oraz fiskalnej
Niewystarczające kompetencje indywidualne i społeczne mieszkańców oraz organizacji pozarządowych	2,3	SG SS	2	2.1	2.1.1	WP3 WP4 WP5	WR2.1 WR2.2 WR2.3	WO2C WO2D	(1) oferta ponadlokalna w obszarze wsparcia rozwoju kapitału ludzkiego (2) wysysanie zasobów ludzkich przez rynki zewnętrzne (3) oferta ponadlokalna w obszarze wsparcia rozwoju kapitału społecznego, w tym społeczeństwa obywatelskiego
Potrzeba zwiększenia spójności społecznej	4,5	SS	2	2.1	2.1.2	WP6 WP7	WR2.2	WO2A WO2B WO2D	(1) oferta ponadlokalna w obszarze wsparcia rozwoju kapitału społecznego, w tym społeczeństwa obywatelskiego (2) promocja zrównoważonego rozwoju, w tym solidarności pokoleniowej
Zły stan materialnych zasobów (obiektów) dziedzictwa lokalnego	7	SS	2	2.2	2.2.1	WP8	WR2.4	WO2B	(1) brak troski o obiekty dziedzictwa kulturowego/historycznego ze strony prywatnych właścicieli (2) polityka ochrony i zachowania dziedzictwa
Niewystarczająca ochrona niematerialnych zasobów dziedzictwa lokalnego	7	SS SG	2	2.2	2.2.2	WP9	WR2.5	WO2A WO2B	(1) brak świadomości co do znaczenia niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego/historycznego ze strony prywatnych właścicieli (2) polityka ochrony i zachowania dziedzictwa
Niewystarczająca ilość obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i/lub towarzyszącego tej infrastrukturze zaplecza	8	SP SG	3	3.1	3.1.1	WP10	WR3.1	WO3A WO3B	(1) polityka w zakresie rozwoju turystyki (2) polityka w zakresie rozwoju aktywności fizycznej społeczeństwa (3) polityka w zakresie rozwoju aktywności kulturalnej społeczeństwa
Niewystarczający poziom popularności produktów lokalnych tworzonych w oparciu o zasoby lokalne	8,9	SS SP	3	3.2	3.2.1	WP11 WP12	WR33	WO3B	(1) napływ towarów i usług o zaniżonej jakości (2) niskie standardy konsumpcji (3) polityka wobec drobnych (w tym wiejskich) wytwórców towarów i usług

Niewystarczający poziom identyfikacji walorów krajo- brazowych, historycznych oraz kulturowych na obsza- rze	6,8	SS SP	3	3.2	3.2.2	WP13 WP14	WR3.2	WO3B	(1) polityka w zakresie rozwoju turystyki (2) ograniczenia wynikające z własności prywatnej nieruchomości (3) system edukacji lokalnej
Niewystarczający poziom identyfikacji istniejących wa- lorów poza obszarem	8	SS SP	3	3.2	3.2.3	WP15 WP16	WR35	WO3B	(1) polityka w zakresie rozwoju turystyki (2) ograniczenia wynikające z własności prywatnej nieruchomości (3) ograniczenia systemowe w obszarze współpracy ponadlokalnej (np. finansowe, organizacyjne)
LEGENDA: 1) informacje znajdujące się w Rozdziale III niniejszej strategii, stanowiącym diagnozę sytuacji społeczno – gospodarczej – w poszczególnych rubrykach tej kolumny wskazano numery właściwych podrozdziałów; 2) kolumna zawiera odwołanie do właściwego miejsca w analizie SWOT. SS oznacza sferę społeczną; SG – sferę gospodarczą; SP – sferę przestrzenną (środowisko oraz walory krajobrazowe i turystyczne). Ze względu na fakt, iż analiza SWOT jest rozbudowana wskazano główne odnośniki. 3) skrót CO = Cel Ogólny; 4) skrót CS = Cel Szczegółowy; 5) skrót przed. = przedsięwzięcie; 6) Wskaźnikom produktu, rezultatu oraz oddziaływania nadano numeracji jak w poniższej matrycy.									

Tabela 36 Matryca celów, przedsięwzięć oraz odpowiadających im wskaźników

1.0	CEL OGÓLNY 1	ROZWÓJ POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO w OPARCIU O WALORY i ZASOBY LOKALNE OBSZARU LGD GROMNIK				
	Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru	
WO1A	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARSTWA ZAREJESTROWANYCH w REJESTRZE REGON NA 1000 MIESZKAŃCÓW	szt.	134,2	140,2	Źródło danych: GUS. Zakładane oddziaływanie będzie efektem wsparcia udzielonego zarówno na poziomie uruchamiania jak i rozwijania działalności gospodarczej oraz działań szkoleniowych i aktywizacyjnych. Dane początkowe to rok 2014 (najbardziej aktualne). Wskaźnik założono na podstawie wysokości zakładanego wsparcia w budżecie LGD oraz obserwowanego wzrostu wskaźnika (na przestrzeni ostatnich lat). W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring danych GUS.	
1.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA OBSZARZE LGD GROMNIK				
	Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jedn. miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru	
WR1.1	LICZBA NOWOUTWORZONYCH MIEJSC PRACY POWSTAŁYCH w WYNIKU WSPARCIA UDZIELONEGO w RAMACH LSR	szt.	0	26	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD/ARiMR, dane LGD. Wskaźnik pokazuje rezultat działań zaplanowanych na poziomie produktu jak nowe przedsiębiorstwa/ rozwój obecnych oraz szkolenia i doradztwo. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR oraz preferencji na poziomie LKWO. (wysokość premii, punkty za tworzenie większej ilości miejsc pracy)	
WR1.2	LICZBA NOWOUTWORZONYCH MIEJSC PRACY POWSTAŁYCH w WYNIKU WSPARCIA UDZIELONEGO w RAMACH LSR PRZEZ I/LUB DLA OSÓB DEFAWORYZOWANYCH	szt.	0	5	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD /ARiMR, dane LGD. Wskaźnik, pokazuje rezultat działań, którymi objęto osoby zdefiniowane w LSR (defaworyzowane na lokalnym rynku pracy). Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR	

					(w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotychczasowego zainteresowania osób defaworyzowanych zawodowo działaniami LGD oraz działań zaplanowanych przez LGD aby wpłynąć na zakładany wynik.				
WR1.3	LICZBA PODMIOTÓW, KTÓRE w RAMACH POMOCY w ZAKRESIE URUCHOMIENIA i ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW WDROŻYŁY ROZWIĄZANIA INNOWACYJNE I/LUB NASTAWIONE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I/LUB PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU		szt.	0	3	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD /ARiMR, dane LGD. Wskaźnik jest efektem związku LSR z realizacją celów przekrojowych PROW 2014 -2020. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotychczasowego zainteresowania wskazanymi działaniami oraz działań zaplanowanych przez LGD aby wpłynąć na zakładany wynik (w tym LKWO). Weryfikacja będzie dotyczyła jednej – wiodącej kategorii (innowacji lub ochrony środowiska lub zmian klimatycznych) –wnioskodawca wskaże, który z nich jest istotny.			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu					
				Nazwa	Jedn. miary	Wartość		Źródło danych/ sposób pomiaru	
						Początkowa 2015 rok	Końcowa 2022 rok		
1.1.1	WSPARCIE PODMIOTÓW PODEJMĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ	Mieszkańcy, w tym w szczególności przedstawiciele grup defaworyzowanych na rynku pracy	Konkurs	WP1.Liczba operacji, które uzyskały wsparcie finansowe LGD w zakresie uruchomienia działalności gospodarczej, zrealizowanych w ramach LSR	szt.	0	16	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD /ARiMR, dane LGD. Wskaźnik pokazuje plan w zakresie uruchamianie działalności gospodarczej. Stanowi podstawę zarówno do realizacji wskaźników dot. Tworzenia nowych miejsc pracy jak i wskaźnika oddziaływania. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym wysokości premii (75 tys.)	
1.1.2	WZMOCNIENIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO PRZEDSIĘBIORSTW	Lokalni przedsiębiorcy	Konkurs	WP2.Liczba przedsiębiorstw (podmiotów), które otrzymały wsparcie na rozwój działalności gospodarczej w ramach LSR	szt.	0	10	Źródła danych: Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane z UMWD /ARiMR, dane LGD. Wskaźnik pokazuje plan LGD w zakresie rozwoju lokalnych mikro lub małych przedsiębiorstw Stanowi podstawę zarówno do realizacji wskaźników dot. tworzenia nowych miejsc pracy jak i wskaźnika oddziaływania. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym możliwej do uzyskania liczb podmiotów przy założeniu spełnienia LKWO.	
CEL OGÓLNY 2		ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA OBSZARZE LGD GROMNIK							
	Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru			

WO2 A	WZROST LICZBY UCZESTNIKÓW WYDARZEŃ KULTURALNYCH o 10 % do roku 2022		osoba	22 881	25 169	Źródło danych: GUS. Zakładane oddziaływanie będzie efektem działań i operacji z zakresu integracji aktywizacji środowisk lokalnych w oparciu o dziedzictwo obszaru i aktywność społeczności lokalnej. Dane początkowe to rok 2014 (najbardziej aktualne). Wskaźnik stanowi efekt rozwoju kapitału społecznego. Wskaźnik założono na podstawie wysokości zakładanego wsparcia w budżecie LGD oraz obserwowanego wzrostu wskaźnika (na przestrzeni ostatnich lat). W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring danych GUS.
WO2 B	WZROST LICZBY AKTYWNYCH KULTUROWO MIESZKAŃCÓW o 20 % (członków kół i klubów w ośrodkach kultury)		osoba	45	54	Źródło danych: GUS. Zakładane oddziaływanie będzie efektem działań i operacji z zakresu aktywizacji i integracji środowisk lokalnych (określonych grup defaworyzowanych) w oparciu o dziedzictwo obszaru i aktywność społeczności lokalnej i formy spędzania wolnego czasu. Dane początkowe to rok 2014 (najbardziej aktualne). Wskaźnik stanowi efekt rozwoju kapitału społecznego. Wskaźnik założono na podstawie wysokości zakładanego wsparcia w budżecie LGD oraz obserwowanego wzrostu wskaźnika (na przestrzeni ostatnich lat). W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring danych GUS.
WO2 C	WROST ZAANGAŻOWANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH w PROCESY KSZTAŁTOWANIA LOKALNEJ POLITYKI WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI NA POZIOMIE OBSZARU (POWIATU)		zgłoszone wnioski	0	10	Źródło danych: Starostwo Powiatowe w Strzelinie. Wskaźnik mierzony będzie liczbą uwag zgłaszanych do rocznego planu współpracy z organizacjami pozarządowymi przyjmowanego na poziomie powiatu strzeleńskiego. Wskaźnik stanowi efekt rozwoju kapitału społecznego. W roku – 2015 wartość wskaźnika wynosi 0, gdyż nie wpłynęła żadna uwaga (w poprzednich latach). Wpływ LSR zakłada podniesienie kompetencji obywateli oraz organizacji pozarządowych, co powinno znaleźć swój efekt również w tego typu zaangażowaniu. Wskaźnik planowany ustalono na poziomie 10 - zgłoszonych wniosków w planie przygotowanym w roku 2022, co stanowi istotną zmianę. W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring dokumentu.
WO2 D	WZROST LICZBY ORGANIZACJI CZŁONKOWSKICH o 10% w stosunku do roku 2014		szt.	134	148	Źródło danych: GUS. Wskaźnik zakłada wzrost liczby organizacji członkowskich - efekt interwencji skierowanej na aktywizację III sektora oraz mieszkańców obszaru (pobudzenia do aktywności m.in. obywatelskiej). Organizacja członkowska jest tutaj rozumiana zgodnie ze specyfikacją określoną w PKD, w Sekcji S dział 94. Dane na wejściu obejmują rok 2014 – najbardziej aktualne w statystyce publicznej. Oszacowano wskaźnik na podstawie budżetu LSR i obserwowanego wzrostu wskaźnika (na przestrzeni ostatnich lat). W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring danych GUS.
2.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	WZMOCNIENIE AKTYWNOŚCI i WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO NA OBSZARZE LGD GROMNIK				
2.2	CEL SZCZEGÓŁOWY	WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ NA OBSZARZE LGD GROMNIK				
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
WR 2.1	LICZBA UCZESTNIKÓW DZIAŁAŃ Z ZAKRESU PODNOSZENIA KOMPETENCJI, AKTYWIZACJI i INTEGRACJI		osoba	0	500	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD, dane LGD. Wskaźnik pokazuje rezultat działań zaplanowanych na poziomie produktu polegającą na wzmacnianiu potencjału mieszkańców obszaru oraz członków organizacji społecznych, przyczyniającego się do wzmocnienia kapitału społecznego a zarazem także ludzkiego na obszarze. Wartość

					planowaną wskaźnika określono na podstawie planowanej wysokości środków finansowych oraz doświadczenia LGD z wdrażania poprzedniej LSR. W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring
W 2.2	UDZIAŁ OSÓB Z GRUP DEFAWORYZOWANYCH OBJĘTYCH DZIAŁANAMI Z ZAKRESU PODNOSZENIA KOMPETENCJI, AKTYWIZACJI I INTEGRACJI	%	0	25	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD/ dane LGD. Wskaźnik pokazuje rezultat działań zaplanowanych na poziomie produktu polegających na aktywizacji osób zidentyfikowane w LSR jako defaworyzowane społecznie (co nie wyklucza defaworyzowanych zawodowo). Przewiduje się udział tych osób w wysokości 30%, w odniesieniu do podejmowanych działań z zakresu podnoszenia kompetencji, aktywizacji i integracji. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotychczasowego zainteresowania osób defaworyzowanych działaniami LGD oraz działań zaplanowanych przez LGD aby wpłynąć na zakładany wynik. W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring
WR2.3	LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH KORZYSTAJĄCY ZE WSPARCIA w RAMACH PODNOSZENIA KOMPETENCJI	sztuka	0	15	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD/ dane LGD. Wskaźnik pokazuje rezultat działań zaplanowanych na poziomie produktu polegających na aktywizacji organizacji pozarządowych – profesjonalizacji ich działalności. Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie planowanej wysokości środków finansowych oraz doświadczenia LGD z wdrażania poprzedniej LSR. W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring
WR2.4	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z OBIEKTÓW OBJĘTYCH WSPARCIEM FINANSOWYM UDZIELONYM w RAMACH LSR w ZAKRESIE OCHRONY I ZACHOWANIA DZIEDZICTWA LOKALNEGO w rok po zrealizowaniu inwestycji	osoba	0	100	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD/ dane LGD, administratora obiektu. Wskaźnik pokazuje rezultat działań zmierzających do ochrony materialnego dziedzictwa lokalnego. Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie doświadczeń z wdrażania poprzedniej LSR wartość będzie szacowana w odniesieniu do poszczególnych realizowanych operacji a następnie sumowana.
WR2.5	LICZBA OSÓB UCZESTNICZĄCYCH w DZIAŁANIACH OBJĘTYCH WSPARCIEM FINANSOWYM UDZIELONYM w RAMACH LSR w ZAKRESIE OCHRONY I ZACHOWANIA DZIEDZICTWA LOKALNEGO	osoba	0	100	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/Dane z UMWD/ dane LGD. Wskaźnik pokazuje rezultat działań zmierzających do ochrony niematerialnego dziedzictwa lokalnego. Wartość planowaną wskaźnika oszacowano na podstawie doświadczeń z wdrażania poprzedniej LSR wartość będzie szacowana w odniesieniu do poszczególnych realizowanych operacji a następnie sumowana. W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring.
WR2.6	UDZIAŁ OSÓB POZYTYWNE OCENIAJĄCYCH WSPARCIE OFEROWANE PRZEZ BIURO LGD	%	0	60%	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów, dane LGD. Wskaźnik pokazuje rezultat działań zaplanowanych na poziomie produktu polegających na aktywizacji i edukacji osób korzystających ze wsparcia LGD. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotychczasowego zainteresowania działaniami LGD oraz działań zaplanowanych przez LGD aby wpłynąć na zakładany wynik. W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/ sposób pomiaru
						Początkowa 2015r.	Końcowa 2022 rok	
2.1.1	PODNIESIENIE KOMPETENCJI INDYWIDUALNYCH i SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW ORAZ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	Mieszkańcy/ grupy nieformalne/ organizacje pozarządowe	<i>Projekt grantowy</i>	WP3.Liczba operacji mających na celu podnoszenie kompetencji mieszkańców i organizacji pozarządowych	szt.	0	14	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dokumentacja LGD. Wskaźnik pokazuje plan LGD w zakresie wzmacnianiu potencjału społecznego i ludzkiego mieszkańców oraz członków organizacji pozarządowych. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym możliwej do uzyskania liczby punktów przy założeniu spełnienia LKWO.
		Mieszkańcy/ grupy nieformalne/ organizacje pozarządowe	<i>Koszty bieżące i Aktywizacja</i>	WP4.Liczba działań o charakterze szkoleniowym w zakresie podnoszenia kompetencji mieszkańców i/lub organizacji społecznych w ramach działalności bieżącej/aktywizacji	szt.	0	18	Źródła danych: dane własne LGD. Wskaźnik pokazuje plan LGD w zakresie wzmacniania potencjału społecznego i ludzkiego mieszkańców oraz członków organizacji pozarządowych, realizowaną na poziomie struktur LGD. Wskaźnik będzie uzupełniający do działań aktywizacyjnych podejmowanych w konkursie grantowym. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotychczasowej aktywności Biura LGD.
		Mieszkańcy/ grupy nieformalne/ organizacje pozarządowe	<i>Koszty bieżące i Aktywizacja</i>	WP5.Liczba osób którym udzielono indywidualnego doradztwa w ramach działalności bieżącej/aktywizacji	osoba	0	150	Źródła danych: dane własne LGD. Wskaźnik pokazuje plan LGD w zakresie wzmacniania potencjału społecznego i ludzkiego mieszkańców oraz członków organizacji pozarządowych, realizowaną na poziomie struktur LGD. Wskaźnik będzie uzupełniający do działań aktywizacyjnych podejmowanych w konkursie grantowym. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotychczasowej aktywności Biura LGD.
2.1.2	INTEGRACJA i AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW	Mieszkańcy/ grupy nieformalne/ organizacje pozarządowe	<i>Projekt grantowy</i>	WP6.Liczba operacji zrealizowanych w zakresie aktywizacji i integracji	szt.	0	28	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/ dokumentacja LGD. Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą na wzmacnianiu tożsamości lokalnej oraz włączenia społecznego. Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym preferencji LKWO - (również na poziomie wartości projektu).,

		Mieszkańcy/ grupy niefor- malne/ organi- zacje pozarzą- dowe	Koszty bieżące i Aktywi- zacja	WP7.Liczba wydarzeń integracyjnych i/lub ak- tywizujących społecz- ność lokalną	szt.	0	6	Źródła danych: dane własne LGD. Wskaźnik pokazuje plan LGD w zakresie wzmacnianiu tożsamości lokalnej oraz włączenia społecznego, realizowaną na poziomie struktur LGD. Wskaźnik będzie uzupełniający do działań aktywizacyjnych podejmowa-nych w konkursie grantowym. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotych- czasowej aktywności Biura LGD.
2.2.1	OCHRONA i ZA- CHOWANIE MATE- RIALNEGO DZIE- DZICTWA LOKAL- NEGO	Mieszkańcy/ grupy niefor- malne/ organi- zacje pozarzą- dowe	Projekt grantowy	WP8.Liczba operacji z zakresu ochrony ma- terialnego dziedzictwa lokalnego	szt.	0	7	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą na wzmacnia- niu tożsamości lokalnej z wykorzystaniem zasobów material- nego dziedzictwa lokalnego. Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym preferencji wyzna- czonych w LKWO - (również w zakresie wartości projektu).,
2.2.2	ZACHOWANIE NIE- MATERIALNEGO DZIEDZICTWA LO- KALNEGO	Mieszkańcy/ grupy niefor- malne/ organi- zacje pozarzą- dowe	Projekt grantowy	WP9.Liczba operacji z zakresu zachowania i upowszechniania nie- materialnego dziedzic- twa lokalnego	szt.	0	7	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą na wzmacnia- niu tożsamości lokalnej z wykorzystaniem zasobów niematerial- nego dziedzictwa lokalnego. Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym preferencji wyzna- czonych w LKWO - (również w zakresie wartości projektu).,
3.0	CEL OGÓLNY	WZROST ATRAKCYJNOŚCI OBSZARU i POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW						
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego			Jed- nostka miary	Stan po- czątkowy 2014 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru		
WO3 B	STOPIEŃ WYKORZYSTANIA MIEJSC NOCLEGOWYCH		%	28,5%	33,5 %	Źródło danych: GUS. Wskaźnik zakłada wzrost zainteresowania obszarem przejawiający się w zwiększeniu wykorzystania istniejących na terenie obszaru miejsc noclegowych. Ich wykorzystanie świadczyło będzie o wzroście atrakcyjności obszaru – istniejących tutaj zasobów oraz walorów. Wartość bazowa wskaźnika obejmuje rok 2014, kiedy wykorzystanie to było na poziomie 28,5%. Zakłada się wzrost wykorzystania – dodatkowo saldo pomiędzy rokiem 2014 a 2022 na poziomie 5% - czyli 33,5%. Wartość docelowa odzwier- ciedla tempo zmian zachodzących w ostatnich latach. W trakcie realizacji LSR prowadzony będzie stały monitoring danych GUS.		
3.1	CEL SZCZEGÓŁOWY	ROZWÓJ POTENCJAŁU ORAZ STANDARDU INFRASTRUKTURY NA OBSZARZE LGD GROMNIK						
3.2	CEL SZCZEGÓŁOWY	AKTYWNA PROMOCJA OBSZARU LGD GROMNIK i JEGO WALORÓW						
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	Stan po- czątkowy 2015 rok	Plan 2022 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru		
W 3.1	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄ- CYCH Z NOWEJ LUB ZMODERNI- ZOWANEJ INFRASTRUKTURY (		osoba	0	10 000	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD,administrator obiektu. Wskaźnik określa interwencję, polegającą poprawie jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie/modernizację infrastruk-		

	TURYSTYCZNEJ/REKREACYJNEJ/KULTURALNEJ) WSPARTEJ FINANSOWO w RAMACH LSR mierzone w rok po zakończeniu inwestycji				tury turystycznej/rekreacyjnej/kulturalnej. Wartość planowaną wskaźnika oszacowano na podstawie doświadczeń z wdrażania poprzedniej LSR – w tym intensywności wykorzystania udostępnianej infrastruktury., Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). W odniesieniu do poszczególnych realizowanych operacji, a następnie sumowana.			
W 3.2	LICZBA ODBIORCÓW DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH	osoba	0	10 000	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik określa interwencję, polegającą aktywnym promowaniu obszaru – oddziaływaniu podejmowanych działań. Wartość docelowa wskaźnika została oszacowana na podstawie zaplanowanego nakładu/skali dystrybucji produktów wytwarzanych w ramach działań o charakterze promocyjnym oraz doświadczeń LGD z wdrażania poprzedniej LSR. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). W odniesieniu do poszczególnych realizowanych operacji, a następnie sumowana.			
W 3.3	LICZBA WYPROMOWANYCH PRODUKTÓW i USŁUG	osoba	0	50	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik określa interwencję, polegającą aktywnym promowaniu obszaru – poprzez dziedzictwo lokalne (w postaci produktów i usług lokalnych). Wartość planowana wskaźnika została oszacowana na podstawie doświadczeń LGD z wdrażania poprzedniej LSR. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku)			
W 3.2.3	LICZBA ODBIORCÓW PROJEKTU WSPÓŁPRACY	osoba	0	5000	Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik określa interwencję, polegającą na aktywnym promowaniu obszaru poprzez realizację projektu współpracy. Wartość docelowa wskaźnika została oszacowana na podstawie dotychczasowych doświadczeń wynikających z realizacji projektu współpracy. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku)			
W 3.4	LICZBA PROJEKTÓW WSPÓŁPRACY OPARTYCH NA LOKALNYCH WALORACH i ZASOBACH OBSZARU	szt.	1	2	Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik określa interwencję, polegającą na aktywnym promowaniu obszaru poprzez realizację projektu współpracy. Wartość na wejściu została ustalona na podstawie doświadczeń związanych z realizacją podobnej inicjatywy w ramach poprzedniej LSR. Wartość planowana wskaźnika została oszacowana na podstawie zaplanowanej w ramach realizacji poddziałania 19.3 PROW 2014 – 2020. Weryfikacja stopnia osiągnięcia wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym.			
W 3.5	UDZIAŁ MIESZKAŃCÓW ROZPOZNAJĄCYCH LGD GROMNIK ORAZ ZAKRES ODDZIAŁYWANIA LSR NA OBSZAR POWIATU	%	0	40%	Źródła danych: dane własne LGD. Wskaźnik pokazuje plan LGD w zakresie objęcia społeczności lokalnej badaniem określającym stopień rozpoznawalności LGD, realizowany na poziomie struktur LGD. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie dotychczasowej aktywności Biura LGD.			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/ sposób pomiaru
Początkowa 2015 rok	Końcowa 2022 rok							
3.1.1	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ LUB	Mieszkańcy/ turyści/	KONKURS	WP10.Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów	szt.	0	34	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane IW/dane własne LGD. Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą

	REKREACYJNEJ LUB KULTURAL- NEJ	organizacje pozarząd- dowe	PROJEKT GRAN- TOWY	tów infrastruktury tury- stycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej				na poprawie potencjału oraz standardu ogólnodostępnej infra- struktury. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość plano- waną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym możliwej do uzyskania liczby punktów przy założeniu spełnie- nia LKWO.
3.2.1	PROMOCJA LO- KALNYCH PRO- DUKTÓW ORAZ USŁUG	Mieszkańcy/ turyści/ organizacje pozarząd- dowe	Projekt grantowy	WP11.Liczba wydanych publikacji/materiałów fil- mowych/aplikacji/ portali na temat oferowa- nych produktów/usług lo- kalnych	szt.	0	10	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą na wzmocnieniu systemu promocji obszaru w oparciu o produkty i usługi lokalne. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym możliwej do uzyskania liczby punktów przy założeniu spełnienia LKWO.
		Mieszkańcy/ turyści/ organizacje pozarząd- dowe	Koszty bie- żące i akty- wizacja	WP12.Liczba wydanych publikacji/materiałów fil- mowych/aplikacji/ portali na temat oferowa- nych produktów/usług lo- kalnych	szt.	0	2	Źródła danych: dane własne LGD. Wskaźnik pokazuje plan LGD w zakresie promocji obszaru w oparciu o produkty i usługi lokalne na poziomie struktur LGD. Wskaźnik będzie uzupełnia- jący do działań promocyjnych podejmowanych w konkursie grantowym. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona bę- dzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość pla- nowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu i dotych- czasowej aktywności Biura LGD.
3.2.2	PROMOCJA OB- SZARU w OPAR- CIU O LOKALNE WALORY KRAJO- BRAZOWE, HI- STORYCZNE ORAZ KULTU- ROWE	Mieszkańcy/ turyści/ organizacje pozarząd- dowe	Projekt grantowy	WP13.Liczba wydanych publikacji/materiałów fil- mowych/aplikacji/ portali na temat lokalnych walorów, krajobrazowych, historycznych oraz kultu- rowych	szt.	0	10	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. a Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą na wzmocnieniu promocji obszaru w oparciu o występujące wa- lory. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ra- mach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym możli- wej do uzyskania liczby punktów przy założeniu spełnienia LKWO.
		Mieszkańcy/ turyści/ organizacje pozarząd- dowe	koszty bie- żące i akty- wizacja	WP14.Liczba wydanych publikacji/materiałów fil- mowych/aplikacji/ portali na temat lokalnych walorów, krajobrazowych, historycznych oraz kultu- rowych	szt.	0	2	Źródła danych: Dane własne LGD. Wskaźnik odzwierciedla in- terwencję, polegającą na wzmocnieniu promocji obszaru w oparciu o występujące walory. Weryfikacja realizacji wskaź- nika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku). Wartość planowaną wskaźnika określono na podstawie budżetu LSR w tym możliwej do uzyskania liczby punktów przy założeniu spełnienia LKWO.

3.2.3	REGIONALNA i MIĘDZYNARODOWA PROMOCJA ORAZ WSPÓŁPRACA	<i>Mieszkańcy/ turyści/ organizacje pozarządowe</i>	<i>Projekt współpracy</i>	WP15.Liczba zrealizowanych projektów współpracy	szt.	0	1	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą na wzmocnieniu promocji zewnętrznej obszaru. Wartość planowana wskaźnika została oszacowana na podstawie współpracy zaplanowanej w ramach realizacji poddziałania 19.3 PROW 2014 – 2020. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku).
		<i>Mieszkańcy/ turyści/ organizacje pozarządowe</i>	<i>Projekt współpracy</i>	WP16.Liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej	szt.	0	1	Źródła danych: Sprawozdania Beneficjentów/dane własne LGD. Wskaźnik odzwierciedla interwencję, polegającą na wzmocnieniu promocji zewnętrznej obszaru. Wartość planowana wskaźnika została oszacowana na podstawie współpracy zaplanowanej w ramach realizacji poddziałania 19.3 PROW 2014 – 2020. Weryfikacja realizacji wskaźnika prowadzona będzie w ramach monitoringu LSR (w ciągu roku).

ROZDZIAŁ VI SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno – instytucjonalnych

System wyboru i oceny operacji w ramach LSR powstał w oparciu o dotychczasowe doświadczenie LGD Gromnik, związane z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2008 – 2015 dla Ziemi Strzelińskiej oraz przy wsparciu mieszkańców, którzy podczas procesu konsultacji (w ramach warsztatu przyszłościowego organizowanego pięciokrotnie – w każdej z gmin członkowskich Stowarzyszenia) mieli okazję zarówno zapoznać się ze wstępnymi założeniami strategii, jak i zaproponować propozycje rozwiązań istotnych na poziomie wdrażania tego dokumentu. Jednym z podejmowanych tematów były kwestie dotyczące lokalnych kryteriów wyboru, które na poziomie realizacji LSR stanowiąc będą jedną z kluczowych wytycznych dotyczących zakresu przygotowania wniosków. Także w ostatniej fazie przygotowywania niniejszego opracowania – na etapie konsultowania projektu strategii (poprzez publiczne wezwanie do zgłaszania opinii i uwag), szerokie grono mieszkańców obszaru miało okazję wypowiedzieć się na temat czy to kryteriów czy też innych wytycznych (procedur) składających się na system oceny i wyboru ostatecznie realizowanych operacji/grantów. Na system ów składają się:

1. Regulamin Organizacyjny Rady Programowej (OD) Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik;
2. Procedury wyboru dla operacji realizowanych w ramach projektu grantowego dla poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik.
3. Procedury wyboru dla operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik.
4. Lokalne Kryteria Wyboru Operacji w ramach LSR

Regulamin organu decyzyjnego jest dokumentem, który został dostosowany do założeń oceny w ramach RLKS uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LGD Gromnik w dniu 22.12.2015 r. Regulamin określa główne założenia dotyczące pracy Rady w związku z organizowanymi naborami. m.in.: zwoływanie i organizacja posiedzeń, sposób głosowania obowiązujący w ramach procesu oceny wniosków przez Radę oraz podział zadań i zakres odpowiedzialności poszczególnych organów LGD w procesie oceny. Regulamin wśród najistotniejszych kwestii zawiera szczegółowe zapisy dotyczące: (1) wewnętrznego przepływu informacji pomiędzy Biurem LGD a członkami Rady (kluczowe w zakresie zapewnienia quorum jak i przygotowania członków do prawidłowej oceny operacji); (2) reguł powoływania i odwoływania członków; (3) zasad dotyczących unikania konfliktu interesów oraz regulacje dotyczące przestrzegania przez członków bezstronności przy podejmowanych decyzjach, jak i upublicznianie procesu oceny; (4) zasad wynagradzania członków Rady; (5) właściwych parytetów w składzie podejmującym decyzje; (6) zasad ustalania kwoty wsparcia dla danej operacji.

Procedura oceny i wyboru operacji obejmuje zarówno **czynności administracyjne**, jak i merytoryczne.

Wśród tych pierwszych występują: (1) zasady dotyczące obiegu złożonych wniosków (sposób podziału wniosków, sposób preselekcji, ocena wniosków); (2) zakres działań podejmowanych w ramach organizacji naborów (gdzie określono m.in: sposób ustalania terminu naboru oraz wysokości środków z SW, sposoby oraz terminy podawania informacji o naborze do publicznej wiadomości, elementy ogłoszenia o naborze) oraz wytycznych istotnych z punktu widzenia wnioskodawców; (3) zakres czynności administracyjnych realizowanych w związku z procesem wyboru wniosków (protokołowanie posiedzeń, udostępnianie informacji na temat oceny, zasady dokumentowania oceny); (4) uregulowania zapewniające stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru (w ramach danego naboru); (5) system informowania o wynikach oceny wniosków; (6) system rozpatrywania protestów (w stosunku do przeprowadzonej oceny)

Ocena merytoryczna wiąże się z analizą złożonych wniosków pod kątem: (1) wstępnej oceny wniosków w zakresie złożenia ich w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze, zgodności operacji z zakresem tematycznym oraz formą wsparcia wskazanym w ogłoszeniu, a także spełniania dodatkowych warunków udzielania wsparcia; (2) zgodności wniosków z LSR – tzn. zgodności zakładających realizację celów głównych i szczegółowych LSR przez osiągnięcie zaplanowanych w LSR wskaźników jak i zgodności z programem w ramach którego jest planowana realizacja tej operacji; (3) oceną w zakresie spełniania Lokalnych Kryteriów Wyboru Operacji.

Lokalne Kryteria Wyboru Operacji (LKWO), na podstawie których dokonywana będzie ocena wniosków, obejmują wytyczne (Tabela 37), którymi wnioskodawcy będą się kierować przygotowując wnioski i na podstawie których, w dalszej kolejności, przeprowadzony zostanie ich wybór. Przyjęte kryteria są zgodne z przepisami obowiązującymi dla RLKS, są niedyskryminujące, przejrzyste, obiektywne. Kryteria mają swoje odniesienie do przedsięwzięć, które zostały wytyczone w niniejszej strategii. Kryteria stanowią katalog preferencji, które zostały przygotowane, aby: (1) w efektywny sposób wychodzić naprzeciw zidentyfikowanym na obszarze problemom i potrzebom. ; (2) zapewnić skuteczny i efektywny system wdrażania środków w ramach LSR; (3) zabezpieczyć płynne osiągnięcie wskaźników LSR; (4) zapewnić sprawną realizację celów wytyczonych w strategii. LKWO z jednej strony odzwierciedlają kwestie zidentyfikowane w diagnozie obszaru (np. potrzebę wsparcia grup de faworyzowanych na lokalnym rynku pracy, potrzebę wsparcia rozwoju określonych obszarów gospodarki powiatu, potrzebę włączenia kategorii zagrożonych wykluczeniem społecznym, problem świadomości ekologicznej, potrzebę ochrony wzmocnienia tożsamości lokalnej, itd.). Jak wskazano w poniższej Tabeli, poszczególne kryteria są adekwatne do wskazanych przedsięwzięć, dzięki czemu ich realizacja zapewni również wdrażanie celów (szczegółowych i ogólnych). Poza tym, że wskazane kryteria będą wzmocniały sprawność wdrażania LSR,

to jednocześnie przyczynią się do realizacji wszystkich trzech celów przekrojowych PROW 2014 – 2020 – w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz wprowadzania rozwiązań innowacyjnych.

2. Lokalne Kryteria Wyboru Operacji w ramach LSR na lata 2016 – 2023

Lokalne Kryteria Wyboru Operacji w ramach LSR na lata 2016 – 2023 obejmują 30 punktów. Nie wszystkie dotyczą każdego typu operacji/naboru/konkursu. Część z nich jest adekwatna do działań o wymiarze gospodarczym – przy rozwoju przedsiębiorczości, inne są odpowiednie do działań „miękkich” – związanych z kształtowaniem kapitału społecznego (w tym kapitału ludzkiego). Występują także takie, które są charakterystyczne dla działań o wymiarze inwestycyjnym (związanych z poprawą infrastruktury). Szczegółowe przyporządkowanie poszczególnych kryteriów do określonych przedsięwzięć – a tym samym także typów operacji (grantowych/konkursowych) zostało zamieszczone w oddzielnym dokumencie (Lokalne Kryteria Wyboru Operacji jako Załączniki do Procedur Wyboru Operacji). Poniżej (Tabela 37) zamieszczono informacje dotyczące uzasadnienia wyboru określonego kryterium oraz jego powiązania z potrzebami obszaru i/lub systemem celów/wskaźników LSR. W oddzielnej Tabeli 37 znajduje się informacja na temat możliwej do uzyskania liczby punktów w ramach poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela 37 Zestawienie Lokalnych Kryteriów Wyboru Operacji w ramach LSR

	Preferowane operacje/Wnioskodawcy	Uzasadnienie wyboru kryterium (powiązanie)
1	Preferuje się Wnioskodawców, którzy w dniu składania wniosku zameldowani są na obszarze funkcjonowania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność dla Ziemi Strzelińskiej * nieprzerwanie minimum 12 miesięcy	Kryterium jest odpowiedzią na zagrożenie tworzenia sztucznych warunków aplikowania o środki przez Wnioskodawców spoza obszaru Strategii. Prawdopodobieństwo utrzymania i dalszego rozwoju działalności na obszarze (nawet po okresie wymagalnym do spełnienia kryterium Beneficjenta określonym w Rozporządzeniu MRiRW) oraz wystąpienia większego zasięgu wartości dodanej jest wśród Wnioskodawców o okresie zameldowania – minimum takim jak wskazano.
2	Preferuje się Wnioskodawców, którzy wyszczególnieni zostali w kategorii osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy* lub zatrudnią osobę wyszczególnioną we wskazanej kategorii	Kryterium ma na celu aktywizację zawodową osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy, a zarazem także podniesienie poziomu przedsiębiorczości. Kryterium wpłynie pozytywnie na realizację wskaźników zakładających udział osób defaworyzowanych zawodowo.
3	Preferuje się operacje, które zakładają utworzenie przedsiębiorstwa w zakresie minimum jednego z wyszczególnionych obszarów działalności gospodarczej : - usługi z zakresu obsługi ruchu turystycznego - usługi na rzecz osób zależnych (osoby starsze, dzieci, niepełnosprawni) - usługi , których podstawę będą stanowiły lokalne produkty rolne	Kryterium przewiduje premiowanie operacji, w zakresie utworzenia działalności gospodarczej, które będą dotyczyły wyszczególnionych obszarów aktywności gospodarczej. Są to obszary o tyle istotne, że wpisują się w potrzeby zidentyfikowane na obszarze bądź też potencjał, którym dysponuje obszar.
4	Preferuje się operacje, które zakładają utworzenie większej liczby miejsc pracy niż zakładane minimum.	Kryterium przyczyni się do poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, po-przez przewidziany system premiowania tworzenia większej liczby miejsc pracy niż zakładana. Kryterium bezpośrednio przyczynia się do realizacji właściwych wskaźników rezultatu.
5	Preferuje się Wnioskodawców, których operacja spełnia definicję innowacyjności	Kryterium przewiduje premiowanie inwestycji, które będą wdrażały innowacje – gospodarcze lub społeczne. Jest to kryterium obligatoryjne, przyczyniające się do realizacji celów przekrojowych PROW 2014 – 2020.
6	Preferuje się operacje, które zakładają działania skierowane na ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	Kryterium przewiduje premiowanie inwestycji, które będą zmniejszały presję człowieka na środowisko – poprzez inwestycje skierowane na ochronę środowiska lub przeciwdziałające zmianom klimatu. Jest to kryterium obligatoryjne, przyczyniające się do realizacji celów przekrojowych PROW 2014 – 2020.
7	Preferuje się Wnioskodawców, którzy wzięli udział w szkoleniu/lub doradztwie organizowanym przez LGD GROMNIK	Kryterium wpłynie pozytywnie na jakość składanych aplikacji, ich poprawność merytoryczną oraz racjonalne rozplanowanie zasobów i planowanych działań. Kryterium przyczyni się do sprawności wdrażania LSR.

8	Preferuje się operacje, które integrują przynajmniej trzy branże działalności gospodarczej	Kryterium przewiduje premiowanie inwestycji, które będą przewidywały integrowanie minimum trzech branż działalności gospodarczej. Kryterium przyczyni się do lepszego wykorzystania potencjału lokalnego. Jest to kryterium obligatoryjne, wynikające z zapisów wykonawczych do RLKS
9	Preferuje się operacje, które wskazują czas zakończenia realizacji operacji w okresie krótszym niż 8 m-cy, 12 m-cy lub 14 m-cy	Kryterium premiuje inwestycje, które realizowane będą, w miarę możliwości sprawnie. Tak założone kryterium przyczyni się do oczekiwanego tempa osiągania wskaźników, a tym samym osiągania celów LSR
10	Preferuje się Wnioskodawców, którzy posiadają wykształcenie i/lub kwalifikacje i/lub doświadczenie w zakresie podejmowanej działalności gospodarczej (min. 6 m-c)	Kryterium w powyższy zakresie znacznie ułatwi stopień wdrażania działań w ramach LSR z jednoczesnym obowiązkiem osiągnięcia zaplanowanych w LSR wskaźników oraz założeniem większego powodzenia Beneficjentów i ich operacji przy posiadaniu przez nich kwalifikacji, doświadczenia czy wykształcenia.
11	Preferuje się operacje, które zakładają wnioskowaną kwotę pomocy na wskazanym poziomie lub utworzenie większej liczby miejsc pracy niż zakładane minimum.	Kryterium przyczyni się do poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, po-przez przewidziany system premiowania tworzenia większej liczby miejsc pracy niż zakładana. Kryterium bezpośrednio przyczynia się do realizacji właściwych wskaźników rezultatu.
12	Preferuje się Wnioskodawców, którzy zatrudnią osobę wyszczególnioną w kategorii osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy	Kryterium ma na celu aktywizację zawodową osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy, a zarazem także podniesienie poziomu przedsiębiorczości. Kryterium wpłynie pozytywnie na realizację wskaźników zakładających udział osób defaworyzowanych zawodowo
13	Preferuje się Wnioskodawców, którzy inwestycję w ramach realizowanej operacji łączyć z podniesieniem / nabyciem kwalifikacji, adekwatnych do przedmiotu operacji i/lub profilu rozwijanej działalności	Kryterium ma na celu wzmocnienie zasobów ludzkich – ich jakości na lokalnym rynku pracy, ponieważ zakłada, iż w ramach rozwoju przedsiębiorstwa wnioskodawca wzmocni potencjał zawodowy zatrudnianego pracownika. Tym samym nastąpi wzmocnienie kapitału ludzkiego na obszarze.
14	Preferuje się Wnioskodawców, którzy w dniu złożenia wniosku prowadzą działalność na obszarze funkcjonowania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność dla Ziemi Strzelińskiej nieprzerwanie od 12 miesięcy	Kryterium przewiduje wsparcie dla przedsiębiorców, których sytuacja gospodarcza jest stabilna, co wyrażało się będzie prowadzeniem działalności gospodarczej przez wskazany okres czasu. Kryterium zapewnia trwałość uruchamianej interwencji oraz kierowanie jej do podmiotów, których strategię rozwojową są ugruntowane.
15	Preferuje się operacje, które zakładają wniesienie wkładu własnego na poziomie wyższym niż określony w naborze	Kryterium przewiduje dodatkowe punkty dla wnioskodawców, którzy wniosą dodatkowy wkład niż określony został w przepisach wykonawczych czy LSR. Dotyczy to także sytuacji, gdy przewidywane jest wsparcie na poziomie 100%. Zaangażowanie finansowe podmiotów realizujących operacje/granty zapewni właściwe ulokowanie interwencji – jej kierowanie do tych podmiotów, które dysponują określonym potencjałem rozwojowym, których plany działania są sprecyzowane i ukierunkowane. Kryterium zapewni trwałość realizowanej interwencji oraz uruchamiania zasobów endogenicznych.
16	Preferuje się operacje, które zakładają rozwój przedsiębiorstwa w zakresie minimum jednego z wyszczególnionych obszarów działalności gospodarczej : - usługi z zakresu obsługi ruchu turystycznego - usługi na rzecz osób zależnych (osoby starsze, dzieci, niepełnosprawni) - usługi , których podstawę będą stanowiły lokalne produkty rolne	Kryterium przewiduje premiowanie operacji, w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa, które będą dotyczyły wyszczególnionych obszarów aktywności gospodarczej. Są to obszary o tyle istotne, że wpisują się w potrzeby zidentyfikowane na obszarze bądź też potencjał, którym dysponuje obszar.
17	Preferuje się operacje, których tematyka dotyczy: - Funkcjonowania organizacji pozarządowych (w tym np. wolontariatu, prawa pracy, rachunkowości w organizacji)	Kryterium przyczyni się do wsparcia kapitału społecznego na obszarze, poprzez premiowanie operacji nastawionych na profesjonalizację działalności III sektora i/lub działalności prowadzonej w zakresie animacji lub turystyki. Kryterium wzmacnia potencjał jaki występuje na obszarze bądź też powinien być lepiej wykształcony. Kryterium przyczynia się do sprawniejszej realizacji wskaźników oraz przedsięwzięć przewidzianych w ramach celu dotyczącego rozwoju kapitału społecznego.

	- profesjonalizacji w zakresie animacji oraz turystyki	
18	Preferuje się szkolenia, które kończą się wydaniem certyfikatu potwierdzającego nabycie wiedzy i/lub umiejętności.	Kryterium ma na celu wzmocnienie zasobów ludzkich i lub społecznych obszaru. Kryterium przyczyni się do realizacji operacji przewidujących ofertę lepszej jakości, poprzez weryfikację wiedzy i/lub umiejętności uczestników. Kryterium przyczyni się do trwałości interwencji oraz realizacji wskaźników określonych w ramach celu dotyczącego kapitału społecznego.
19	Preferuje się Wnioskodawców, którzy zapewnią udział w szkoleniu osobom defaworyzowanym z obszaru LSR, oraz określą narzędzia i sposoby poinformowania przedstawicieli grup defaworyzowanych z obszaru LSR o szkoleniu	Kryterium ma na celu uruchomienie kompleksowej interwencji – bazującej na rzeczywistym rozpoznaniu sytuacji osób/środowisk defaworyzowanych oraz jej dopasowaniu pod względem oczekiwań i systemu komunikacji do potrzeb odbiorców. Kryterium przyczyni się do trwałości interwencji oraz realizacji wskaźników określonych w ramach celu dotyczącego kapitału społecznego.
20	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota pomocy nie przekracza progu	Kryterium premiowało będzie operacje, w przypadku których wnioskuje się o środki niższe niż wysokość określona dla danego naboru. Kryterium przyczyni się do zwiększenia zakresu uruchamianej interwencji – potencjalnie możliwe będzie finansowanie większej ilości operacji. Kryterium wzmocni skalę interwencji uruchomionej w ramach LSR.
21	Preferuje się Wnioskodawców, którzy angażują przy realizacji operacji partnerów z różnych sektorów	Kryterium ma na celu wzmocnienie kooperacji pomiędzy sektorami funkcjonującymi na obszarze. Jego wartość jest wielowymiarowa i wiązała się będzie z: (1) uruchomieniem dodatkowych zasobów; (2) wzajemnym uczeniem/poznajaniem się; (3) wzmacnianiem trwałości interwencji; (4) zwiększeniem zaangażowania zasobów endogenicznych. Kryterium wzmocni trwałość interwencji oraz przyczyni się do realizacji celów statutowych LGD.
22	Preferuje się wnioskodawców, którzy zaplanowali realizację operacji uwzględniającą powiązanie z innymi projektami	Kryterium przyczyni się do zwiększenia zintegrowania procesu wdrażania LSR oraz wzmocnienia trwałości oraz oddziaływania zaplanowanej interwencji. Kryterium wpłynie na tempo osiągania zaplanowanych wskaźników oraz realizację celów.
23	Preferuje się operacje, które zakładają uwzględnienie treści/tematyki nastawionych na podnoszenie świadomości ekologicznej	Kryterium przyczyni się do zmniejszenia presji człowieka na środowisko, poprzez kształtowanie postaw prośrodowiskowych. Kryterium stanowi odpowiedź na negatywne postawy ekologiczne zidentyfikowane w toku konsultacji społ.
24	Preferuje się operacje, których zasięg oddziaływania obejmuje obszar 2, 3, 4 i więcej gmin	Kryterium wpłynie pozytywnie na przestrzenną, tożsamościową, kulturową spójność obszaru. Przyczyni się do poszukiwania wspólnych płaszczyzn współpracy oraz zintegrowanego postrzegania powiatu. Dzięki kryterium zwiększona zostanie także trwałość planowanej interwencji.
25	Preferuje się Wnioskodawców, którzy zapewnią udział w operacji osobom defaworyzowanym społecznie z obszaru LSR oraz określą narzędzia i sposoby poinformowania przedstawicieli grup defaworyzowanych z obszaru LSR o operacji	Kryterium ma na celu uruchomienie kompleksowej interwencji – bazującej na rzeczywistym rozpoznaniu sytuacji osób/środowisk defaworyzowanych społecznie oraz jej dopasowaniu pod względem potrzeb. Kryterium przyczyni się do trwałości interwencji oraz realizacji wskaźników określonych w ramach celu dotyczącego kapitału społecznego.
26	Preferuje się Wnioskodawców, którzy udowodnią powiązanie operacji z potrzebami osób defaworyzowanych społecznie	Kryterium ma na celu uruchomienie kompleksowej interwencji – bazującej na rzeczywistym rozpoznaniu sytuacji osób/środowisk defaworyzowanych społecznie oraz jej dopasowaniu pod względem potrzeb. Kryterium przyczyni się do trwałości interwencji oraz realizacji wskaźników określonych w ramach celu dotyczącego kapitału społecznego.
27	Preferuje się operacje, które zakładają realizację minimum jednego z zakresów: - Upowszechnianie dziedzictwa, w tym poprawa dostępności. - Drobne prace naprawcze i zachowawcze obiektów	Kryterium przyczyni się do wsparcia kapitału społecznego poprzez ukie- runkowanie interwencji na wzmacnianie elementów związanych z kształtowaniem tożsamości lokalnej. Kryterium wzmacnia potencjał jaki występuje na obszarze bądź też powinien być lepiej wykształcony. Kryterium przyczyni się do sprawniejszej realizacji wskaźników oraz przedsięwzięć przewidzianych w ramach celu dotyczącego rozwoju kapitału społecznego.

	<ul style="list-style-type: none"> - Działania dotyczące oznakowania obiektów zabytkowych - Działania wykorzystujące do realizacji operacji dziedzictwo kultury i dziedzictwo związane z tradycjami wiejskimi 	
28	Preferuje się Wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków zewnętrznych	Kryterium wpłynie pozytywnie na realizację projektów inwestycyjnych, które należą do relatywnie najbardziej skomplikowanych – przyczyni się do profesjonalizacji wdrażania LSR.
29	Preferuje się operacje, które dotyczą inwestycji w infrastrukturę turystyczną i/lub rekreacyjną lub kulturalną	Kryterium przyczyni się do podniesienia jakości życia na obszarze, poprzez premiowanie operacji nastawionych na realizację inwestycji obejmujących określonego rodzaju infrastrukturę. Kryterium przyczynia się do sprawniejszej realizacji wskaźników oraz przedsięwzięć przewidzianych w ramach celu ogólnego nr 2.
30	Preferowane są operacje realizowane w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 5 tys. mieszkańców.	Kryterium przewiduje premiowanie inwestycji, które będą realizowane w miejscowościach poniżej 5 tys. mieszkańców. Jest to kryterium obligatoryjne. Kryterium przyczyni się do poprawy jakości życia.
31	Preferuje się Wnioskodawców, którzy udowodnią powiązanie operacji z kategorią i potrzebami osób defaworyzowanych społecznie i osób zależnych z obszaru LSR Dodatkowo preferuje się operacje, które zakładają rozwiązania niwelujące bariery architektoniczne	Kryterium ma na celu uruchomienie kompleksowej interwencji – bazującej na rzeczywistym rozpoznaniu sytuacji osób/środowisk defaworyzowanych społecznie oraz jej dopasowaniu pod względem potrzeb. Kryterium przyczyni się do trwałości interwencji oraz realizacji wskaźników określonych w ramach celu dotyczącego kapitału społecznego.
32	Preferuje się Wnioskodawców, którzy posiadają zaplecze organizacyjne niezbędne do realizacji projektu oraz określają plan jego realizacji	Kryterium wpłynie pozytywnie na realizację projektów inwestycyjnych, które należą do relatywnie najbardziej skomplikowanych – przyczyni się do profesjonalizacji wdrażania LSR.
33	Preferuje się Wnioskodawców, którzy udowodnią powiązanie operacji z kategorią i potrzebami osób defaworyzowanych społecznie i osób zależnych z obszaru LSR	Kryterium ma na celu uruchomienie kompleksowej interwencji – bazującej na rzeczywistym rozpoznaniu sytuacji osób/środowisk defaworyzowanych społecznie oraz jej dopasowaniu pod względem potrzeb. Kryterium przyczyni się do trwałości interwencji oraz realizacji wskaźników określonych w ramach celu dotyczącego kapitału społecznego.
34	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota pomocy nie przekracza progu 25 tys.	Kryterium przyczynia się do sprawniejszej realizacji wskaźników oraz przedsięwzięć przewidzianych w ramach założonych wskaźników
35	Preferuje się Wnioskodawców, którzy udowodnią efektywność i celowość projektu	Poprzez zastosowanie kryterium Wnioskodawca określa korzyści społeczne lub kulturowe oraz ich skalę i zasięg adekwatnie do obszaru LSR.
36	Preferuje się operacje, które zasięgiem oddziaływania obejmują produkty/usługi/walory z obszaru LSR	Kryterium wpłynie pozytywnie na przestrzenną oraz kulturową spójność obszaru. Przyczyni się do poszukiwania wspólnych płaszczyzn współpracy oraz zintegrowanego postrzegania powiatu. Dzięki kryterium zwiększona zostanie trwałość planowanej interwencji.
37	Preferuje się operacje, które zakładają minimum dwujęzyczny zakres materiałów	Kryterium wpłynie przyczyni się do ponadobszarowej promocji powiatu. Wzmocni potrzebę poszukiwania istotnych produktów obszaru. Dzięki kryterium zwiększona zostanie trwałość planowanej interwencji.
38	Preferuje się Wnioskodawców, którzy wykorzystają w projekcie lokalne walory krajobrazowe lub historyczne lub kulturowe	Kryterium wpłynie pozytywnie na przestrzenną oraz kulturową spójność obszaru poprzez akcentowanie potencjału endogenicznego. Przyczyni się do poszukiwania wspólnych płaszczyzn identyfikacji, komunikacji (marketingowej) oraz zintegrowanego postrzegania powiatu. Dzięki kryterium zwiększona zostanie trwałość planowanej interwencji.
49	Preferuje się operacje, które zakładają promocję/współpracę minimum trzech branż działalności gospodarczej	Kryterium przewiduje premiowanie projektów o wymiarze promocyjnym, które będą przewidywały integrowanie minimum trzech branż działalności gospodarczej. Kryterium przyczyni się do lepszego wykorzystania potencjału lokalnego oraz stworzenia kompleksowej i zróżnicowanej oferty. Jest to kryterium obligatoryjne, wynikające z zapisów wykonawczych do RLKS.

Tabela 38 Punktacja w ramach poszczególnych przedsięwzięć

Nr PRZEDSIĘWZIĘCIA	SUMA PUNKTÓW	MINIMALNA LICZBA PUNKTÓW
--------------------	--------------	--------------------------

	(maksymalna)	
1.1.1	115	50
1.1.2	120	60
2.1.1	100	50
2.1.2	115	50
2.2.1	90	45
2.2.2	90	45
3.1.1	85/100	40/50
3.2.1	105	55
3.2.2	105	55
3.2.3	Projekt współpracy	Projekt współpracy

3. Procedura zmiany kryteriów wyboru

Obecnie obowiązująca wersja Lokalnych Kryteriów Wyboru Operacji została przygotowana przy współudziale partnerów społecznych oraz przyjęta w drodze uchwały Walnego Zebrania Członków VIII/04/15 oraz VIII/05/15. Nie wyklucza się konieczności zmiany kryteriów w trakcie realizacji LSR. Przyczyny takiej decyzji mogą wynikać zarówno ze zmian w obowiązującym LGD prawodawstwie, uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą, zmian środowiskowo – gospodarczych (zachodzących na obszarze), tempa osiągania wskaźników oraz realizacji celów LSR i innych, trudnych w tym momencie do przewidzenia, sytuacji.

Zmiany w Lokalnych Kryteriach Wyboru Operacji dokonuje się na wniosek. Wniosek może złożyć Zarząd lub Rada programowa. Wnioskowi należy nadać formę pisemną obejmującą propozycje zmian oraz ich uzasadnienie. Wniosek trafia do rozpatrzenia przez Zarząd LGD, który analizuje jego zasadność merytoryczną oraz uwarunkowania prawne. Pozytywne rozpatrzenie wniosku przez Zarząd skutkuje zamieszczeniem na stronie www.lgdgromnik.pl informacji o rozpoczęciu procedury zmiany LKWO wraz z propozycją zmiany. Mieszkańcy obszaru LGD mają prawo do zgłoszenia swoich uwag w terminie 14 dni od zamieszczenia informacji na stronie. Po upływie wskazanego terminu Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LGD Gromnik w wyniku dyskusji na zwołanym w tym celu posiedzeniu, podejmuje decyzję w formie Uchwały w sprawie zmian LKWO lub odrzuceniu proponowanych zmian. Proces zmiany kryteriów poprzedzony będzie ustaleniami z Samorządem Województwa Dolnośląskiego. Procedury wyboru operacji oraz kryteria wyboru będą udostępnione do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD oraz w Biurze LGD Gromnik. Dodatkowo LGD będzie upubliczniać ww. procedury dołączając je każdorazowo do dokumentacji konkursowej.

4. Innowacje w ramach LSR

Także cel przekrojowy PROW 2014 – 2020 odnoszący się do wzmacniania potencjału innowacyjnego został uwzględniony w LSR. Będzie on realizowany poprzez ulokowanie **innowacyjności** jako kryterium na podstawie którego przyznawane będą punkty preferencyjne. W tym kontekście innowacyjność znalazła się prawie we wszystkich przedsięwzięciach przewidzianych do realizacji w ramach LSR – zarówno w celach zorientowanych na rozwój lokalnych przedsiębiorstw, rozwój kapitału społecznego, jak i w przypadku działań zorientowanych na prowadzenie aktywnej promocji obszaru. Z tego względu, że innowacje dotyczą zarówno rozwoju gospodarczego, jak i społecznego w strategii uwzględniono dwie definicje innowacji. Pierwsza odnosi się do działalności przedsiębiorstw i/lub sektora publicznego (w przypadku projektów inwestycyjnych – tzw. twardych), druga natomiast do działalności zorientowanej na wzmacnianie kapitału ludzkiego oraz społecznego na obszarze LGD Gromnik. **Celem wprowadzania innowacji** w ramach LSR ma być: 1) wzmocnienie potencjału rozwojowego mikro i małych przedsiębiorstw oraz 2) wsparcie dla zmiany społecznej poprzez podniesienie atrakcyjności i trwałości projektów społecznych.

Innowacja gospodarcza oznacza wprowadzenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszanego procesu, nowej metody marketingu lub nowej metody organizacji w zakresie praktyk biznesowych, organizacji miejsca pracy bądź relacji ze środowiskiem zewnętrznym⁹. Na potrzeby realizacji LSR **wnioskodawcom proponuje się uwzględnianie** (jednego lub kilku) następujących **wymiarów innowacji**: (1) funkcyjny – zaspokajanie nowych, dotychczas nieujawnionych potrzeb; (2) przedmiotowy – wprowadzenie nowych przedmiotów/usług na miejsce dotychczas używanych/świadczonych; (3) procesowy – wprowadzenie nowych metod wytwarzania/świadczania, usprawniających produkcję/wytwarzanie; (4) organizacyjny – polepszanie organizacji pracy i produkcji, poprawa stanu bezpieczeństwa oraz ułatwianie człowiekowi wykonywania pracy; (5) marketingowy – zastosowanie nowej metody marketingowej, obejmującej znaczące zmiany w wyglądzie produktu, jego opakowaniu, pozycjonowaniu, promocji, polityce cenowej lub modelu biznesowym, wynikającej z nowej strategii marketingowej przedsiębiorstwa.

W obszarze innowacji gospodarczej/inwestycyjnej wnioskodawca – w opisie projektu – powinien wykazać znaczenie innowacji pod względem:

1. **ekonomicznym** – korzyści finansowe dla przedsiębiorstwa (inwestycji w przypadku jst),

⁹ OECD, Oslo Manual, *Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data*, 3rd Edition, OECD/Eurostat, Paris 2005

2. i/lub **organizacyjny** – korzyści pojawiające się wewnątrz organizacji – w zarządzaniu/funkcjonowaniu w ramach procesów organizacyjnych.

3. i/lub **konkurencyjności** – korzyści przyczyniające się do podniesienia konkurencyjności organizacji na rynku lokalnym i/lub ponadlokalnym.

Innowacja społeczna oznacza zastosowanie, w trakcie i/lub w wyniku realizacji projektu, takich rozwiązań, które równocześnie odpowiadać będą na zapotrzebowanie społeczne, jak i powodować zmianę (poprawę sytuacji) w danych grupach społecznych. Te rozwiązania mogą wiązać się z innowacyjnymi produktami, usługami bądź procesami, które umożliwiają **odmienne od dotychczasowego** rozwiązywanie problemów społecznych. Wnioskodawca przygotowując projekt, który będzie miał spełniać kryterium innowacyjności społecznej powinien wykazać co najmniej jeden jej aspekt:

1) innowacyjny **wymiar uczestnika** (nowa i/lub pomijana grupa docelowa), w kontekście grup docelowych zidentyfikowanych na obszarze,

2) i/lub innowacyjny **wymiar problemu** jaki dotyka określoną grupę docelową na obszarze LGD Gromnik,

3) i/lub innowacyjny **wymiar formy wsparcia** – odmienne od stosowanych dotychczas rozwiązań problemu.

4. Tryb i podstawowe zasady realizacji projektów w ramach LSR

W LSR realizowane będą projekty wybierane w trybie konkursowym oraz grantowe. Nie przewiduje się realizacji projektów kwalifikowanych jako operacje własne. Przedsięwzięcia mieszczące się w zakresie interwencji w przedsięwzięciach 1.1.1 oraz 1.1.2 będą realizowane trybem konkursowym. Pozostałe operacje będą realizowane w trybie grantowym – z wyłączeniem przedsięwzięcia 3.1.1, dla którego przewidziano tryb mieszany – konkursowy w zakresie oraz grantowy (w zależności od przedmiotu organizowanego konkursu). Wnioskodawcę, każdorazowo obowiązywać będą warunki określone w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. Wysokość udzielanej pomocy oraz poziom udzielanego dofinansowania uzależnione są od statusu wnioskodawcy i/lub wynikają z obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa i/lub ustaleń na poziomie LSR (Tabela 39). Rola jaką będzie pełniło LGD oraz jego kompetencje w zakresie obsługi wdrażania projektów jest zróżnicowana – uzależniona od sposobu realizacji projektów:

– w przypadku projektów wybieranych w trybie konkursowym LGD dokonuje oceny projektów, a następnie przekazuje dokumentację (wnioski) do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, gdzie podlegają dalszej procedurze;

– w przypadku projektów grantowych dokonuje oceny projektów, ich wyboru, zawarcia umowy z grantobiorcą, rozliczenia projektu, monitoringu i kontroli.

Tabela 39 Sposób i warunki wyboru operacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE	SPOSÓB WYBORU/REALIZACJI	WYSOKOŚĆ POMOCY	POZIOM DOFINANSOWANIA
1.1.1	KONKURS	75 000,00	ndt.
1.1.2	KONKURS	50 000,00 – 300 000,00	70%
2.1.1	GRANT	5 000,00 – 50 000,00	90 %
2.1.2	GRANT	5 000,00 – 50 000,00	90 %
2.2.1	GRANT	5 000,00 – 50 000,00	90 %
2.2.2	GRANT	5 000,00 – 50 000,00	90 %
3.1.1	KONKURS	minimalna 50 000,00	90 % JSFP 63,63%
	GRANT	5 000,00 – 50 000,00	90 %
3.2.1	GRANT	5 000,00 – 50 000,00	90 %
3.2.2	GRANT	5 000,00 – 50 000,00	90 %

Z uwagi na konieczność określenia w LSR demarkacji między Wdrażaniem **LSR a działaniem „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”**, z aplikowania o wsparcie w ramach operacji polegających na:

1) inwestycjach w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz 2) operacji z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego wykluczone są gminy i instytucje kultury dla których organizatorem jest jst., które jednocześnie aplikują o dofinansowanie tego samego projektu w ramach w/w operacji w zakresie działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”.

ROZDZIAŁ VII PLAN DZIAŁANIA

Plan działania przedstawia w jaki sposób osiągane będą wskaźniki dla celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć. Plan działania w formie tabelarycznej stanowi załącznik do LSR.

Działania prowadzone przez LGD będą mieć na celu realizację założeń LSR: celów i przedsięwzięć oraz określonych dla nich wskaźników. Terminowość ogłaszania naborów oraz wybór operacji będą założone tak aby uzyskać wymagane progi realizacji wskaźników produktu w następujących okresach: 2016 – 2018, 2019 – 2021 oraz 2022 – 2023. Przewiduje się, że większość efektów realizacji operacji będzie możliwa do określenia w drugim przedziale czasowym.

Planuje się zorganizowanie co najmniej jednego naboru w danym roku. Nabory wniosków uzupełniane będą stałym doradztwem oraz systematycznymi szkoleniami. Tematyka realizowanych działań będzie obwarowana aktualnym zapotrzebowaniem oraz trendami.

Wszystkie założenia określone w Planie działania są racjonalne i możliwe do osiągnięcia w przewidywanych okresach.

ROZDZIAŁ VIII BUDŻET LSR

Lokalna Strategia Rozwoju dla Ziemi Strzeleńskiej na lata 2016-2023 jest strategią wykorzystującą środki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Kwota wsparcia oraz wkład środków publicznych w jej realizację przedstawia budżet, stanowiący załącznik nr 4 do LSR.

Zgodnie z załączonym budżetem celów i przedsięwzięć połowa budżetu została przeznaczona na wsparcie operacji w zakresie rozwoju przedsiębiorczości tzn. premii na rozpoczynanie działalności gospodarczej oraz wsparcie rozwoju istniejących przedsiębiorstw. Duży udział w budżecie stanowią również działania skierowane na budowę kapitału społecznego oparte na przedsięwzięciach dotyczących wzrostu kompetencji mieszkańców oraz aktywizacji i integracji lokalnej. Uzupełniane są one wsparciem finansowym obejmującym operacje z zakresu niematerialnego i materialnego dziedzictwa lokalnego. W budżecie LGD uwzględniono także operacje oparte na lokalnych walorach, produktach oraz usługach, w tym w szczególności ich aktywną promocję. Równolegle założono ponadto środki finansowe na realizowanie projektów współpracy, stanowiące 2 % wysokości wsparcia z budżetu przeznaczonego na realizację działania 19.2.

Koszty bieżące LGD to przede wszystkim koszty związane z procesem wdrażania LSR, w tym koszty wynagrodzeń personelu, jak również utrzymania i wyposażenia biura LGD.

Natomiast koszty z grupy aktywizacji to koszty szkoleniowe, doradcze oraz informacyjno-promocyjne obejmujące wspieranie lokalnej społeczności w zakresie realizacji celów LSR. Kwotę kosztów bieżących określono na podstawie przepisów unijnych i krajowych. W planie finansowym LGD Gromnik uwzględniona została wielkość wkładu w podziale na wkład EFRROW, budżet państwa oraz wkład pochodzący od Beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych.

ROZDZIAŁ IX PLAN KOMUNIKACJI

Plan komunikacji Stowarzyszenia LGD Gromnik stanowi podstawę dla prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych przewidzianych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla Ziemi Strzeleńskiej na lata 2016-2023. Plan komunikacji LGD GROMNIK opracowany został na podstawie m.in. wyników badań ewaluacyjnych¹⁰, badań ankietowych przeprowadzonych w ramach procesu przygotowania LSR oraz konsultacji społecznych, które odbyły się we wszystkich gminach członkowskich, na obszarze całego powiatu strzeleńskiego. Pozyskane informacje zarówno leżały u podstaw jego opracowania, jak i posłużyły przygotowania materiału zgodnymi z oczekiwaniami odbiorców. Plan komunikacji przewiduje następujące **cele główne działań komunikacyjnych**:

- 1) Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości wykorzystania środków z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w tym instrumentu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS);
- 2) Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności beneficjentów w zakresie korzystania z pomocy dostępnej w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla Ziemi Strzeleńskiej na lata 2016-2023;
- 3) Informowanie mieszkańców obszaru LGD Gromnik o efektach realizacji LSR i jej wpływie na rozwój powiatu;
- 4) Wzmocnienie poziomu zaangażowania partnerów i mieszkańców w działalność LGD.

Wskazane cele główne realizowane będą poprzez **cele niższego rzędu – szczegółowe**:

Rozpowszechnianie informacji na temat nowego okresu programowania UE oraz LSR

- A. Rozpowszechnianie informacji na temat nowego okresu programowania: PROW 2014 – 2020 oraz LSR na lata 2016 – 2023
- B. Rozpowszechnianie informacji na temat LSR na lata 2016 – 2023 w tym działalności LGD, organizowanych inicjatywach oraz stanie realizacji LSR
- C. Rozwijanie zdolności podmiotów lokalnych do opracowywania, wdrażania i zarządzania projektami.
- D. Bieżące informowanie nt. wdrażania LSR

¹⁰ Badanie obszaru Lokalnej Grupy Działania Gromnik w zakresie efektywności działania Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Gromnik oraz stopnia wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju dla Ziemi Strzeleńskiej na lata 2008 – 2015, Strzelin, maj 2015.

- E. Prowadzenie bezpośredniej działalności informacyjnej
- F. Rozpowszechnienie informacji na temat efektów realizacji LSR na lata 2016 – 2023
- G. Weryfikacja jakości pomocy/informacji świadczonej przez LGD – pozyskanie informacji zwrotnej

Realizacja Planu komunikacji zostanie zapewniona poprzez szereg działań komunikacyjnych, wśród których można wskazać: organizację kampanii informacyjnych, zapewnienie informacji na temat bieżących działań LGD, organizację warsztatów/szkoleń, świadczenie doradztwa, bieżące raportowanie podejmowanej aktywności, planów, informacji programowych, wytycznych, badanie poziomu satysfakcji. W przypadku problemów z realizacją LSR (np. niskim zaangażowaniem w aplikowanie i/lub niską jakością aplikacji) uruchamiane będą dodatkowe działania komunikacyjne. Ich ilość i jakość będzie uzależniona od zidentyfikowanych problemów.

Na obszarze LGD Gromnik zidentyfikowano cztery kategorie docelowe (interesariuszy), a wśród nich segmenty (**grupy docelowe**), do których kierowany będzie przekaz. Będą to:

1. Opinia publiczna (segment: ogół mieszkańców obszaru);
2. Wnioskodawcy i potencjalni wnioskodawcy (segmenty: przedsiębiorcy, osoby zainteresowane uruchomieniem działalności gospodarczej, organizacje społeczne (w tym także sołectwa), instytucje pomocy społecznej, instytucje kultury/biblioteki, instytucje edukacyjne, jednostki samorządu terytorialnego)
3. Uczestnicy projektów i potencjalni uczestnicy projektów (segmenty: przedsiębiorcy, osoby defaworyzowane na lokalnym rynku pracy (bezrobotni i młodzi), organizacje społeczne, zagrożeni wykluczeniem społecznym – (seniorzy, młodzież do 24 r.ż.), społeczności lokalne, osoby indywidualne).
4. Członkowie Stowarzyszenia (segmenty: członkowie organów i pracownicy Biura LGD).

Poszczególne kategorie wymagają innego rodzaju wsparcia na poziomie komunikacyjnym. Innego rodzaju kanałów komunikacyjnych – w zależności od wieku, dostępu do nowych technologii, typu aktywności zawodowej, sytuacji rodzinnej, stylu życia i innych cech, które można przypisać poszczególnym segmentom. Z tego względu, w ramach prowadzonej komunikacji stosowane będą w jednym/podobnym czasie różnicowane środki przekazu.

Efektywność podejmowanych działań oraz zastosowanych środków poddawana będzie monitoringowi bieżącemu, a następnie przeglądowi w skali rocznej. System monitoringu oraz oceny Planu komunikacji został uwzględniony jako jeden z istotniejszych elementów bieżącej analizy związanej z wdrażaniem LSR. Zaprojektowany system oceny działań komunikacyjnych (por. rozdział i załącznik dot. monitoringu i ewaluacji LSR) uwzględnia udział interesariuszy (grup docelowych) – ich wpływ na kształtowanie/aktualizację/uszczegółowienie działań planowanych na kolejne lata. Z jednej strony ich wnioski/opinie będą zbierane na bieżąco (np. poprzez ocenę doradztwa czy organizowanych wydarzeń) z drugiej strony – w razie problemów z realizacją LSR, uruchamiane będą działania pozwalające zidentyfikować przyczyny niepowodzeń – w tym procesie przewiduje się angażowanie grup docelowych np. poprzez organizację fokusów i/lub zaangażowanie Panelu Obywatelskiego Gromnik.

Plan komunikacyjny (por. Załącznik nr 5) został opatrzony wskaźnikami produktu, wskazano w nim także zakres oddziaływania poszczególnych rodzajów aktywności informacyjnej. Ponadto, działania komunikacyjne opatrzone zostały wskaźnikami rezultatu, które zostały osadzone w matrycach celów i wskaźników (por. R V):

- 1) **W2.1.7** Udział osób pozytywnie oceniających wsparcie oferowane przez Biuro LGD (60%)
- 2) **W3.2.3** Udział mieszkańców rozpoznających LGD Gromnik oraz zakres oddziaływania LSR na obszar powiatu (40%)

Pierwszy odzwierciedla jakość pracy Biura LGD (w tym także organów LGD) przejawiającej się w świadczeniu doradztwa grupowego czy indywidualnego, zarówno na etapie zachęcania do udziału w naborach, przygotowywania aplikacji, jak i ich realizacji. Oceną objęte będą relacje zachodzące pomiędzy Biurem LGD a interesariuszami na wszystkich wskazanych etapach kooperacji. Drugi wskaźnik stanowi rezultat interwencji, o charakterze informacyjnym i promocyjnym, zmierzającej do popularyzacji zarówno samego LSR jak i efektów jego wdrażania, który przyczynią się do poprawy jakości życia. Wartością dodaną prowadzonej polityki informacyjnej (i mierzonej w zaproponowany sposób) będzie wzrost poziomu tożsamości lokalnej – pozytywnej identyfikacji miejsca zamieszkania oraz otoczenia w którym przychodzi mieszkańcom funkcjonować.

ROZDZIAŁ X ZINTEGROWANIE

1. Komplementarność LSR z opracowaniami rangi gminnej, powiatowej oraz ponadlokalnej

Niniejsza LSR wpisuje się w szereg działań/interwencji, które zostały zaplanowane do realizacji bezpośrednio i/lub pośrednio na obszarze objętym strategią – zarówno tych lokalnych, jak i powiatowych, regionalnych, krajowych czy ponadnarodowych. Ze względu na zakres przewidywanej interwencji najbardziej właściwe będzie odniesienie LSR do strategii krajowych czy wojewódzkich odnoszących się bądź to do planów strategicznych o ogólnym charakterze obowiązujących w województwie, powiecie czy poszczególnych gminach jak również strategii dotyczących problemów społecznych.

LSR wpisuje się w ogólnoeuropejski dokument jakim jest strategia **Europa 2020**, która pomóc skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi. Interwencja zaplanowana w ramach LSR (we wszystkich celach ogólnych), wpisuje się w następujące cele nadrzędne: zatrudnienie, integracja społeczna i walka z ubóstwem oraz w następujące inicjatywy przewodnie: innowacje, zatrudnienie, młodzież, ubóstwo i oszczędne gospodarowanie zasobami.

LSR jest komplementarna ze **Strategią Rozwoju Kraju 2020**, która zakłada w Celu II.3 zwiększenie innowacyjności gospodarki – w LSR premiowane będą operacje uwzględniające wdrażanie rozwiązań innowacyjnych. Ponadto spójność dotyczy Celu II 4 Rozwój kapitału ludzkiego – poprzez wdrażanie przedsięwzięć 1.1.1., 1.1.2 oraz 2.1.1. Cel II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko – tutaj istotna będzie interwencja w zakresie premiowania operacji przewidujących inwestycje w zakresie po-

zytywnie wpływające na środowisko naturalne oraz przeciwdziałające zmianom klimatu; Cel III.1 Integracja społeczna będzie realizowany poprzez działania mające na celu wzmocnienie aktywności i włączenia społecznego na obszarze LGD Gromnik (cel szczegółowy 2.1) oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej (2.2)

Ze względu na przewidziane w LSR źródło finansowania oraz fakt, iż podejście LEADER osadzone było we wsparciu z funduszy europejskich dedykowanych obszarom wiejskim, podstawowym programem do którego należy się odnieść jest **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020**, który w ramach Poddziałania: Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, wprowadził ramy interwencji w ramach LSR – przez co strategię LGD scalają istniejące na swoich obszarach problemy z możliwym wsparciem. Ponadto PROW 2014 – 2020 nakłada na LGD obowiązek uwzględnienia działań mieszczących się w ramach tzw. celów przekrojowych, którymi są: ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność. Niniejsza LSR jest komplementarna ze wskazanymi kierunkami rozwoju – zarówno operacje wzmacniające poziom gospodarczy (cel szczegółowy 1.1) jak i jakość ogólnie dostępnej infrastruktury publicznej premiowały będą wszystkie trzy wskazane w PROW cele przekrojowe. Ponadto, w związku ze zidentyfikowanym problemem niskiej świadomości ekologicznej (przewidywanej jako obszar interwencji w przepisach wykonawczych), realizowane będą operacje/granty wzmacniające potencjał obszaru.

LSR jest komplementarna ze **Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020** – zachodzi tutaj powiązanie takimi priorytetami rozwoju jak: Cel 3: Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP; Cel 6: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników, które przede wszystkim realizowane będą w ramach przedsięwzięć 1.1.1 oraz 1.1.2. Cel 7 strategii wojewódzkiej (Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia) jest spójny z celami ogólnymi 2 i 3, które przewidują rozwój kapitału społecznego oraz wzrost atrakcyjności obszaru i poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej.

LSR jest spójny z zapisami **RPO Województwa Dolnośląskiego 2014 – 2020**. Przede wszystkim wpisuje się w następujące Priorytety inwestycyjne:

1.2 Innowacyjne przedsiębiorstwa – poprzez premiowanie wdrażania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorców (przedsięwzięcia 1.1.1; 1.1.2). Te same przedsięwzięcia realizowały będą kierunki wsparcia przewidziane w Priorytetach inwestycyjnych RPO: 1.3 Rozwój przedsiębiorczości oraz 1.5 Rozwój produktów i usług MŚP – jakkolwiek w odniesieniu do mikro i małych przedsiębiorstw.

4.3 Dziedzictwo kulturowe (Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego) – poprzez realizację przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 2.1 oraz 2.2.

6.1 Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprzez realizację przedsięwzięć w ramach celu ogólnego nr 3 w wyniku czego nastąpi włączenie społeczne poprzez lepszy dostęp do usług turystycznych, rekreacyjnych i kulturalnych.

8.1 (PI 8.i) Zapewnianie dostępu do zatrudnienia oraz 8.2 (PI 8.iii) Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie miejsc pracy – wskazane priorytety inwestycyjne znajdują swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w realizacji Przedsięwzięć 1.1.1 i 1.1.2. – poprzez zwiększenie dostępu do zatrudnienia dla osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy, promowanie pracy na własny rachunek, przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw.

8.4 (PI 8.v) Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian oraz 8.4.1. Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorców sektora MMŚP, są spójne z interwencją przewidzianą w ramach przedsięwzięć 1.1.1 i 1.1.2.

9.1 (PI 9.i) Aktywna integracja - to priorytet, który realizowany będzie poprzez wdrażania celu ogólnego nr 2 zorientowanego na wzmocnienie aktywności i włączenia społecznego na obszarze LGD Gromnik oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej.

Niniejsza LSR jest spójna z **Dolnośląską Strategią Integracji Społecznej na lata 2014 – 2020**, z następującymi priorytetami tego dokumentu: P.2. Rozwój usług społecznych mających na celu wsparcie osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym; P.5: Aktywne starzenie się; P.6: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu osób niepełnosprawnych; P.9: Wsparcie idei społeczeństwa obywatelskiego; P.10: Pobudzanie i promowanie innowacji w obszarze polityki społecznej. Ze wskazanymi priorytetami korelują cele szczegółowe wytyczone w ramach celu ogólnego nr 2. Zakładają bowiem podniesienie kompetencji indywidualnych i społecznych mieszkańców oraz organizacji sektora pozarządowego, działania nastawione na integrację i aktywizację społeczną mieszkańców, ochronę lokalnego dziedzictwa. Także inwestycje podejmowane w ramach celu ogólnego nr 3 wzmocnią integrację społeczną na poziomie rozwoju infrastruktury sprzyjające aktywności społecznej.

LSR obszaru LGD Gromnik jest komplementarna ze **Strategią Rozwoju Powiatu Strzelińskiego na lata 2008 – 2018**, która na poziomie operacyjnych celów rozwojowych przewiduje realizację takich kierunków rozwoju jak: Aktywne wsparcie rodzin dysfunkcyjnych oraz osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem; Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu; Aktywizacja sektora organizacji pozarządowych; Aktywizacja bezrobotnych w oparciu o rozwój przedsiębiorczości i sprawny system szkoleń zawodowych; Edukacja regionalna; Tworzenie warunków dla rozwoju infrastruktury turystycznej i produktów turystycznych. W tak zarysowane cele operacyjne wpisują się niemal wszystkie przedsięwzięcia wytyczone w ramach LSR – rozwój przedsiębiorczości na obszarze, wzmocnienie włączenia społecznego (ze szczególnym uwzględnieniem środowisk defaworyzowanych społecznie), kształtowanie postaw pro środowiskowych, rozwój infrastruktury turystycznej.

Niniejsza strategia wpisuje się także w **Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Strzelińskiego na lata 2014 – 2020**. W szczególności w Priorytet I: Aktywizacja zawodowa i przeciwdziałanie bezrobociu oraz Priorytet II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych oraz poprawa ich życia. Interwencja w ramach LSR przewiduje z jednej strony wsparcie przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy, specjalnie premiowane w odniesieniu do osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (cel ogólny nr 1), z drugiej zaś przewiduje się premiowanie wsparcia dla podmiotów uruchamiających bądź rozwijających działalność na rzecz osób zależnych. Także działania realizowane w ramach celu ogólnego 2 będą sprzyjały rozwojowi aktywności społecznej wskazanych w strategii powiatowej kategorii mieszkańców.

LSR jest komplementarna ze strategiami obowiązującymi w gminach wchodzących w skład partnerstwa. Dotyczy to w głównej mierze strategii ogólnych (tzw. strategię „matki”), które wytyczają ogólne kierunki rozwoju – obejmujące szerokie spektrum działania samorządów. Drugim istotnym dokumentem okazały się lokalne strategię dotyczące rozwiązywania problemów społecznych. W przeprowadzonej analizie (Tabela 40) uwzględniono 9 dokumentów obowiązujących w poszczególnych gminach obszaru LGD Gromnik:

1. Strategia Rozwoju Gminy Kondratowice na lata 2000-2015
2. Strategia Rozwoju Gminy Borów na lata 2006-2016
3. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Strzelin na lata 2000-2015
4. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wiązów na lata 2008-2015
5. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Borów na lata 2014-2018
6. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Strzelin na lata 2010-2015
7. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przeworno na lata 2008-2020
8. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Wiązów na lata 2015-2020
9. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kondratowice na lata 2014-2020

Komplementarność LSR ze wskazanymi dokumentami strategicznymi została przeprowadzona z uwzględnieniem poziomu celów szczegółowych. Okazuje się, że wytyczone cele ogólne i szczegółowe są spójne z priorytetami rozwojowymi określonymi w planach strategicznych poszczególnych jednostek terytorialnych – odnosi się to zarówno do poziomu planowania ogólnego, jak i w wymiarze rozwiązywania problemów społecznych.

Tabela 40 Schemat komplementarności celów szczegółowych LSR z wybranymi strategiami obowiązującymi w gminach obszaru LGD Gromnik

RODZAJ STRATEGII GMINA CELE SZCZEGÓŁOWE LSR	STRATEGIA ROZWOJU GMINY					STRATEGIA ROZWIĄZYWA- NIA PROBLEMÓW SPOŁECZ- NYCH				
	BORÓW	KONDRATO- WICE	PRZEWORNO	STRZELIN	WIAZÓW	BORÓW	KONDRATO- WICE	PRZEWORNO	STRZELIN	WIAZÓW
1.1 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA OBSZARZE LGD GROMNIK	X	X	bd	X	X		X	X	X	X
2.1 WZMOCNIENIE AKTYWNOŚCI I WŁACZENIA SPOŁECZNEGO NA OBSZARZE LGD GROMNIK	X	X	bd		X	X	X	X	X	X
2.2 WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ NA OBSZARZE LGD GROMNIK	X	X	bd		X					
3.1 ROZWÓJ POTENCJAŁU ORAZ STANDARDU INFRASTRUKTURY NA OBSZARZE LGD GROMNIK	X	X	bd	X	X				X	
3.2 AKTYWNA PROMOCJA OBSZARU LGD GROMNIK i JEGO WALORÓW		X	bd	X			X			

Źródło: opracowanie własne

2. Zintegrowany charakter LSR

Niniejsza strategia ma wymiar zintegrowany, co przejawia się na pięciu płaszczyznach: sektorowej, wewnątrzsektorowej, zasobów, obszaru oraz funkcji. Pierwsza płaszczyzna – **integracja sektorowa** – leży u podstaw funkcjonowania LGD, które powołane zostało z intencją współpracy sektora publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Taka sytuacja znajduje swoje przełożenie na reprezentatywność sektorów w strukturze Stowarzyszenia, jak i na poziom podejmowania decyzji w odniesieniu do realizowanych w ramach LSR przedsięwzięć, operacji, projektów czy grantów. W wymiarze operacyjnym integracja sektorów znajduje swój bezpośredni wyraz na poziomie kryteriów wyboru operacji/grantów, gdzie przewidziano premiowanie takich projektów, które będą w przewidywały podpisanie umowy partnerstwa – dotyczy to w szczególności przedsięwzięć: 2.1.1; 2.2.1; 2.2.2.

Integracja wewnątrz sektorów będzie wdrażana w ramach działań przewidzianych do realizacji w ramach celu szczegółowego 2.1.1 gdzie wartością dodaną wsparcia dedykowanego organizacjom pozarządowych (w zakresie ich profesjonalizacji) będzie promowanie działań sieciowanych pomiędzy podmiotami trzeciego sektora. Integracja wewnątrz sektorów będzie również realizowana operacjami w zakresie promocji, tam – w celu szczegółowym 3.2 – realizowane będą projekty, których założeniem będzie promowanie wspólnego dorobku/oferty. Ten sam cel pozwoli realizować operacje **integrujące branże**, szczególnie, że w tym obszarze przewidziano dodatkowe punkty w ramach lokalnych kryteriów wyboru (projekty z zakresu promocji/współpracy co najmniej 3 branż działalności gospodarczej). Integracja branż ma na celu stworzenie/prezentację spójnej oferty (komercyjnej i/lub publicznej), opartej o walory lokalne, która będzie uwzględniała działalność prowadzoną w różnych obszarach gospodarczych. Realizacja tego rodzaju integracji może się wiązać np. z promowaniem oferty noclegowej, gastronomicznej oraz rolnictwa czy wytwórczości (produktach lokalnych) bazującej na zasobach lokalnych.

Integracja zasobów znajdzie swoje odzwierciedlenie we wszystkich przewidzianych do realizacji celach ogólnych. W celu ogólnym nr 1, którego intencją jest rozwój potencjału gospodarczego w oparciu o walory i zasoby lokalne obszaru LGD Gromnik, akcentuje się wykorzystanie potencjału endogenicznego (materialnego i niematerialnego) mającego swoje źródło na terenie powiatu strzelińskiego. Zarówno więc zasoby naturalne, ludzkie jak i wiedza/doświadczenie skumulowane na tym obszarze stanowiły będą podstawę do rozwoju przedsiębiorczości. Także wymiar grup docelowych (defaworyzowanych) uwzględnionych w niniejszej strategii stanowi przejaw integracji zasobów ze względu na umożliwienie korzystania ze wsparcia osobom zamieszkującym ten teren oraz takim które zarówno zamieszkują obszar jak też prowadzą tutaj własne przedsiębiorstwo.

W celu ogólnym nr 2 integracja zasobów przejawiała się będzie w interwencji skierowanej na wsparcie zasobów społecznych, jak i ludzkich (w aspekcie przewidzianym w przedsięwzięciach: 2.1.1. oraz 2.1.2.). W ramach tego samego celu szczegółowego wspierany – a zarazem także integrowany – będzie potencjał zasobów kulturowych obszaru, którego zachowanie ma szczególnie istotne znaczenie dla wzmacniania tożsamości lokalnej. W celu ogólnym nr 3, zorientowanym na podniesienie atrakcyjności oraz jakości życia mieszkańców integracja zasobów przejawiała się będzie przede wszystkim w odniesieniu do celu szczegółowego 3.2 przewidującego aktywną promocję lokalnych produktów, usług oraz walorów (zasobów krajobrazowych, kulturowych, historycznych). Aby promocja była skuteczna oraz efektywna nieodzownym jest wykorzystanie tych zasobów, które już istnieją i są łatwe do eksploatacji. Wartość wzmacniającą integrację zasobów będzie miał projekt współpracy (przedsięwzięcie 3.2.3), który przede wszystkim w oparciu o lokalne zasoby krajobrazowe, kulturowe oraz historyczne, w tym także dziedzictwo wiejskie, komunikuje otoczeniu (wewnętrznemu i zewnętrznemu) o potencjale obszaru.

Integracja obszaru wystąpi dzięki operacjom realizowanym w ramach celu szczegółowego 3.1, który zakłada poprawę jakości i dostępności do publicznie dostępnej, niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej czy kulturalnej. Ze względu na fakt ogólnej dostępności owej infrastruktury, zwiększenie jej ilości nastąpi intensyfikacja relacji pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości i gmin. Integracja obszaru wzmocniona zostanie poprzez zastosowanie lokalnych kryteriów wyboru, które premiowały będą realizację inwestycji/projektów w miejscowościach najmniejszych (do 5 tys. mieszkańców). Także na poziomie społecznym nastąpi integracja obszaru – sprzyjały temu będą operacje przewidywane do realizacji w ramach celu ogólnego nr 2, które przewidują integrację i aktywizację mieszkańców (w tym także grup defaworyzowanych w aspekcie społecznym). Także wzmacnianie tożsamości lokalnej na obszarze LGD Gromnik przyczyni się do integracji społecznej obszaru – ze względu na wzmacnianie identyfikacji lokalnej w oparciu o lokalne zasoby dziedzictwa materialnego i niematerialnego (cel szczegółowy 2.2). Integrację obszaru wspierał będzie komponent strategii dotyczący aktywnej promocji (cel szczegółowy 3.2), ze względu na wzmacnianie pozytywnego wizerunku obszaru wśród mieszkańców jak i komunikowanie o obszarze na zewnątrz. Ten wymiar integracji zostanie wzmocniony na poziomie lokalnych kryteriów wyboru, które premiowały będą takie operacje, które w zawartym przekazie uwzględniały będą ofertę/potencjał występujący w więcej jak jednej gminie.

Integracja funkcji będzie miała charakter wielowymiarowy. Wymiar środowiskowy zapewni realizacja celów przekrojowych PROW 2015 – 2022 – ochrona środowiska oraz zmiany klimatyczne. Realizacja tych celów została zapewniona poprzez system premiowania (w lokalnych kryteriach wyboru) inwestycji realizowanych z wykorzystaniem pomocy w ramach LSR. Zarówno sektor gospodarczy, jak i publiczny będzie mógł zdobyć dodatkowe punkty w związku z realizacją wskazanego rodzaju inwestycji. Tym samym realizacja celu ogólnego 1 jak i celu szczegółowego 3.1, przyczynią się do integracji (wewnętrznej) funkcji środowiskowej. Działaniem o wymiarze horyzontalnym będzie kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa w przedsięwzięciach o wymiarze społecznym (cel ogólny 2), jak i nakierowanych na aktywną promocję (cel szczegółowy 3.2). Tam premiowane będą operacje zakładające tematykę świadomości ekologicznej. Ze względu na fakt nadania kwestiom środowiskowym wymiaru horyzontalnego, znajdują one swoje zastosowanie w celach społecznym oraz gospodarczym – co zapewni integrację różnych funkcji (ich równoważenie).

Niniejsza **strategia ma charakter zrównoważony**¹¹ ponieważ zakresem swojej interwencji wychodzi zarówno naprzeciw problemom, jakie dotyczą społeczeństwo zamieszkujące obszar, funkcjonujący tutaj sektor gospodarczy, jak i środowisko. Wytyczone w strategii cele realizują wyrażone w konsultacjach problemy i potrzeby, mające swoje podłoże w nieporadności zawodowej czy życiowej. Jednocześnie wsparcie dedykowane jest sferze gospodarczej – jednak w wymiarze, który nie eksploatuje nadmiernie środowiska, ponieważ podmiotami do których kierowane będzie wsparcie to mikro i małe przedsiębiorstwa – podmioty, które rzadko uruchamiają działalność wywołującą negatywną presję na środowisko. Dodatkowo samo środowisko zostanie wsparte poprzez interwencję, która promowała będzie inwestycję w jego ochronę, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Szczególny rodzaj integracji – realizowanej w oparciu o **sekwencję podejmowanej interwencji** – nastąpi w ramach celu szczegółowego 1.1. W ramach wskazanego celu szczegółowego realizowane będą działania zakładające spójne i kompleksowe operacje, przewidujące wykorzystanie zróżnicowanych metod wsparcia grup docelowych, wymagających zaangażowania zróżnicowanego grona sektorów i partnerów. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1, w pierwszej kolejności, uruchomiona zostanie pomoc obejmująca szkolenia grup docelowych (w tym defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy), następnie osoby zainteresowane podjęciem działalności gospodarczej otrzymają pomoc w postaci doradztwa. Finałnym elementem zaplanowanej interwencji będzie udzielenie pomocy finansowej na uruchomienie działalności gospodarczej. Także w ramach przedsięwzięcia 1.1.2 obowiązywała będzie podobna sekwencja działań uruchamianych w ramach interwencji LSR.

ROZDZIAŁ XI MONITORING I EWALUACJA

Zasady i sposób dokonywania monitoringu LSR

¹¹ Jak budować program ekorozwoju w gminie wiejskiej. Agenda 21, Tom IV, red. T. Borys, Jelenia Góra – Legnica 1998.

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Prawidłowe zarządzanie LSR wymaga systematycznej analizy, takich elementów jak:

- procesu wdrażania dokumentu
- postępu prowadzonych działań w szczególności w odniesieniu do założonych celów
- funkcjonowania LGD
- wskaźników oraz wydatkowanych środków finansowych

w celu wykazania postępów lub ewentualnych nieprawidłowości, ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn tych nieprawidłowości.

Działania prowadzone w ramach monitoringu obejmować będą analizę:

1. osiąganych wskaźników w nawiązaniu do operacji i przedsięwzięć,
2. liczby zrealizowanych operacji i wykorzystanych środków budżetu LSR,
3. funkcjonowania Biura i Organów LGD, w tym:
  - Rocznych planów pracy organów (przygotowywane zgodnie z założeniami statutowymi);
  - Rocznych planów pracy LGD przygotowywanych na każdy kolejny rok, określających przewidziane do realizacji w danym roku zadania (np. harmonogram naborów, zasady naborów, interpretacje dotyczące zasad oceny projektów/grantów, itp.)
  - Planu komunikacyjnego LSR.

Narzędziami w procesie **monitoringu**, weryfikującymi tempo, kierunek oraz rezultaty wdrażania strategii będą:

- roczne sprawozdanie dotyczące Beneficjentów operacji zawierające opis i termin wykonywanych zadań ze wskazaniem osiągniętych wskaźników, w razie konieczności (zaistniałych nieprawidłowości) przewiduje się skrócenie okresu raportowania;
- roczne sprawozdanie z realizacji celów i przedsięwzięć zawartych w LSR przygotowane przez biuro LGD;
- kontrole na miejscu weryfikujące postęp prac i rezultatów, analizę dokumentów;
- badania ankietowe;
- bezpośrednie spotkania i konsultacje.

Uzyskane w procesie monitoringu informacje poddane zostaną corocznej (w razie potrzeby w krótszym okresie) ocenie przez Zarząd LGD a następnie przez Walne Zgromadzenie. Jednocześnie zgromadzone dane stanowią będą podstawę działań aktualizacyjnych, niezbędnych z uwagi na prawidłowość wdrażania LSR.

Zasady i sposób dokonywania oceny ewaluacji LSR

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu, działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia. Jednym z głównych celów ewaluacji jest ocena rzeczywistych lub spodziewanych efektów realizacji danej interwencji publicznej. Ewaluacja jest zatem próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły efekty.

Na potrzeby Strategii określamy, że ewaluacja własna to proces oceny efektywności realizowanej w ramach LSR interwencji, w tym funkcjonowania LGD, w celu identyfikacji ewentualnych nieprawidłowości i określenia sposobów doskonalenia prowadzonych działań. Ewaluacja prowadzona będzie w odniesieniu do operacji, przedsięwzięć oraz celów, jak również dotyczyć będzie samej LGD z uwzględnieniem: funkcjonowania Biura, organów LGD, przepływu informacji, efektywności stosowanych procedur i sprawności podejmowania decyzji.

Proces ewaluacji przebiegać będzie przy uwzględnieniu następujących **kryteriów**:

1. **Trafność**/odpowiedniość – czy cele interwencji były zgodne z zakładanymi potrzebami grup docelowych?
2. **Efektywność**/wydajność – czy założone cele zostały osiągnięte najtańszym kosztem?
3. **Skuteczności** – czy efekt, który osiągnięto jest tym, który planowano osiągnąć?
4. **Użyteczności** – czy interwencja spełniła oczekiwania adresatów?
5. **Trwałości** – czy osiągnięte efekty interwencji mają trwały charakter?

W procesie ewaluacji LSR i funkcjonowania LGD uwzględniony zostanie udział społeczności lokalnej oraz Beneficjentów projektu, ze szczególnym uwzględnieniem grup szczególnie istotnych w procesie realizacji LSR. Działania o wymiarze ewaluacyjnym znajdować się będą w kompetencji Zarządu, z uwzględnieniem powierzenia oceny ekspertom zewnętrznym w celu przeprowadzenia niezależnej i obiektywnej analizy sytuacji.

Ze względu na długofalowy okres działalności LGD i wdrażania LSR zakłada się przeprowadzenie ewaluacji :

Mid-term – przeprowadzonej w trakcie realizacji Strategii, w celu oceny przebiegu realizacji i identyfikacji trudności.

Ewaluacja *mid-term* będzie prowadzona w oparciu o ankietę ewaluacyjną, która będzie odnosić się do oceny zaplanowanych i realizowanych w danym okresie przedsięwzięć wynikających z celów ogólnych i celów szczegółowych Strategii. Dodatkowym źródłem informacji o zakresie realizacji planowanych celów będą wszelkiego rodzaju zapisy z dokumentacji związanej z realizowaną Strategią – w szczególności dokumentacja prowadzona na potrzeby monitoringu, ale także wszelkie zgłaszane przez otoczenia sygnały dotyczące pozytywnych lub negatywnych ocen wdrażania LSR (np.: opinie społeczności lokalnej zgłaszane za pośrednictwem strony internetowej, w tym opinie w zakresie upublicznienia planów działania itp.). Ewaluacja *mid-term* jest narzędziem pozwalającym na weryfikację i ewentualną zmianę prowadzonych działań, których realizacja nie przyczynia się do osiągnięcia założonych w Strategii celów szczegółowych, a w konsekwencji celów ogólnych. Ocena na tym etapie będzie zamknięta (ona będzie

przeprowadzona 1x) raportem o potrzebie/braku potrzeby rewizji, bądź zmian w procesie wdrażania LSR, w tym: czasu wykonania, etapowania, wielkości nakładów finansowych, sposobu organizacji prac i.in.

Ex – post – ewaluacja dokonywana po zakończeniu realizacji Strategii. Jej celem jest określenie trafności, efektywności, skuteczności, użyteczności i trwałości interwencji przewidzianej do realizacji w ramach LSR.

Procedura obejmująca metody zbierania oraz analizy i oceny danych odnoszących się do badanych zagadnień zamieszczona została jako Załącznik nr 2 do niniejszej strategii.

ROZDZIAŁ XII STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

W celu ustalenia potrzeby przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko dla *Lokalne Strategie Rozwoju na lata 2016 – 2023 dla Ziemi Strzelińskiej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gromnik*, skierowano wniosek do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu z prośbą o zajęcie stanowiska w związku z zamiarem odstąpienia od przeprowadzenia SOOŚ. Pismo zostało przygotowane w nawiązaniu do art. 57 ust. 1 pkt. 2 w związku z art. 48 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1235) i zostało opatrzone analizą uzasadniającą brak negatywnego oddziaływania zaprojektowanej w LSR interwencji.

Analiza zakresu planowanych działań w ramach wyznaczonych przez LSR pozwoliła ustalić, że nie zachodzą okoliczności do przeprowadzenia SOOŚ, tym bardziej, że działania w ramach Strategii nie będą powodować znaczących oddziaływań na obszary Natura 2000 oraz inne obszary chronione. **Analiza celów** ogólnych i szczegółowych (oraz przypisanych do nich przedsięwzięć), pozwoliła ocenić, iż żadne z zaproponowanych działań, nie powinno kwalifikować się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w § 2 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Nie dopatrzone się również oddziaływania ponadgranicznego ze względu na usytuowanie obszaru Gromnik. Analiza komplementarności LSR z innymi dokumentami strategicznymi (krajowymi, wojewódzkimi), na potrzeby których przygotowano SOOŚ wskazuje, iż oddziaływanie nie będzie występowało.

WYKORZYSTANA LITERATURA

1. *Dobre rządzenie w gminach małych. Empiryczny wymiar nowego paradygmatu rozwoju*, red. Katarzyna Kobielska, A. Lisowska, Bydgoszcz 2014.
2. T. Domański, *Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego gminy*, Warszawa 1999.
3. *Standardy dobrego rządzenia w gminach małych. Teoria i praktyka*, red. A. Lisowska, K. Kobielska, Bydgoszcz 2013.
4. *Jak lokalnie budować dobro wspólne? Poradnik dla działających lokalnie. Nowa strategia animacji społeczności lokalnych*, opracowanie zbiorowe, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Warszawa 2009.
5. *Planowanie strategiczne: poradnik dla pracowników administracji publicznej*, W. Dziemianowicz [et. al.], Warszawa 2012.
6. H. Gawroński, *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Warszawa 2010.
7. *Realizacja celów przekrojowych – środowisko, przeciwdziałanie zmianom klimatu, przystosowanie się do zmian klimatu – w ramach działań inwestycyjnych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*, Instytut Technologiczno – Przyrodniczy Oddział Warszawa, listopad 2014, opracowanie przygotowane na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
8. J. Schindler, *Kulturowe uwarunkowania procesów aktywizacyjnych*, Wrocław 2014.
9. *Strategia rozwoju gminy wiejskiej*, red. M. Kłodziński, C. Siekierski, Warszawa 1997.
10. P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002.
11. B. Turowski, M. Zawicki, *Funkcje, etapy, metody i narzędzia ewaluacji*, [w:] *Ewaluacja funduszy strukturalnych – perspektywa regionalna*, red. S. Mazur, Kraków 2007.
12. *Wdrażanie strategii rozwoju miasta*, red. M. Czornik, Katowice 2003.
13. *W poszukiwaniu strategii pobudzania oddolnego rozwoju społeczności wiejskich*, red. T. Kaźmierczak, Warszawa 2008.
14. *Wspólna lista wskaźników kluczowych 2014 – 2020 - EFS*
15. *Zarządzanie strategiczne rozwojem lokalnym i regionalnym*, red. A. Klasik, F. Kuźnik, Katowice 2001.

Spis tabel

Tabela 1 Ludność obszaru LGD Gromnik	4
Tabela 2 Charakterystyka podstawowych dokumentów określających zasady funkcjonowania LGD Gromnik	6
Tabela 3 Partycypacyjne metody konsultacji.....	9
Tabela 4 System planowania wdrażania LSR w ujęciu rocznych planów pracy, uwzględniający elementy partycypacji społecznej	11
Tabela 5 Metody partycypacyjne oraz grupy docelowe angażowane na poszczególnych etapach prac nad LSR oraz nad wdrażaniem LSR	11
Tabela 6 Współczynnik salda migracji osób w wieku produkcyjnym w powiecie strzelińskim	13
Tabela 7 Kategorie interesariuszy zaangażowanych w realizację LSR, ich rola oraz skala wpływu	13
Tabela 8 Zestawienie podmiotów zarejestrowanych w REGON oraz wskaźnik podmiotów zarejestrowanych na 10 tys. ludności , w latach 2010 – 2014, w gminach obszaru	14
Tabela 9 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w latach 2010 – 2014 w gminach obszaru	14
Tabela 10 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %)	15
Tabela 11 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie rozwoju gospodarczego obszaru, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej.....	16
Tabela 12 Pracujący na 1000 ludności w gminach obszaru LGD Gromnik.....	16
Tabela 13 Stopa bezrobocia w powiecie strzelińskim (w %), w wybranych latach	17
Tabela 14 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności, w podziale na płeć, w wybranych latach (w %).....	17
Tabela 15 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie rynku pracy obszaru, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej	18
Tabela 16 Wskaźniki dotyczące funkcjonujących na terenie powiatu strzelińskiego organizacji pozarządowych	19
Tabela 17 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie funkcjonowania sektora społecznego, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej.....	19
Tabela 18 Osoby niepełnosprawne w powiecie strzelińskim (na podstawie spisu powszechnego 2011)	21
Tabela 19 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie problemów społecznych, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej	22
Tabela 20 Udział lasów, powierzchni wód, terenów zurbanizowanych oraz gruntów rolnych w ogólnej powierzchni obszaru (w %)	22
Tabela 21 Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem (w %)	23
Tabela 22 Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (w %)	23
Tabela 23 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	23
Tabela 24 Korzystający z instalacji sieciowych w % ogółu ludności.....	23
Tabela 25 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie infrastruktury i przestrzeni, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej	24
Tabela 26 Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie poszczególnych gmin powiatu strzelińskiego	24
Tabela 27 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie istniejącego dziedzictwa kulturowego, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej.....	25
Tabela 28 Miejsca noclegowe, udzielone noclegi oraz korzystający z noclegów na 1000 ludności w powiecie strzelińskim.....	26
Tabela 29 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie istniejącego potencjału turystycznego, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej.....	28
Tabela 30 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie produktów lokalnych obszaru, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej.....	28
Tabela 31 Wnioski dotyczące głównych problemów i zasobów, w zakresie rolnictwa, zidentyfikowanych podczas przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej	29
Tabela 32 Sfera społeczna w tym dziedzictwo kulturowe i historyczne.....	30
Tabela 33 Gospodarka w tym kapitał ludzki	31
Tabela 34 Środowisko naturalne w tym potencjał turystyczny	34
Tabela 35 Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników.....	39
Tabela 36 Matryca celów, przedsięwzięć oraz odpowiadających im wskaźników	40

Tabela 37 Zestawienie Lokalnych Kryteriów Wyboru Operacji w ramach LSR	50
Tabela 38 Punktacja w ramach poszczególnych przedsięwzięć	53
Tabela 39 Sposób i warunki wyboru operacji	55
Tabela 40 Schemat komplementarności celów szczegółowych LSR z wybranymi strategiami obowiązującymi w gminach obszaru LGD Gromnik	59

Procedura Aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju

Cel procedury:

Celem procedury jest dostosowanie zapisów Lokalnej Strategii Rozwoju do wymogów prawnych, korekta zapisów wynikająca z ewaluacji wdrażania LSR oraz aktualizacja danych dotyczących obszaru.

LSR musi być okresowo weryfikowana i, w razie potrzeby, aktualizowana, by współgrała z istniejącą sytuacją społeczno – gospodarczą obszaru LGD Gromnik oraz zidentyfikowanymi problemami.

Przebieg procedury:

1. Wszyscy członkowie LGD, a także mieszkańcy obszaru mają możliwość składania wniosków, uwag i propozycji zmian w zapisach Lokalnej Strategii Rozwoju. Analiza zgłaszanych do LGD potrzeb zmian dokonywana jest przez pracowników Biura i Zarząd Stowarzyszenia.
2. Zgłaszanie wniosków o zmianę zapisów w LSR następuje poprzez stronę internetową LGD Gromnik oraz w Biurze LGD
3. Analiza otoczenia prawnego związanego z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR dokonywana jest przez pracowników Biura i Zarząd.
Ewaluacja wdrażania LSR dokonywana jest przez Zarząd i Biuro LGD, którzy przygotowują Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Zarząd może również zlecić analizę związaną z koniecznością aktualizacji dokumentów Stowarzyszenia ekspertom zewnętrznym
4. Biuro LGD na polecenie Zarządu dokonuje analizy uwag i naniesienia ich w Lokalnej Strategii Rozwoju, przygotowuje projekty uchwał dotyczące zmian w zapisach Lokalnej Strategii Rozwoju na Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia (aktualizacja LSR powinna być dokonywana w miarę potrzeb na Walnym Zebraniu Członków. Modyfikowane także powinny być załączniki do Lokalnej Strategii Rozwoju takie jak: plan komunikacji, procedura dokonywania monitoringu i ewaluacji, procedury wyboru i oceny operacji oraz kryteria oceny operacji).
5. Zaktualizowana Lokalna Strategia Rozwoju zatwierdzana jest uchwałą Walnego Zebrania Członków.
6. Wszystkie zmiany w Lokalnej Strategii Rozwoju zatwierdzane są przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego.

Zasady i sposób dokonywania monitoringu LSR

PRZEDMIOT OCENY	WYKONAWCA OCENY	SPOSOBY PRZEPROWADZANIA BADAŃ	CZAS i OKRES PRZEPROWADZANIA BADAŃ	ZAKRES OCENY
Elementy podlegające monitorowaniu:				
Budżet LGD	Biuro LGD (ocena własna)	<ul style="list-style-type: none"> - analiza danych ze sprawozdań oraz wniosków o płatność Wnioskodawców, - analiza danych w zakresie kosztów bieżących i aktywizacji, - analiza danych dotyczących wydatków w ramach projektów współpracy 	Co 12 m-cy	<ul style="list-style-type: none"> - stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych, - zgodność i wysokość wydatkowania środków na poszczególne zadania, - stopień wykorzystania budżetu na koszty bieżące i aktywizację, - stopień wykorzystania budżetu na projekty współpracy
Wskaźniki realizacji LSR	Biuro LGD (ocena własna)	<ul style="list-style-type: none"> - ankiety monitorujące Wnioskodawców, - analiza sprawozdań Wnioskodawców, - analiza rejestru danych LGD 	Co 12 m-cy	- poziom osiągania wskaźników
System przeprowadzania naborów	Biuro LGD (ocena własna)	<ul style="list-style-type: none"> - danych zebranych z przeprowadzonych konkursów, - analizy dokumentacji naborowej, - rejestru danych LGD 	Na bieżąco – po każdym naborze	<ul style="list-style-type: none"> - zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem naborów, - zgodności dokumentacji naborowej z procedurami i wytycznymi - ocena pracy Rady (w tym frekwencja Członków oraz sposób i poprawność dokonywanej oceny wniosków) - zasadność składanych protestów - realizacja Rocznej Planu Pracy
System komunikacji	Biuro LGD (ocena własna)	<ul style="list-style-type: none"> - analiza licznika odwiedzin strony internetowej LGD - analiza danych administratora strony - analiza danych w zakresie kosztów bieżących i aktywizacji w obszarze działań komunikacyjnych 	Co 12 m-cy	<ul style="list-style-type: none"> - zgodność podejmowanych działań z harmonogramem Planu komunikacyjnego - skuteczność zakładanych działań - identyfikacja trudności w ramach działań komunikacyjnych

Zasady i sposób dokonywania ewaluacji LSR

PRZEDMIOT OCENY	WYKONAWCA OCENY	SPOSOBY PRZEPROWADZANIA BADAŃ	CZAS i OKRES PRZEPROWADZANIA BADAŃ	ZAKRES (KRYTERIA) OCENY
Elementy procesu wdrażania LSR podlegające ewaluacji:				
Skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej	Biuro LGD (ocena własna).	<ul style="list-style-type: none"> - badania ankietowe wśród mieszkańców, prowadzone za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia. - Panel Obywatelski Gromnik - analiza dokumentacji z monitoringu w zakresie intensywności udziału grup docelowych w organizowanych operacjach 	<ul style="list-style-type: none"> - Ewaluacja <i>mid-term</i> do końca 2018 roku; - Ewaluacja <i>ex-post</i> po 2020 roku 	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań aktywizacyjnych wdrażanych w ramach LSR, mierzona liczbą osób, które uzyskały informację na temat LGD, właściwie identyfikują LGD oraz aktywnie uczestniczyły w ofercie uruchomionej w ramach interwencji LSR
Stopień realizacji celów LSR – stopień realizacji wskaźników.	Zewnętrzni i niezależni eksperci przy	- badania ankietowe beneficjentów,	- Ewaluacja <i>mid-term</i> do końca 2018 roku;	- trafność podjętej w ramach LSR interwencji

	współpracy z Biurem LGD	<ul style="list-style-type: none"> - analiza sprawozdań beneficjentów, - analiza rejestru danych LGD - analiza dokumentacji z monitoringu dotyczącej realizacji wskaźników oraz celów LSR 	- Ewaluacja <i>ex post</i> po 2020 roku	<ul style="list-style-type: none"> - efektywność podjętej w ramach LSR interwencji - skuteczność podjętej w ramach LSR interwencji - użyteczność podjętej w ramach LSR interwencji - trwałość podjętej w ramach LSR interwencji
Mechanizmy wdrażania LSR	Zewnętrzni i niezależni eksperci przy współpracy z Biurem LGD	<ul style="list-style-type: none"> - analiza dokumentacji z monitoringu, - badania ankietowe - Fokus i/lub Panel Obywatelski Gromnik, - wywiady indywidualne beneficjentami i grupami docelowymi, 	<ul style="list-style-type: none"> - Ewaluacja <i>mid-term</i> do końca 2018 roku; - Ewaluacja <i>ex post</i> po 2020 roku 	Ocena wpływu konstrukcji narzędzi wdrażania na stopień osiągania celów, budżetu i wskaźników
Elementy funkcjonowania LGD podlegające ewaluacji:				
Jakość pracy Biura LGD	Zarząd LGD (ocena własna), Zewn. i niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) przy współpracy z Biurem LGD	<ul style="list-style-type: none"> - badania ankietowe - opinia dyrektora Biura LGD, - wywiady z wnioskodawcami 	<ul style="list-style-type: none"> - Ewaluacja <i>mid-term</i> do końca 2018 roku; - Ewaluacja <i>ex post</i> po 2020 roku 	<ul style="list-style-type: none"> - ocena jakości pracy pracowników, - ocena kanałów komunikacyjnych wykorzystywanych w procesie przekazywania informacji potencjalnym Beneficjentom, - ocena efektywności świadczonego doradztwa
Realizacja Rocznego planu pracy	Zarząd LGD (ocena własna)	- analiza dokumentacji z monitoringu,	Zgodnie z harmonogramem zamieszczonym w rozdziale „Partycypacja”	Ocena zaplanowanych na dany rok działań związanych z wdrażaniem LSR
Realizacja Planu komunikacyjnego	Zewn. i niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) przy współpracy z Biurem LGD	<ul style="list-style-type: none"> - analiza dokumentacji z monitoringu, - badania ankietowe, - badania fokusowe wśród grup docelowych i/lub Panel Obywatelski Gromnik - wywiady indywidualne z przedstawicielami społeczności lokalnej i LGD 	<ul style="list-style-type: none"> - Ewaluacja <i>mid-term</i> do końca 2018 roku; - Ewaluacja <i>ex post</i> po 2020 roku 	<u>Ewaluacja mid-term</u> Ocena: <ul style="list-style-type: none"> - efektywności i jakości prowadzonych działań komunikacyjnych - adekwatność działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu - stopnia osiągania założonych dla planu komunikacji celów i wskaźników <u>Ewaluacja ex post</u> Ocena: <ul style="list-style-type: none"> - adekwatność działań komunikacyjnych i środków przekazu - stopnia osiągania założonych dla planu komunikacji celów i wskaźników

CEL OGÓLNY 1: ROZWÓJ POTEN- CJAŁU GOSPO- DARCZEGO w OPARCIU O ZA- SOBY i WALORY LOKALNE OB- SZARU LGD GROM- NIK	LATA	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		PRO- GRAM	Poddziałania/ zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narasta- jąco	Planowane wsparcie W PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narasta- jąco	Planowane wsparcie W PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narasta- jąco	Planowane wsparcie W PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie W PLN		
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA OBSZARZE LGD GROMNIK														
Przedsięwzięcie 1.1 .1 Wsparcie podmiotów podejmujących działalność gospo- darczą	W.P.1 Liczba operacji, które uzyskały wsparcie finansowe LGD w zakresie uruchomienia działalności gospodarczej zrea- lizowanych w ramach LSR	4/szt.	23,53 %	300 000	10/szt.	88,24 %	750 000	2/szt.	100 %	150 000	16	1 200 000	PROW	Realizacja LSR
Przedsięwzięcie 1.1.2 Wzmocnienie potencjału rozwojo- wego przedsiębiorstw	W.P.1 Liczba przedsiębiorstw (podmiotów), które otrzymały wsparcie na rozwój działalności gospodarczej w ramach LSR	2/szt.	25 %	330 000	7/szt.	87,50 %	1 155 000	1/szt.	100 %	165 000	10	1 650 000	PROW	Realizacja LSR
RAZEM CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1				630 000			1 905 000			315 000		2 850 000		
RAZEM CEL OGÓLNY 1				630 000			1 905 000			315 000		2 850 000		
CEL OGÓLNY 2: ROZWÓJ KAPI- TAŁU SPOŁECZ- NEGO NA OBSZA- RZE LGD GROMNIK	LATA	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		PRO- GRAM	Poddziałania/ zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie W PLN	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie W PLN	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie W PLN	Razem war- tość wskaź- ników	Razem pla- nowane Wsparcie		
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1 WZMOCNIENIE AKTYWNOŚCI i WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO NA OBSZARZE LGD GROMNIK														
Przedsięwzięcie 2.1.1. Podniesienie kompetencji indywi- dualnych i społecz- nych mieszkańców oraz organizacji po- zarządowych	W.P.1 Liczba operacji mających na celu podnoszenie kompeten- cji mieszkańców i organizacji pozarządowych	3/szt..	20 %	21 500	9/szt.	85 %	64 250	2/szt.	100 %	14 250	14	100 000	PROW	Realizacja LSR
	W.P.2 Liczba działań o charak- terze szkoleniowym w zakresie podnoszenia kompetencji	8/szt.	44,44 %	24 000	8/szt.	88,89 %	24 000	2	100 %	6 000	18	54 000		Koszty bie- żące i Akty- wizacja

	mieszkańców i/lub organizacji społecznych w ramach działalności bieżącej/aktywizacji														
	W.P.3 Liczba osób którym udzielono indywidualnego doradztwa w ramach działalności bieżącej/aktywizacji	50/ osoba	33,33 %	0	80/ osoba	86,67 %	0	20/ osoba	100 %	0	150	0		Koszty bieżące i Aktywizacja	
Przedsięwzięcie 2.1.2. Integracja i aktywizacja mieszkańców	W.P. 1 Liczba operacji zrealizowanych w zakresie aktywizacji i integracji	6/szt..	20 %	42 850	20/szt.	90 %	142 857	2/szt.	100 %	14 293	28	200 000	PROW	Realizacja LSR	
	W.P.2 Liczba wydarzeń integracyjnych i/lub aktywizujących społeczność lokalną	2/szt.	33,33 %	10 000	4/szt.	100 %	20 000	-	-	-	6	30 000		Koszty bieżące i Aktywizacja	
RAZEM CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1				98 350			251 107			34 543		384 000			
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2 WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ NA OBSZARZE LGD GROMNIK															
Przedsięwzięcie 2.2.1. Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa lokalnego	W.P.1 Liczba operacji z zakresu ochrony materialnego dziedzictwa lokalnego	1/szt.	20 %	10 700	5/szt.	90 %	53 600	1/szt.	100 %	10 700	7	75 000	PROW	Realizacja LSR	
Przedsięwzięcie 2.2.2. Zachowanie niematerialnego dziedzictwa lokalnego	W.P.1 Liczba operacji z zakresu zachowania i upowszechniania niematerialnego dziedzictwa lokalnego	1/szt.	20 %	10 700	5/szt.	90 %	53 600	1/szt.	100 %	10 700	7	75 000	PROW	Realizacja LSR	
RAZEM CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2				21 400			107 200			21 400		150 000			
RAZEM CEL OGÓLNY 2				119 750			358 307			55 943		534 000			
CEL OGÓLNY 3: WZROST ATRAKCYJNOŚCI OBSZARU i POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	LATA	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		PRO-GRAM	Poddziałanie/ zakres programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN			
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1 ROZWÓJ POTENCJAŁU ORAZ STANDARDU INFRASTRUKTURY NA OBSZARZE LGD GROMNIK															
Przedsięwzięcie 3.1.1. Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	W.P.1 Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	8/szt.	24,24 %	517 640	24/szt.	93,33 %	1 552 920	2/szt.	100 %	129 440	34	2 200 000	PROW	Realizacja LSR	

RAZEM CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1				517 640			1 552 920			129 440		2 200 000		
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2 AKTYWNA PROMOCJA OBSZARU LGD GROMNIK I JEGO WALORÓW														
Przedsięwzięcie 3.2.1. Promocja lokalnych produktów oraz usług	W.P.1 Liczba wydanych publikacji/materiałów filmowych/aplikacji/ portali na temat oferowanych produktów/usług lokalnych	4/szt.	40 %	40 000	6/szt.	100 %	60 000	-	-	-	10	100 000	PROW	<i>Realizacja LSR</i>
	W.P.2 Liczba wydanych publikacji/materiałów filmowych/aplikacji/ portali na temat oferowanych produktów/usług lokalnych	1/szt.	50 %	5 000	1/szt.	100 %	5 000	-	-	-	2	10 000		<i>Koszty bieżące i Aktywizacja</i>
Przedsięwzięcie 3.2.2. Promocja obszaru w oparciu o lokalne walory krajo-brazowe, historyczne oraz kulturowe	W.P.1 Liczba wydanych publikacji/materiałów filmowych/aplikacji/ portali na temat lokalnych walorów, krajobrazowych, historycznych oraz kulturowych	4/szt.	40 %	40 000	6/szt.	100 %	60 000	-	-	-	10	100 000	PROW	<i>Realizacja LSR</i>
	W.P.2 Liczba wydanych publikacji/materiałów filmowych/aplikacji/ portali na temat lokalnych walorów, krajobrazowych, historycznych oraz kulturowych	1/szt.	50 %	5 000	1/szt.	100 %	5 000	-	-	-	2	10 000		<i>Koszty bieżące i Aktywizacja</i>
Przedsięwzięcie 3.2.3. Regionalna i międzynarodowa promocja oraz współpraca	W.P.1 Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1/szt.	100 %	50 000	-	-	-	-	-	-	1	50 000	PROW	<i>Projekt współpracy</i>
	W.P.2 Liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej	-	-	-	1/szt.	100 %	64 000	-	-	-	1	64 000	PROW	<i>Projekt współpracy</i>
RAZEM CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2				140 000			194 000			-		334 000		
RAZEM CEL OGÓLNY 3				657 640			1 746 920			129 440		2 534 000		
RAZEM LSR				1 407 390			4 010 227			500 383		5 918 000		

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN) PROW
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	5 700 000,00 zł
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	114 000,00 zł
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 377 500,00 zł
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	
RAZEM	7 191 500,00 zł

BUDŻET CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ			
Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcia	Kwota PROW
1.Rozwój potencjału gospodarczego w oparciu o walory i zasoby lokalne obszaru LGD Gromnik	1.1.Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD Gromnik	1.1.1.Wsparcie podmiotów podejmujących działalność gospodarczą	1 200 000,00 zł
		1.1.2.Wzmocnienie potencjału rozwojowego przedsiębiorstw	1 650 000,00 zł
2.Rozwój kapitału społecznego na obszarze LGD Gromnik	2.1: Wzmocnienie aktywności i włączenia społecznego na obszarze LGD Gromnik	2.1.1: Podniesienie kompetencji indywidualnych i społecznych mieszkańców oraz organizacji pozarządowych	100 000,00 zł
		2.1.2: Integracja i aktywizacja mieszkańców	200 000,00 zł
	2.2: Wzmacnianie tożsamości lokalnej na obszarze LGD Gromnik	2.2.1: Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa lokalnego	75 000,00 zł
		2.2.2. Zachowanie niematerialnego dziedzictwa lokalnego.	75 000,00 zł
3.Wzrost atrakcyjności obszaru i poprawa jakości życia mieszkańców	3.1: Rozwój potencjału oraz standardu infrastruktury na obszarze LGD Gromnik	3.1.1: Rozwój infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	2 200 000,00 zł
	3.2: Aktywna promocja obszaru LGD Gromnik i jego walorów	3.2.1: Promocja lokalnych produktów oraz usług	100 000,00 zł
		3.2.2: Promocja obszaru w oparciu o lokalne walory krajobrazowe, historyczne oraz kulturowe.	100 000,00 zł
		3.2.3: Regionalna i międzynarodowa promocja oraz współpraca	114 000,00 zł

RAZEM			5 814 000,00 zł
KOSZTY BIEŻĄCE I AKTYWIZACJA			1 377 500,00 zł
RAZEM			7 191 500,00 zł

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 672 460,00 zł	1 527 540,00 zł		4 200 000,00 zł
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	954 450,00 zł		545 550,00 zł	1 500 000,00 zł
RAZEM	3 626 910,00 zł	1 527 540,00 zł	545 550,00 zł	5 700 000,00 zł

PLAN KOMUNIKACJI REALIZOWANEJ w RAMACH LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU DLA ZIEMI STRZELIŃSKIEJ NA LATA 2016-2023

Plan komunikacji STOWARZYSZENIA LGD GROMNIK stanowi podstawę dla prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych przewidzianych do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla Ziemi Strzełińskiej na lata 2016-2023. Plan komunikacji LGD GROMNIK opracowany został na podstawie m.in. wyników badań ewaluacyjnych¹², badań ankietowych przeprowadzonych w ramach procesu przygotowania LSR oraz konsultacji społecznych, które odbyły się we wszystkich gminach członkowskich, na obszarze całego powiatu strzełińskiego.

Plan komunikacji określa zakres oraz formę przewidzianych do realizacji w ramach LSR działań informacyjnych i promocyjnych. Wskazano w nim cele Planu i przewidywane działania. Ponadto grupy docelowe prowadzonych działań komunikacyjnych, zakładaną liczbę odbiorców, miejsce lub zasięg działania, termin realizacji, szacunkowy budżet oraz zakładane efekty.

Jak wynika z przeprowadzonych na etapie przygotowania LSR badań społecznych oraz konsultacji, komunikacja prowadzona na rzecz skutecznego wdrażania strategii powinna być wzmocniona działaniami o charakterze informacyjnymi i promocyjnymi. W trakcie spotkań z mieszkańcami określono następujące kwestie istotne z punktu widzenia komunikacji:

- 1) **Niepełna wiedza i/lub umiejętność identyfikacji operacji realizowanych w ramach LSR 2008 – 2015.** Część uczestników konsultacji nie kojarzyła zrealizowanych projektów ze wsparciem, które uruchamiane było w ramach aktywności LGD.
- 2) **Niewystarczająca wiedza na temat misji i celów funkcjonowania Stowarzyszenia LGD Gromnik.** Uczestnicy konsultacji posiadali niepełne/brak rozeznania na temat roli jaką w procesie wdrażania LSR 2008 – 2015 odgrywa organizacja jaką jest Stowarzyszenie LGD Gromnik. Mylono często LGD i jej dorobek organizacyjny z działalnością władz publicznych (samorządowych).
- 3) **Niewystarczająca wiedza na temat nowego okresu PROW 2014-2020 w zakresie dedykowanym środowiskom lokalnym i wiejskim.** Uczestników konsultacji można podzielić na dwie kategorie a) Tych którzy oczekują na uruchomienie wsparcia w ramach LSR, ponieważ np. już korzystali z pomocy w poprzednim okresie budżetowym, a obecnie oczekują możliwości kolejnego wnioskowania o środki. Ilość tego typu uczestników można oszacować na ok. połowę wśród obecnych podczas spotkań bezpośrednich; b) Drugą połowę stanowiły osoby poszukujące możliwości wsparcia i/lub rozwoju. Wskazywali oni chęć realizacji różnego rodzaju operacji, jednak mocno podkreślali niewystarczającą wiedzę i/lub umiejętność i/lub finanse, aby realizować własne pomysły.
- 4) W badaniach ankietowych, wśród **preferowanych kanałów komunikacji** najczęściej typowano stronę internetową Stowarzyszenia (52,9 proc. respondentów). Także w badaniach realizowanych w ramach ewaluacji LSR 2008 – 2015, ich uczestnicy zwracali uwagę na wykorzystywanie strony www jako głównego źródła wiedzy o organizacji i realizowanych przez nią inicjatywach.
- 5) W ocenie współpracy z Biurem LGD, respondenci badań ewaluacyjnych, zwracali uwagę na użyteczność **doradztwa** świadczonego przez Biuro LGD oraz możliwość **pozyskania informacji w sposób bezpośredni**.
- 6) Przeprowadzona ewaluacja pokazała, że prawie ¾ dotychczasowych beneficjentów uczestniczyło w spotkaniach informacyjnych/szkoleniach organizowanych przez Stowarzyszenie LGD Gromnik, a 60 proc. – usług doradczych (z tego 90 proc. było zadowolonych)¹³.
- 7) Uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali na **potrzebę opracowania oraz dystrybucji materiałów informacyjnych** (papierowych oraz wizualnych), które trafiają do mieszkańców przy okazji organizowanych spotkań i/lub imprez lokalnych

Pozyskane informacje posłużyły do przygotowania Planu komunikacji przewidującego następujące cele główne działań komunikacyjnych prowadzonych przez LGD Gromnik w latach 2016 – 2023 to:

- 5) Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości wykorzystania środków z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w tym instrumentu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) PROW 2014 – 2020 w tym Lokalnej Strategii Rozwoju dla Ziemi Strzełińskiej na lata 2016-2023
- 6) Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności beneficjentów w zakresie korzystania z pomocy dostępnej w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla Ziemi Strzełińskiej na lata 2016-2023
- 7) Informowanie mieszkańców obszaru LGD Gromnik o efektach realizacji LSR i jej wpływie na rozwój powiatu
- 8) Wzmocnienie poziomu zaangażowania partnerów i mieszkańców w działalność LGD.

Wskazane cele główne realizowane będą poprzez wykorzystanie dodatkowego katalogu **celów szczegółowych komunikacji**, które wskazane zostały w

Adresaci działań komunikacyjnych (**grupy docelowe**) zostały wyróżnione ze względu na rodzaj i zakres ich zaangażowania we wdrażanie LSR:

Kategoria docelowa	Grupa docelowa
A. Opinia publiczna	A.1. Ogół mieszkańców obszaru

¹² Badanie obszaru Lokalnej Grupy Działania Gromnik w zakresie efektywności działania Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Gromnik oraz stopnia wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju dla Ziemi Strzełińskiej na lata 2008 – 2015, Strzelin, maj 2015.

¹³ Badanie obszaru Lokalnej Grupy Działania Gromnik w zakresie efektywności działania...

B. Wnioskodawcy i potencjalni wnioskodawcy	B.1. Przedsiębiorcy B.2. Osoby zainteresowane uruchomieniem działalności gospodarczej B.3. Organizacje społeczne (w tym także sołectwa) B.4. Instytucje pomocy społecznej B.5. Instytucje kultury/biblioteki B.6. Instytucje edukacyjne B.7. Jednostki samorządu terytorialnego
C. Uczestnicy projektów i potencjalni uczestnicy projektów	C.1. Przedsiębiorcy C.2. Osoby bezrobotne (w tym osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy) C.3. Organizacje społeczne C.4. Zagrożeni wykluczeniem społecznym – seniorzy, młodzież do 24 r.ż. (uczniowie, studenci) C.5. Społeczności lokalne C.6. osoby indywidualne chcące rozwijać własne kompetencje
D. Członkowie Stowarzyszenia	D.1 Członkowie Stowarzyszenia D.2 Członkowie organów i pracownicy Biura

Istotnym odbiorcą uwzględnianym w procesie wdrażania LSR oraz polityki komunikacyjnej realizowanej na jej potrzeby będzie **administracja samorządowa** obszaru, liderzy lokalni oraz wnioskodawcy. Wszystkie te kategorie będą pełniły rolę nośników informacji na temat strategii oraz jej efektów.

Cel komunikacji (szczegółowy)	Nazwa działania komunikacyjnego	Kategorie docelowe	Środki i narzędzia komunikacji	Wskaźniki	Skala oddziaływania	Efekty działań komunikacyjnych
I połowa 2016						
Rozpowszechnienie informacji na temat nowego okresu programowania: PROW 2014 – 2020 oraz LSR na lata 2016 – 2023	Organizacja kampanii informacyjnej nt. PROW i głównych założeń LSR na lata 2016 - 2023	A, B	Artykuły w prasie lokalnej	1 szt.	3700 osób	Zapewnienie informacji na temat nowego okresu programowania UE, LSR na lata 2016 – 2023 oraz działań podejmowanych przez LGD Gromnik w tym ogłaszanych konkursach
			Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (gminach, Starostwie Powiatowym oraz instytucjach istotnych w zakresie potencjalnych Beneficjentów, w <u>tym w szczególności pracujących z osobami defaworyzowanymi</u>)	10 miejsc	Szacunkowo 2 tys. os.	
			Artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych	10 szt.	50 000 os.	
II połowa 2016						
Rozpowszechnienie informacji na temat LSR na lata 2016 – 2023 w tym działalności LGD, organizowanych inicjatywach oraz stanie realizacji LSR	Informacja na temat bieżących działań LGD.	A, B, C	Artykuły w prasie lokalnej	2 szt./półrocze	3700	Zapewnienie wysokiej jakości informacji na temat LSR na lata 2016 – 2023 oraz działań podejmowanych przez LGD Gromnik w tym ogłaszanych konkursach
			Artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych	10 szt./półrocze	50 000 os.	
			Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (gminach, Starostwie Powiatowym oraz instytucjach istotnych w zakresie potencjalnych Beneficjentów, w <u>tym w szczególności pracujących z osobami defaworyzowanymi</u>)	10 miejsc/półrocze	Szacunkowo 2 tys. os./półrocze	
			Drukowane i elektroniczne materiały informacyjno-promocyjne (w tym publikacje, ulotki, biuletyny,-instrukcje)	1 materiał	3 tys. os.	
			Konferencja dot. Założeń LSR 2016 – 2023	1 szt.	70 os.	
Rozwijanie zdolności podmiotów lokalnych do opracowywania, wdrażania i zarządzania projektami.	Świadczenie doradztwa potencjalnym wnioskodawcom	A, B, C	Spotkania bezpośrednie w siedzibie LGD oraz indywidualne doradztwo (także podczas dyżurów w gminach członkowskich)	10 h	10 os	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów Wysoka jakość składanych wniosków i wzrost kompetencji w zakresie wdrażania operacji

Bieżące informowa- nie nt. wdrażania LSR	Bieżące raporty z dzia- łań, plany, informacje programowe oraz wy- tyczne	D	Szkolenia dla członków organu i pracowników Biura. (bieżące kwestie programowe i zasady oceny projektów)	2 osobodni/pół- roczne	17 os./półroczne	Zapewnienie wysokich umie- jętności w zakresie wdraża- nia LSR
Weryfikacja jakości pomocy/informacji świadczonej przez LGD – pozyskanie in- formacji zwrotnej	Badanie poziomu sa- tisfakcji wnioskodaw- ców	B,C	Ankiety elektroniczne i/lub papierowe	28 szt./półroczne	28 os./półroczne	Raport z badania satysfakcji wnioskodawców Rekomendacje korekty po- dejmowanych działań komu- nikacyjnych
I połowa 2017, 2018, 2019, 2020 roku.						
Rozpowszech- nienie informacji na te- mat LSR na lata 2016 – 2023 w tym działal- ności LGD, organizo- wanych konkursach oraz stanie realizacji LSR	Informacja na temat bieżących działań LGD.	A, B, C	Artykuły w prasie lokalnej	2 szt./półroczne	3700 os.	Zapewnienie wysokiej ja- kości informacji na temat nowego okresu progra- mowania UE, LSR na lata 2016 – 2023 oraz działań podejmowanych przez LGD Gromnik w tym ogła- szanych konkursach
	Świadczenie doradz- twa potencjalnym wnio- skodawcom		Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (gmi- nach, Starostwie Powiatowym oraz instytucjach istot- nych w zakresie potencjalnych Beneficjentów i/lub uczestników realizowanych projektów/operacji, w <u>tym w szczególności pracujących z osobami defaworyzowa- nymi</u>)	10 miejsc/półro- czne	Szacunkowo 2 tys. os./półroczne	
Rozwijanie zdolności podmiotów lokalnych do opracowywania, wdrażania i zarządza- nia projektami.	Organizacja warszta- tów tematycz- nych/szkoleń	A, B, C	Artykuły na stronach internetowych oraz portalach spo- łecznościowych	10 szt./półroczne	50 000 os./półro- czne	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów Wysoka jakość składa- nych wniosków i wzrost kompetencji w zakresie wdrażania operacji
			Drukowane i elektroniczne materiały informacyjno-pro- mocyjne (w tym publikacje, ulotki, biuletyny, instrukcje)	4 materiały (kumulatywnie)	20 tys. os. (kumulatywnie)	
			Wydarzenia informacyjne, promocyjne, aktywizujące społeczność lokalną	4 wydarzenia (kumulatywnie)	100 os. (kumula- tywnie)	
			Spotkania bezpośrednie (w tym szkolenia i prezentacje)	2x/półroczne	25x/półroczne	
	Świadczenie doradz- twa potencjalnym wnio- skodawcom		Spotkania bezpośrednie (w tym szkolenia i prezentacje) (2017)	2 szt. (2017)	50 osób (2017)	
			Spotkania bezpośrednie w siedzibie LGD oraz indywidu- alne doradztwo (także podczas dyżurów w gminach członkowskich)	10 h/półroczne	10 os/półroczne	
Bieżące informowanie nt. wdrażania LSR	Bieżące raporty z dzia- łań, plany, informacje programowe oraz wy- tyczne	D	Szkolenia dla członków organu i pracowników Biura. (bieżące kwestie programowe i zasady oceny projektów)	2 osobodni/pół- roczne	17 os./półroczne	Zapewnienie wysokich umiejętności w zakresie wdrażania LSR

Weryfikacja jakości pomocy/informacji świadczonej przez LGD – pozyskanie informacji zwrotnej	Badanie poziomu satysfakcji wnioskodawców	B,C	Ankiety elektroniczne i/lub papierowe	28 szt./półrocze	28 os./półrocze	Raport z badania satysfakcji wnioskodawców Rekomendacje korekty podejmowanych działań komunikacyjnych
			Ankiety elektroniczne i/lub papierowe (2017)	40 szt./półrocze (2017)	40 os./półrocze (2017)	
II połowa, 2017, 2018, 2019, 2020 roku.						
Rozpowszechnienie informacji na temat LSR na lata 2016 – 2023 w tym działalności LGD, organizowanych inicjatywach oraz stanie realizacji LSR	Informacja na temat bieżących działań LGD.	A, B, C	Artykuły w prasie lokalnej	2 szt./półrocze	3700	Zapewnienie wysokiej jakości informacji na temat LSR na lata 2016 – 2023 oraz działań podejmowanych przez LGD Gromnik w tym ogłaszanych konkursach
			Artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych	10 szt./półrocze	50 000 os.	
			Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (gminach, Starostwie Powiatowym oraz instytucjach istotnych w zakresie potencjalnych Beneficjentów, w <u>tym w szczególności pracujących z osobami defaworyzowanymi</u>)	10 miejsc/półrocze	Szacunkowo 2 tys. os./półrocze	
Rozwijanie zdolności podmiotów lokalnych do opracowywania, wdrażania i zarządzania projektami.	Organizacja warsztatów tematycznych/szkoleń	A, B, C	Spotkania bezpośrednie (w tym szkolenia i prezentacje)	2x/półrocze	50 os./półrocze	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów Wysoka jakość składanych wniosków i wzrost kompetencji w zakresie wdrażania operacji
	Świadczenie doradztwa potencjalnym wnioskodawcom		Spotkania bezpośrednie w siedzibie LGD oraz indywidualne doradztwo (także podczas dyżurów w gminach członkowskich)	10 h	10 os	
Bieżące informowanie nt. wdrażania LSR	Bieżące raporty z działań, plany, informacje programowe oraz wytyczne	D	Szkolenia dla członków organu i pracowników Biura. (bieżące kwestie programowe i zasady oceny projektów)	2 osobodni/półrocze	17 os./półrocze	Zapewnienie wysokich umiejętności w zakresie wdrażania LSR
Weryfikacja jakości pomocy/informacji świadczonej przez LGD – pozyskanie informacji zwrotnej	Badanie poziomu satysfakcji wnioskodawców	B,C	Ankiety elektroniczne i/lub papierowe	50 szt./półrocze	50 os./półrocze	Raport z badania satysfakcji wnioskodawców Rekomendacje korekty podejmowanych działań komunikacyjnych

Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Kategorie docelowe	Środki przekazu	Wskaźniki (produkt)	Skala oddziaływania	Efekty działań komunikacyjnych
I i II połowa 2021, 2022, 2023						
2020-2023		A, B	Artykuły w prasie lokalnej	1 szt. /półrocze	3700 os./półrocze	

	Organizacja kampanii informacyjnej nt. PROW i efektów LSR na lata 2016 - 2023		Ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (gminach, Starostwie Powiatowym oraz instytucjach istotnych w zakresie potencjalnych Beneficjentów, w <u>tym w szczególności pracujących z osobami defaworyzowanymi</u>)	10 miejsc (w danym półroczu)	Szacunkowo 2 tys. os./półrocze	Zapewnienie wysokiej jakości informacji na temat nowego okresu programowania UE, LSR na lata 2016 – 2023 oraz działań podejmowanych przez LGD Gromnik w tym ogłaszanych konkursach
			Artykuły na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych	10 szt./półrocze	50 000 os.	
			Wydarzenia informacyjne, promocyjne, aktywizujące społeczność lokalną	2 materiały (kumulatywnie)	10 tys. os.	
			Konferencja dot. efektów LSR 2016 – 2023 (ROK 2022)	1 szt.	70 os.	
	Świadczenie doradztwa potencjalnym wnioskodawcom	B	Spotkania bezpośrednie w siedzibie LGD oraz indywidualne doradztwo (także podczas dyżurów w gminach członkowskich)	10 h/półrocze	10 os./półrocze	
Weryfikacja jakości promocyjnej/ informacyjnej świadczonej przez LGD – pozytywnie inform.	Badanie poziomu satysfakcji wnioskodawców	B, C	Ankiety elektroniczne i/lub papierowe	50 szt./półrocze W roku 2022 r. Ewaluacja ex-post	50 os./półrocze	Raport z badania satysfakcji wnioskodawców Rekomendacje korekty podejmowanych działań komunikacyjnych

WSZYSTKIE LATA WDRAŻANIA (jako cele przekrojowe)

Prowadzenie bezpośredniej działalności informacyjnej	Udział w lokalnych i/lub regionalnych wydarzeniach	A, B, C	Informacja bezpośrednia Stoisko wystawienniczo-informacyjne Tablice roll-up i banery eksponowane poprzez stoiska wystawiennicze podczas lokalnych imprez masowych Drobne materiały promocyjne	1 x	1 000	Zapewnienie wysokiej jakości informacji na temat PROW , LSR oraz wzrost zainteresowania składaniem projektów
Bieżące informowanie nt. wdrażania LSR	Bieżące raporty z działań, plany, informacje programowe oraz wytyczne	D	Regularne spotkania informujące o postępie wdrażania LSR (Walne Zebrani Członków LGD Gromnik)	1 x	49	Zapewnienie wysokiej jakości informacji na temat PROW i LSR

Budżet Planu komunikacji

Budżet przewidziany na działania informacyjno-promocyjne w okresie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Gromnik oszacowany został na podstawie planowanych działań komunikacyjnych.

ROK REALIZACJI	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
----------------	------	------	------	------	------	------	------	------	--

I połowa roku	0	21 900 zł	30 588,36 zł	13 700 zł	14 800 zł	6 000 zł	4 000 zł	3 000 zł	RAZEM 182 100,00 zł
II połowa roku	6 511,64 zł	8 400 zł	20 000 zł	19 300 zł	20 800 zł	5 000 zł	4 000 zł	3 000 zł	
RAZEM	6 511,64 zł	30 300 zł	50 588,36 zł	33 100 zł	36 600 zł	11 000 zł	8 000 zł	6 000 zł	